

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

MÜZİK VE KİMLİK: TÜRKİYE ÖZELİNDE BİBLİYOGRAFİK BİR
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurcan KURT

Malatya – 2025

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

MÜZİK VE KİMLİK: TÜRKİYE ÖZELİNDE BİBLİYOGRAFİK BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurcan KURT

Danışman: Prof. Cemal YURGA

Malatya – 2025

	YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL ONAY FORMU	Doküman No	İNÜ-KYS-FRM-439
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ		Yayın Tarihi	04.01.2022
		Revizyon No	
		Revizyon Tarihi	
		Sayfa No	

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ**

**MÜZİK VE KİMLİK: TÜRKİYE ÖZELİNDE BİBLİYOGRAFİK BİR
ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

DANIŞMAN
Adı Soyadı

HAZIRLAYAN
Adı Soyadı

Jürimiz tarafından/....../20... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez **oybirliği/oyçokluğu** ile başarılı bulunarak Anabilim Dalı, Bilim Dalı**tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri, Unvanı Adı Soyadı

İmza

1. Prof.Cemal YURGA (Danışman)
2. Prof.Dr. Engin GÜRPINAR
3. Prof. Dr.Ferdi KARAÖNÇEL

.....
.....
.....

O N A Y

Bu Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Eyüp İZCİ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırma, müzik ve kimlik bağlamında bibliyografik bir alan araştırması olmasının yanında, gündelik yaşamda her yanda karşılaştığımız müziklerin hem bireysel hem de topluluklar açısından farklı işlevlerini ve etkileşimleri de ortaya koymayı, bununla birlikte bu kavramlar çerçevesinde ortaya çıkacak gelecek araştırmalara da kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır. Müziğin özellikle bireylerin topluluklar altında kimlik altında buluşmaları, müziğin pratikler ve üretimi açısından sahip olduğu önemli işlevlerin de bu yolla daha genel bir bulgular havuzuyla ortaya konulacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, müzik – kimlik ilişkisine odaklanmış araştırmaların toplanması ve alandaki mevcut durumun analiz edilmesi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir araştırma konusudur.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında öncelikli olarak katkı sağlayan değerli danışmanım Prof. Cemal YURGA'ya teşekkürü bir borç biliyorum. Yine Prof. Dr. Onur ZAHAL'a da katkıları ve önerileri için teşekkür ederim. Destekleri, yol gösterici açıklamaları ve cesaretlendirmeleri için içtenlikle teşekkürler!

Ayrıca, böyle kapsamlı bir çalışmanın ortaya çıkması sürecinde, desteğini her zaman hissettiğim motivasyon ve cesaret kaynağım aileme teşekkür etmek istiyorum. Onların sabrı, çalışmam için alan açmaları, sevgisi ve anlayışı, bu sürecin zorlu anlarında benim için itici ve motive edici bir güç olmuştur. Nihayet, bu araştırmadan yararlanacak, okuyacak olan araştırmacılara müziğin yalnız bir tüketim malzemesi olmadığını, toplumlar ve topluluklar açısından günümüzü geleceğe taşıyan önemli bir aktarım ve eğitim kanalı olduğunu da görebileceklerini ifade etmek isterim. Çalışmamın okunduğunda gelecek araştırmalara ufuklar açmasını ve bilimsel bir artı olarak yeni değerlendirmelere ve bulgulara uzanmasını dilerim.

Umarım bu bibliyografik araştırma, müziğin bireylerin hayatlarındaki yeri ve etkisi konusunda daha derinlemesine bir anlayış sağlar ve gelecekteki araştırmalara ilham verir.

Nurcan KURT

Diyarbakır, Mayıs 2025

ONUR SÖZÜ

Prof. Cemal YURGA'nın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım ***Müzik ve Kimlik: Türkiye Özelinde Bibliyografik Bir Araştırma*** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün eserlerin hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Nurcan KURT

İmza

ÖZET

MÜZİK VE KİMLİK: TÜRKİYE ÖZELİNDE BİBLİYOGRAFİK BİR ARAŞTIRMA

KURT, Nurcan

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Cemal YURGA

Mayıs – 2025, XIII + 103 sayfa

Müziğin insan yaşantısındaki yeri ve ona atfedilen anlam ve fonksiyonun anlaşılması amacını taşıyan araştırmaların yapılması bu bağlamda sosyal bilimlerin pek çok disiplini açısından yararlı bulgular ortaya koyacak bir akademik çabadır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de müzik ve kimlik ilişkisi üzerinde yapılmış akademik çalışmaları bibliyografik analiz yöntemi ile farklı değişkenler açısından incelemektir. Bibliyografik analiz, ilgili araştırmaları bütünselleştirme ve kaynaklara kolay ulaşmayı sağlayacak kaynakça oluşturma ve yeni konu arayışlarındaki araştırmacılara yol gösterici bir incelemedir. Bu araştırma müzik – kimlik konusunda araştırma yapacak bilim insanlarına ve ilgililere betimsel bir perspektif ortaya koyacak özgün bakış açısı sunmaktadır. Doküman analizi kapsamında nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada, Türkiye’de müzik ve kimlik ilişkisine odaklanan akademik araştırmalar evren olarak belirlenmiş toplam 61 tez, 46 makale, 16 kitap/kitap bölümü ve 8 bildiri çalışmasına ulaşılmıştır.

Akademik veri tabanlarından ve Ulusal Tez Merkezi web sitesinden “müzik ve kimlik” ve “kimlik”, “müzik”, “identity and music” kelimeleriyle yapılan taramada ulaşılan araştırmalar, başlık ve özetleri itibariyle gözden geçirilmiştir. Bazı parametrelerin verileri (hedef grup ve çalışma grupları, müzik ve kimlik ilişkisine dair

bulgular) Microsoft Word programı üzerinde grafiklere, bir kısmı ise <https://wordart.com/> sitesi üzerinde kelime bulutları üretilerek sunulmuştur.

Bulgulara bakıldığında, bu konudaki ilk akademik araştırmaların 2000 yılında doktora tezi düzeyinde başladığı bu konuda araştırmaların en yoğun olarak öne çıktığı dönem 2020 – 2025 arası olduğu bulunmuştur. Akademik araştırmaların yoğunlukla makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezi türlerinde yayımlandığı belirlenmiştir. Akademik yayınlar çok büyük oranda Türkçe yayımlanırken on araştırma İngilizce ve yalnızca bir çalışma Fransızca bulunmuştur.

Model/yöntem ve veri toplama metotlarına ilişkin yapılan incelemede, araştırmacılar topluluk deneyimlerini ve pratiklerini işin içine katarak nitel yöntemi ve alan araştırmalarını daha çok tercih etmişlerdir. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ulaşılan toplamda altmış bir lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmış; yirmi dokuz farklı üniversite saptanmıştır. Bu konuda en fazla tez yayımlayan üniversiteler Dokuz Eylül Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'dir. Ana bilim / ana sanat dalından en fazla Müzik Bilimleri, Müzik ve Sosyoloji ana bilim dallarında tez üretildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Etnik topluluklarla ilgili olarak 'Alevi-Bektaşî' belli bir şehir veya yöre Romanlar/Çingeneler, Ermeniler, Makedonya göçmenleri, Lazlar ve Tatarlar en öne çıkan topluluklar olurken toplam 26 farklı etnik grupta / toplulukta müzik ve kimlik konulu araştırmaların yapıldığı gözlenmiştir. Bununla birlikte elli beş araştırmada etnik bir topluluğa odaklanmadan müzik türleri, politikalar, literatür taraması, eser içerik analizi, üniversite öğrencileri, ortaokul öğrencileri, gençler ve sanatçılar / müzik grupları özelindeki çalışmalar olmak üzere müzik – kimlik konusu ele alınmıştır. Araştırmalarda yoğunlukla müziğin kimlik inşa sürecinde kültürel kimliğin korunması ve gelecek nesillere aktarımında ve özgünlük ortaya koymada üstlendiği rol vurgulanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Müzik, Kimlik, bibliyografi, etnomüzikoloji, müzik ve kimlik.

ABSTRACT

MUSIC AND IDENTITY: A BIBLIOGRAPHICAL RESEARCH IN TÜRKİYE

KURT, Nurcan

Master's Thesis, Inonu University, Institute of Educational Sciences

Department of Fine Arts Education

Music Education

Supervisor: Prof. Cemal YURGA

May – 2025, XIII + 103 pages

Research to understand the place of music in human life and the meaning and function attributed is an academic endeavor that will yield useful findings in terms of many disciplines in social sciences. The aim of this research is to examine academic studies conducted on the relationship between music and identity in Türkiye in terms of different variables using the bibliographic analysis. A bibliographical analysis is about integrating related research, creating a bibliography that will enable easy access to resources, and guiding review for researchers in search for new topics. In this regard, this present research offers a unique perspective that will reveal a descriptive perspective to scientists and those who will conduct research on music and identity. In this research, which employs qualitative research method within the scope of document analysis, academic studies focusing on the relationship between music and identity in Türkiye were determined as the population, and a total of 61 theses, 46 articles, 16 books/book chapters and 8 procedia were included.

The studies accessed in the search conducted using key words “music and identity” and “identity”, “music”, “identity and music” from databases on the internet and the National Thesis Center website were reviewed in terms of their titles and abstracts. The data of some parameters (target group and study groups, findings on the relationship

between music and identity) were presented as tables on the Microsoft Word program, and some were presented as word clouds on the <https://wordart.com/> website.

When the findings are examined, it was found that the pioneer academic research started in 2000 at the doctoral dissertation level, and the period in which research on this subject was most intense was between 2020 and 2025. It was determined that academic studies were mostly published in the types of articles, master's theses, and doctoral theses. While the vast majority of academic publications were published in Turkish; ten studies were found in English and only one study was found in French.

Regarding the model/method and data collection methods, researchers have included community experiences and practices and have utilized qualitative methods and field research more often. A total of sixty-one postgraduate theses were accessed on the YÖK National Thesis Center database; twenty-nine different universities were identified. The universities that published the most theses on this subject are Dokuz Eylül University and Istanbul Technical University. It was concluded that out of sixteen different departments/main art branches, the most theses were produced in Musical Sciences, Music and Sociology.

Regarding ethnic communities, ‘Alevi-Bektashi’, a certain city or region, Romani/Gypsies, Armenians, Macedonian immigrants, Laz and Tatars are the most prominent communities, while it has been observed that music and identity studies have been conducted on a total of 26 different ethnic groups/communities. However, in fifty-five studies, music-identity topics have been addressed without focusing on an ethnic community, including music genres, policies, literature review, content analysis, university students, secondary school students, young people and artists/music groups. The research mostly emphasizes the role of music in the identity construction process, in the preservation of cultural identity and its transmission to future generations and in “revealing originality”.

Keywords: Music, Identity, bibliography, ethnomusicology, music and identity

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ONUR SÖZÜ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi	2
1.3. Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.4 Araştırmanın Amacı	3
1.5 Araştırmanın Önemi	4
1.6. Sayıtlılar	4
1.7. Sınırlılıklar	5
BÖLÜM II	6
2. KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Kimlik	6
2.1.1. Bireysel Kimlik - Kolektif Kimlik	8

2.1.2. Kültürel Kimlik	10
2.1.3 Kimlik Teorileri	13
2.1.3.1. Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Teorisi.....	13
2.1.3.2. Tajfel ve Turner'ın Sosyal Kimlik Teorisi	14
2.1.3.3. Mead'in Benlik (Self) Teorisi	15
2.1.4. Müzik – Kimlik İlişkisi Üzerine	16
2.2. İlgili Araştırmalar	21
2.2.1 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	22
2.2.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	28
BÖLÜM III.....	30
3. YÖNTEM	30
3.1 Araştırma Modeli	30
3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	31
3.3 Araştırma Verilerinin Toplaması	31
3.4 Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	32
BÖLÜM IV.....	33
4. BULGULAR VE YORUM	33
4.1 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların 'Yıllara' İlişkin Bulgular ve Yorum	33
4.2 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların 'Araştırma Türüne' İlişkin Bulgular ve Yorum	35
4.3 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların 'Yazım Diline' İlişkin Bulgular ve Yorum	38
4.4 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların 'Araştırma Modeli ve Yönteme' İlişkin Bulgular ve Yorum	40
4.5 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin 'Üniversitelere' Göre Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorum	48

4.6 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin ‘Düzeyine’ İlişkin Bulgular ve Yorum	51
4.7 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin ‘Anabilim Dallarına’ Göre Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorum	52
4.8 Müzik ve Kimlik Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların ‘Örneklem, Hedef Grup ve Çalışma Gruplarına’ Göre Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorum	54
BÖLÜM V	65
5. TARTIŞMA	65
BÖLÜM VI.....	71
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	71
6.1 Sonuçlar	71
6.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar	71
6.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar	72
6.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar	73
6.2 Öneriler	74
6.2.1 Uygulayıcılara öneriler.....	74
6.2.2 Araştırmacılara öneriler	74
KAYNAKÇA	76
EKLER	91
EK-A: Lisansüstü Tezler Bibliyografyası.....	92
EK-B: Makaleler Bibliyografyası	97
EK-C: Tebliğler / Bildiriler Bibliyografyası.....	101
EK-D: Kitaplar / Kitap Bölümleri Bibliyografyası.....	102

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 1 Sosyal Kimlik Teorisinin Temel Varsayımları.....	15
Tablo 2 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘yıllara’ göre dağılımı	33
Tablo 3 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘türüne’ göre dağılımı	36
Tablo 4 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların yazım dili	38
Tablo 5 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen ve diğer dillerde yayımlanan akademik araştırmalara ilişkin bulgular	40
Tablo 6 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen ve yayımlanan akademik araştırmaların modeli ve yöntemi	41
Tablo 7 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen ve yayımlanan etnografi ve etnomüzikoloji araştırmaları	46
Tablo 8 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘üniversitelere’ göre dağılımına ilişkin bulgular.....	48
Tablo 9 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘düzeylerine’ göre dağılımı	51
Tablo 10 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘anabilim dallarına’ göre dağılımı	52
Tablo 11 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘etnisite ve bölge topluluklarına’ göre dağılımı.....	55
Tablo 12 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘örneklem, hedef grup ve çalışma gruplarına’ göre dağılımı.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No	Sayfa
Şekil 1. Akademik Araştırmaların Yayın Yılına İlişkin Dağılımı	34
Şekil 2 Akademik Araştırmaların Türlerine Göre Yayın Yılına İlişkin Dağılım Grafiği	36
Şekil 3 Akademik Araştırmaların Türüne İlişkin Dağılım.....	37
Şekil 4 Akademik Araştırmaların Yazım Diline İlişkin Dağılım Grafiği	39
Şekil 5 Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların etnisite ve bölge topluluklarına ilişkin sonuçlarını gösterir kelime bulutu	60
Şekil 6. Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların etnisite ve bölge topluluklarına ilişkin sonuç grafiği	61

KISALTMALAR LİSTESİ

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

f: Frekans

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilmektedir.

1.1 Problem Durumu

İnsan; topluluklar halinde yaşama eğilimli bir varlık olarak farklı kişilerle, kurumlarla ve diğer canlılarla etkileşim ve paylaşım kurmak gereksinimindedir. Bu etkileşimler ve paylaşımların temelinde insanın günlük yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması yer almaktadır. Bununla birlikte temel ihtiyaçlar yanında sosyal, psikolojik, ruhsal ve etnik/kültürel ihtiyaçları da dikkate alınmalıdır. Barınma, güvenlik ve temel gıda ihtiyacının ötesinde, insanların '*insan olmasının*' ayırt edici yanı olarak zeka ve hareket potansiyelini kullanması ve çevresine etki edecek paylaşım ve üretim çabaları da bu bağlamda vurgulanmalıdır.

Müziğin tarihsel süreci müzik ve birey arasında çok geniş, karmaşık ve etkin ilişkiler bütünüdür. Müzik kavramını yalnızca estetik açıdan ele almak ve sadece müziksel içerikler ve özellikleri özelinde değerlendirmek eksik bir yaklaşım olacaktır. Şekilsel ve melodik bir 'homojen araştırma' tam olarak müziğin kapsama ve işlev alanını ifade etmede yetersiz kalacaktır. Kültürel değerleri yansıtmaları, toplumsal uzlaşıya temel oluşturması, kültür aktarımı işlevi, kolektif kimlik oluşturması, siyasi propaganda aracı olarak fonksiyonu, mesaj aktarımı, müzik – duygudurum ilişkisi, müzik psikolojisi, müzik algısı, müzik tercihleri gibi çok çeşitli bireysel ve kolektif olgu ve değişken müziğin kullanım alanlarından ve işlevlerinden bazıları olarak ifade edilebilir (Kumpasoğlu, 2024:1). Bu kadar farklı değişken ve işlevle ilişkilendirilmesi müziğin farklı disiplinler tarafından incelenmesini de doğurmuştur. Multidisipliner doğası gereği müzik; sosyoloji, antropoloji, psikoloji, tarih, müzikoloji bilim ve alt alanlarının ilgili konularından birisi durumundadır.

Müzik ve insan yaşamı ilişkisine odaklanan bilim insanlarının temel çıkış noktalarından biri de müziğin genel yapısal ve formel unsurlarından ziyade insanların ve

toplulukların gözünden incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Toplumun müzik pratikleri üzerinden müziğin topluluğun sürekliliğinde nasıl kritik bir rol üstlendiği ve kimlik bağlamında nasıl bir aracılık rolü taşıdığını aydınlatmaktır (Turan, 2024:205).

Günümüzde müzik; daha rahat ulaşılabilen, kendimize özel çalma listeleri ve albümler oluşturmak yoluyla özelleştirilebilen akıllı cihazlarımızın hemen hemen tümünde ulaşabildiğimiz ve son zamanlarda üretken yapay zeka yazılımları aracılığıyla kendimizin de oluşturabildiği bir tüketim ve üretim alanı olarak gözükmektedir. Bu bağlamda teknolojik araçların da yardımıyla müzik gündelik yaşamın temel parçalarından biri olarak ifade edilmelidir. Toplu taşımada, uçak seyahatlerinde, ders çalışırken veya konu tekrar ederken, eğlenirken, bir şeyler izlerken hep müzik karşımızdadır. Böylece müzik ve gündelik yaşam arasındaki ilişki daha da ön plana çıkmaktadır. Çerezcioğlu'nun (2013:161) da ifade ettiği gibi özellikle 1990 sonrasında özel televizyonlar ve kişisel müzik çalarlar ve 2000'li yıllarla birlikte mobil cihazlarla müzik, bireyin tüm gün ve her an yanında taşıyabileceği bir "meta" ve "mal" konumuna gelmiş durumdadır. Adorno (1938) da "Çağdaş müzik yaşamının tümüne ticari mal karakteri hakimdir." ifadesiyle bu gerçeği vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, günümüzde müziğin insan yaşamındaki rolü ve kapsam alanı da çeşitlenmiş durumdadır. Bu çeşitlilikte, kimlik olgusu üzerinden müziğin yorumlanması ve ilişkilendirilmesi kaçınılmaz olarak sosyal bilimlerin ve müzikolojinin ilgi alanına düşmektedir. Bununla birlikte, yapılan araştırmaların ve ortaya konulan sonuçların daha bütüncül bir perspektifle sunulması alanın araştırma trendi ve araştırılacak boşlukların ortaya çıkarılması açısından bibliyografik çalışma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, bu bibliyografik çalışma boşluğunu hedeflemek ve müzik – kimlik araştırmacılarına güncel durumla ilgili veri sağlayabilmektir.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

Bu araştırmanın ana problemi; "Türkiye'de müzik ve kimlik ilişkisi üzerinde yapılmış akademik araştırmaların bibliyografik incelemesi nasıl bir görüntü ortaya koymaktadır?" sorusuyla ifade edilmektedir.

1.3. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın temel problem cümlesini daha detaylı cevaplandırmak amacıyla aşağıda belirtilen alt problemler oluşturulmuş ve yanıt aranmıştır.

1. “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların

- ‘yıllara’
- ‘araştırma türüne’
- ‘yazım diline’
- ‘araştırma modeli ve yöneme’

göre dağılımı nasıldır?

2. “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen lisansüstü tezlerin

- ‘üniversitelere’
- ‘düzeyine’
- ‘anabilim dallarına’

göre dağılımı nasıldır?

3. “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘örneklem, hedef grup ve çalışma gruplarına’ göre dağılımı nasıldır?

1.4 Araştırmanın Amacı

İnsanlar, sosyal bir varlık olarak bir topluluğa aidiyet duyma ve bir arada bulunma ihtiyacını karşılarken farklı ölçütler geliştirebilir ve farklı araçlardan yararlanabilir. Bu bir bakıma kendini tanımlama ve biçimlendirme demektir. ‘Kimlik’ kavramı şemsiyesi altında kuramsallaştırılan bu tanımlama-tanıtma, aidiyet hissetme gereksiniminin destekleyici araçlarından ve ifade karşılama yollarından birisi de gerek söz veya içerik gerekse tını, çalgılar veya türleri olsun müziktir. Müziğin insan yaşantısındaki yeri ve ona atfedilen anlam ve fonksiyonunun anlaşılması amacını taşıyan araştırmaların yapılması bu bağlamda sosyal bilimlerin pek çok disiplini açısından yararlı bulgular ortaya koyacak bir akademik çaba olacaktır. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de müzik ve kimlik ilişkisi üzerinde yapılmış akademik çalışmaları bibliyografik analiz yöntemi ile farklı değişkenler açısından incelemek ve yorumlamaktır.

1.5 Araştırmanın Önemi

Bu kısımda araştırmanın önem ve özgün değerine ilişkin kanıtları, referansları ve değerlendirmeleri içermektedir. Müziği, yaşamın ve toplumsallaşmanın değerli ve işlevsel bir katmanı olarak düşündüğümüzde kültürün ve paylaşımın yanında insanların ve toplulukların kendini ifade etme aracı olarak müzik bir kimlik boyutunu da yüklenmekte ve taşımaktadır. Aynı zamanda müziğe ve müzik pratiklerine yüklenen anlam, değer ve mesajların incelenmesi toplumları / toplulukları anlama çabasıdır.

Farklı topluluklarda, örneklemelerde veya katılımcı gruplarında müzik – kimlik ilişkisi üzerine akademik çalışmalar yapmak bireysel / tek başına bir araştırma olarak elbette yararlı bilimsel çabadır. Her bir araştırma, alan yazına farklı ve yeni bakış açıları ve bulgular getirir. Bununla birlikte daha büyük resmin ortaya konulması belli bir disiplinde, belli bir odak konuda çalışmaların bütünselliğinin daha açık ve gözlenebilir biçimde ortaya çıkarılması bibliyografik analiz ile mümkündür. Bibliyometrik analizde veriler geniş ölçekli ve nesnel nitelikte olma durumundadır. Diğer bir deyişle bibliyografik veriler aslında statik ve “*artık değiştirilemez*” niteliktedir. Bu analizin bir avantajı büyük hacimli yapılandırılmamış verileri anlamlandırarak alanların birikimsel bilimsel bilgisini ve yapısını deşifre etmek ve ilişkiler ağının haritalandırılması için kullanılabilir olmasıdır (Aydın, 2024).

Araştırmacılar için bibliyografik çalışmalar, belli bir alanda trendi ortaya koyması açısından da verimli ve işlevsel çalışmalardır. Araştırmacılar bu çalışmalar üzerinden genel bir lens ile alana bakabilir, alanyazındaki boşlukları / gapleri görebilir ve gelecek araştırmalar için fikir ve kaynağa erişebilir. Bu açıdan bakıldığında bibliyografik analiz, ilgili araştırmaları bütünselleştirme ve daha kolay ulaşma, yeni konu arayışlarında yol gösterici olma işleviyle önem arz eden çalışmalardır (Toptaş ve Güler, 2022). Bu bağlamda bu araştırmanın özgün bakış açısı ve önemi Türkiye’de müzik – kimlik ilişkisi üzerine yapılmış ve yayımlanmış akademik çalışmaları bibliyografik bir analizle ele alması, bu alanda araştırma yapacak bilim insanlarına ve ilgililere betimsel bir perspektif sunacak olmasıdır.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırma kapsamına dahil edilen akademik çalışmaların akademik ve etik kurallar çerçevesinde üretildiği ve veri toplandığı kabul edilmiştir.

2. Araştırmada çalışmaların analizi ve yorumlanmasında kullanılan bibliyografi yönteminin konu ile ilgili araştırma eğilimlerini anlamada yararlı bir analiz olarak işlev göreceği düşünülmüştür.

1.7. Sınırlılıklar

Türkiye'de müzik ve kimlik ilişkisi üzerinde yapılmış akademik araştırmaların bibliyografik incelemesinin amaçlandığı bu çalışmada, lisansüstü tez çalışmaları ile ilgili olarak araştırma yalnızca YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden ulaşılabilen ve erişime açık lisansüstü tezlerle sınırlandırılmıştır. Diğer ülkelerde ve yabancı veri tabanlarında erişilebilen tezler araştırma kapsamı dışındadır. Makale, bildiriler, kitaplar ve kitap bölümleri de yine Türkiye'deki dergilerde, sempozyumlarda ve yayın evlerinde yazılmış ve yayımlanmış olma ölçütüne uygun olarak incelenmiştir.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilgili kuramsal bilgiler verildikten sonra araştırma konusuyla ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kimlik

İnsanlar bir araya gelirken kendilerini bir isim veya sembol altında tanımlama ihtiyacı hissetmişlerdir. Kendilerini, kendi birlikteliklerini ve soylarını, diğer topluluklardan ayrı ve özel kılacak bu hissiyatın gereği olarak ontolojik bir sorgulama gün yüzüne çıkmıştır. ‘Kimlik, her topluluğun özelde ise bireylerin varlıklarını anlamlandırabilecekleri ve aidiyet geliştirebilecekleri bir biçimde tanımlama ve sağlamlaştırma arayışının da bir neticesi olarak ifade edilebilir.

İnsanlar, dünyaya gelir gelmez aslında bir kimlik sahibi olurlar: ‘Bebek...’ Sonrasında toplumsal ilişkiler ve mekânlarda rollere göre değişen çeşitlilikte farklı kimliklerden de söz etmek mümkündür. Anne, baba, ebeveyn, çocuk, genç, öğretmen, devlet memuru ve yönetici gibi işleyişle ilgili kimlikler yanında; Türk, Arap, Varsak gibi daha etnik temelli kimlik ifadeleri de belirtilebilir. Buradan hareketle her tür sosyal özellik farklı bir kimlik karşılığı olarak düşünülmelidir (Şengüler, 2009:43). Kan bağı veya biyolojik açıdan aileden gelen birikimler yanında; içinde yaşanılan toplumun sosyal yapısı ile ilgili ölçütler, birikimler, normlar, gelenek ve görenekler, tarihsel miras gibi farklı faktörler de kimliğin içine dahil edilir. Birey yalnızca kendi bireysel penceresinden yakaladığı bir kimliğe sahip değildir; diğer bir ifadeyle kimlik, sosyal yapının ilgili bütün unsurlarıyla birlikte meydana getirmiş olduğu bir ürün olarak ele alınmalıdır.

Kimlik kavramı, alanyazına bakıldığında sosyal bilimlerin en önemli ve de en ilgi uyandıran kavramlarından birisi olarak 1950’li yıllardan itibaren günümüze ulaşan süreçte en çok tartışılan araştırmalar yürütülen ve çok disiplinli bir perspektiften tanımlanan başlıklardan biridir (Baygal, 2010:30). Sarup (2022:28) tarafından ‘dışarıdaki’ ve ‘içerideki’ birey ve toplum, teori ve uygulama arasında *aracılık eden bir*

kavram olarak ifade edilen kimlik, hayatlarımızın birçok yönünü -kişisel, felsefi veya politik- anlamaya çalışmak için kullanışlı bir 'araçtır'. Bu kullanışlılık onu özellikle sosyoloji, felsefe, psikoloji, sosyal psikoloji, edebiyat, siyasal bilimler ve antropoloji gibi insan ve toplum davranışları ile ilgili bilim alanlarının odak konularından biri haline getirmiştir (Dalbay, 2018).

Kimlik, sosyal bilimler literatüründe sıklıkla çok çeşitlilik arz eden bir durum geliştirmiştir. Bu durum, 'kimlik' ifadesinin önüne getirilen "bireysel", "kolektif", "toplumsal", "ulusal", "etnik", "cinsel", "kültürel" ve "dinî" gibi insana ve insanın ait olduğu bütüne ilişkin sıfatların temsil ettiği yapının çeşitliliği ile birlikte düşünülmelidir (Yükselsin, 2000: 53). Bu da dolayısıyla ortaya çok boyutlu ve çok sayıda tanımlamayı beraberinde getirmektedir.

Erol (2009:212) "temelde ortak bir ölçüt çerçevesinde kişiyi başkalarından ayıran duygu, tutum, düşünce ve davranışların örgütlenmiş, kaynaşmış bir bütünlüğü" olarak genelleştirilebilen bir kapsayıcı kimlik tanımı geliştirse de farklı disiplinlerde, farklı araştırmacılar tarafından geliştirilen tanımların varlığı da gözlenmektedir. Connolly (1995) için kimlik, "seçip istediğimiz yahut rıza gösterdiğimiz şeylerden çok ne olduğumuz ve nasıl tanındığımızla" ilişkilidir.

Gleason (2006:194) da, "kimlik" kavramını 1950'li yıllardan sonra sosyal bilimler alanyazınında sıklıkla kullanılmaya başlanan "Ben kimim?" ve "Ben nereye aidim?" sorularına verilen yanıtlarla birlikte ele almaktadır. Benzer biçimde Uzun (2023:7) da kimliğin, bireyin "Ben kimim?" "Kimlerdenim?" gibi sorulara verilen cevapları içermekle birlikte ilgili toplumlar bağlamındaki ifadesini vurgular. Maalouf (2008) da kimliğin toplumsal yapı, kolektif kültür, din algısı gibi farklı etmenlerden bağımsız düşünülemeyeceğini böyle bir düşünüşün anlamsız olacağını vurgulamaktadır. Maalouf'a göre kimlik; (akt: Baygal, 2010:31) "... kişisel deneyimleri ve görünüş, tavır, zeka gibi niteliklerinin yanında ait olduğu sosyal sınıf ve aile bağlantıları içindeki sosyal ilişkiler ağı[nın]..." ortaya koyduğu bir desenin adıdır. Bilgin'e (1999) göre ise kimlik "belirli bir alanda(territoire) kök salmış birtakım grupların (etnik toplulukların) diğer gruplardan farklarını ortaya koyma, vurgulama talebi" şeklinde tanımlanabilir.

Kaplan'a (2008) göre kimlik, "Temelde kişiyi başkalarından ayıran duygu, tutum, düşünce ve davranışların bütünlüğünü ifade etmektedir." (Akt: Fırat, 2020: 6). Lawler (Lawler, 2008: 1-2) da kimlik kavramının farklı yaklaşımlar açısından farklı tanımlanabilen doğasına işaretlerle genel geçer ve 'tek kabul görececek' bir tanıma ulaşmanın zorluğundan bahsederken kimliği 'benzerlik ve farklılığın kombinasyonu' olarak görür.

Bu görüş kimlik kavramının ‘başkalarından ayrı yere konumlandırma’ fonksiyonunu hatırlatmaktadır.

Fearon (1999) da sözlüklerdeki tanımların ve örneklerin aslında sözcüğün dinamik doğasının gerisinde kaldığına, sözcüğün ‘artık geçmişte kalan’ anlamına ilişkin açıklamaların yetersiz ve işlevsiz kaldığına değinmektedir. Kimlik algısı ve kimlik gereksinimleri değişirken tanımlar sabit kalmaktadır. Dolayısıyla sözlüklerdeki tanımlar ‘boşa düşmektedir’.

Madan Sarup iki tür kimlik yaklaşımından bahseder. Statik veya durağan bakış açısına sahip olarak özcü (essentialist) geleneksel yaklaşım ve kimliğin dinamik doğasıyla sosyal ve psikolojik farklı değişkenleri de düşünmemiz gerek inşa edilebilir nitelikte bir olgu olduğunu kabul eden yaklaşımı (constructivist) tartışır (Sarup, 2024:14). Ulus devletlere göre kimlik oluşturulabilen bir şeydir ve belli semboller üzerinden topluma benimsetilmek yoluyla kabul ettirilerek ortaya bir kimlik konulabilir. Son yıllarda Ukrayna özelinde de gözlenen bu yaklaşım, inşa edilebilir bir milli kimlik vurgusu yapar.

Ayhan Erol’un (Erol, 2024: 27) ifadeleriyle kimlik genel anlamıyla ele alındığında hem bir devamlılık hem de dönüşüm içerir. Her grup kimlik algısı ile tutarlı bir geçmiş imajı ihtiyacı içindedir. Bu nedenle gruplar geçmişlerine seçici olarak yaklaşırlar ve mevcut kimliklerini destekleyecek öğeleri vurgularken diğerlerini göz ardı etme eğilimi içinde olurlar (Çaycı, 2024:207). Diğer bir ifadeyle kimlik canlılığın ve var oluşun bir parçası olarak değişebilmekte ve kısmen yeni yaşamsal şartlara ve etkileşimlere bağlı olarak da farklılaşabilmektedir. Örneğin; Osmanlı İmparatorluğunun farklı gölgelerine yerleştirilen Sefarad Yahudilerinin, Balkan göçmenlerinin ve gerek iş ve eğitim gerekse farklı nedenlerle farklı coğrafyalara göç etmek zorunda kalan Aleviler, Tatarlar, Farslar ve Suriyelilerin müzik pratikleri devam ederken kimliklerini de yansıtmayı sürdürmektedir.

2.1.1. Bireysel Kimlik - Kolektif Kimlik

Kimlik kavramının sosyal ilişkiler içerisinde yer alan kişilerin çevredeki diğerleriyle özdeşleşme, karşılaştırma, paylaşma ve ayrıştırma yapabilmelerinin ön koşulunu oluşturur (Alpman, 2018:6). Daha farklı bir ifadeyle bireyler diğerleriyle ve hatta kendileriyle etkileşime geçebilmeleri için belli ölçütlerde kendilerini tanımlamış, ayrıştırmış ve ‘özelleştirmiş’ olmalıdır. Bu ön koşul, felsefi bir perspektiften bakılırsa bir

bakıma insan olmanın varoluşsal bir ilkesidir. Psikolojik ve Felsefi araştırmalarda çoğunlukla “*tek bir bireyle ve o bireyin özgülüğünde*” yapılan değerlendirmelerde söz konusu kimlik bireysel nitelikte olacaktır. Psikolojide daha sıklıkla tercih edilen benlik (*self*) ve felsefede özne terimleri tek bir varlık olarak bireyin üzerine bina edilmiştir. Benlik, insanın ‘kim olduğu’ hakkında kafasında var olan imajları kapsar; bu imajı kişiler arası ilişkilerde ve kültürle etkileşim sürecinde sürekli gelişip dönüşerek oluşan bir öz-imaj veya bilinç olarak görmek gerekir (Baygal, 2010).

Hargreaves, Miell ve MacDonald (2002) da insanın diğer insanlarla konuşması ve etkileşime girmesinin benlik ve kimlik oluşumunun sürekliliğinin bir bir gereği olarak görmektedir. “Diğer insanlarla bir şeyler paylaşıırken -zaman, eşya, duygu, görüş gibi- yalnız onları etkilemekle kalmıyoruz, aynı zamanda biz, kendimiz de, etkileniyoruz, sonuçta bireysel varlıklar değiliz, sosyal varlıklarız”.

Kimlik, hem bireysel hem de toplumsal bir olgu olarak birey ve toplumlar bağlamında ayrı başlıklar halinde de düşünülebilir. Kimlik, bu bağlamda bireyin “Ben kimim?” sorusu etrafındaki yanıtlarla kendini tanımlamasının karşılığı olarak ‘bireysel kimlik / birey kimliği’ ve aynı çevreyi paylaştığı kişileri de kapsam alanına alarak sorduğu “Biz kimiz?” sorusunun yanıtları ve sosyal aidiyetlerin / bağlanmanın karşılığı olarak ‘kolektif kimlik / sosyal kimlik’ düzeyinde ele alınabilir.

Bilgin (2007, s.11) ve Parekh (2014) kimliği tanımlarken “Bir kişi veya grubun kendisini tanımlaması ve kendini diğer kişi veya gruplar arasında konumlandırması” ifadelerini kullanır; bu tanımda ‘kendini tanımlama’ bireysel kimliğin, ‘diğer kişi veya gruplar arasında konumlandırması’ da sosyal / kolektif kimliğin karşılığıdır. Bir diğer ifadeyle birinci kısım ‘kendilik algısına’ ikinci ifade ise diğer topluluklar ve/veya kişiler arasındaki toplumsal konum ve işleve vurgu yapmaktadır:

“Kolektif kimlik, sosyal kimliğin topluluklar düzeyindeki ifadesi olarak nitelendirilebilir. Bu kimlik sınırları belli bir alanda belli bir kültürel topluluk tarafından taşınan kimlik olarak sınırlandırılabilir (veya genişletilebilir); bu anlamda etnik, dinsel ve ulusal kimlikler bunun versiyonlarından” (Bilgin, 2007, s.13).

Belirli bir topluluk tarafından genel olarak kabul gören bir kolektif kimlik, süreç içinde gelişip biriken, büyüyen, belli normlar çerçevesinde davranış kalıpları geliştiren ve yeni bireyleri bu normları benimseme ve kabul etme şartıyla kapsam alanına alan bir kavramdır. Bu açıdan bakıldığında kolektif kimliğin temel bir çekirdeği vardır (Baygal, 2010:40). Topluluklar, bireyleri hangi alanda olursa olsun birtakım anlamlar bütünü

etrafında bir araya getirerek olguları veya amaçları bir toplumsallık yaklaşımı ile herkese yayar, izleyenleri de o bütünsellik ve birlik içinde toplar. Bu toplanma ve birleşme de özel bir toplumsallık olarak düşünülebilir.

Parekh'e (2014) göre, bireysel kimlik değişime -ve bir anlamıyla güncellenmeye- açıktır ve daha az zorlukla dönüşebilecek niteliktedir. Toplumsal/Kolektif kimlik cephesinden bakıldığında ise bazı değerler birçok toplumda paylaşılrken ve benzerlik gösterirken bazı değerler ve pratikler yalnızca belli toplumlara özgü olarak görünebilir. Misal olarak el sıkışmak pek çok toplumda ve ortamda yaygınlık gösterirken, Hint toplumuna özgü 'Namaste' hareketi, İran ve Orta Asya toplumlarında sarıldıktan sonra tekrar el sıkışmak, Uzakdoğu toplumlarında öne doğru saygıyla eğilerek selam verme gibi pratikler belli toplumlara özgü örnekler olarak gösterilebilir. Gerek bireysel kimlik gerekse kolektif kimlik güncel toplumsal hareketliliğe, teknolojik olanaklara ve mekâna etkileşim içerisinde varlık sürdürdüklerinden dinamiktir. Dolayısıyla değişim ve dönüşüm halinde olduğu unutulmamalıdır. Aynı ülke içerisinde bile belli topluluklar arasında farklılıklar gözlenebilir. Bu durumda kolektif kimlik açısından belli bir topluluk, kendi kimliğini belli kültürel ve dilsel öğelerle destekleyerek kendi 'tanımlama' ve 'tanınma biçimlerini' inşa edebilir; bu açıdan bakıldığında da kimliklerin temelinde ve özünde, farklılıkların yattığı hatırlanmalıdır.

2.1.2. Kültürel Kimlik

Bedeni, içtimai ve ruhi ihtiyaçların tatmininde rol oynayan vasıtalar bütünü..." (Turhan, 1972; Akt: Tuncel 2022) olarak tanımlanabilecek bir eserler ve yaşam felsefesi varlığı biçiminde anlaşılabilen kültür kavramı günümüzde önemli kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Tuncel, 2022:10). Antropolog Tylor'a (2016: 91) göre "... En geniş etnografik anlamıyla alındığında insanoğlunun toplumun bir mensubu olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, töre, yasa, görenek ve diğer tüm yetenekler ile alışkanlıkların oluşturduğu karmaşık bir toplamdır" (Akt: İduğ, 2022:20). Bu açıdan bakıldığında kültürün toplumsal yapıdaki rolüne de dayalı olarak bir bakıma insanların kendilerini ve dünyayı nasıl algıladıklarını etkilemek gibi çeşitli işlevleri vardır. Geleneksel toplumsal cinsiyet tabakalaşması da kültürel kalıplar tarafından yönetilir. Kültür, öğeleri belirli bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılan ve aktarılan öğrenilmiş davranışlarının ve sonuçlarının yapılandırılması sürecinde gelişen paylaşımların ve üretimlerin kapsayıcı bir terimidir.

Kültür; aynı inanç, yaşam alanı, paylaşımlar ve değerler etrafında bir araya gelen insanları anlatırken aynı zamanda alt toplulukların sahip olduğu farklılıkları da kendi içinde tutan heterojen bir anlayışı temsil eder (Nar, 2019). Kültürel kimlikle anlatılmak istenen ise toplum içerisindeki ortak değerlerden olan örf, adet, gelenek ve görenekler; o topluma has olan konuşulan ortak dil, sanat, edebiyat, mimari, müzik gibi ortak değerlerin benimsenmesiyle ortaya çıkan bir kimlikte ‘bir olma’ anlayışıdır (Tuncel, 2022, İduğ, 2022).

Hall’a (Hall, 1990: 225-226) göre “kültürel kimlik, bir “var olma [*becoming*]” meselesi olduğu kadar bir ontolojik“oluş [*being*]” meselesidir. Halihazırda var olan (kültür); yeri, zamanı, tarihi ve kültürü aşan bir şey olarak da düşünülemez. Çünkü kültürel kimlikler bir yerlerden gelir, tarihsel süreç içerisinde ortaya çıktıkları için geçmişleri vardır. Ancak tarihsel olan her şey gibi sürekli bir dönüşüme uğrarlar. Kültürel kimlik; nesillere miras bırakılan, aktarılan ve kazandırılan ve dolayısıyla gelecekle de ilişkili olarak kendimize verdiğimiz ‘isim / tanım’ olarak da ele alınabilir. Bu açıdan kültürel kimlik, aktarılma ve miras bırakılma sürecinde, değişecek zamanın gereklerine uygun biçimde farklılaşarak formel olarak yeniden biçimlendirilecektir.

Kültürel kimlik, Erol’a (2002:219) göre, “ölçeği ve niteliği ne olursa olsun toplulukları birbirinden ayıran öğelerin bileşimi”dir. Bu ise “kültürel farklılık” temeline göre bir araya gelmiş insanlardan oluşan grupların ayırt edilme, karşı olma ve kendisi olma arzusu ile kendilerini diğer topluluklardan farklılaştırarak geliştirdiği bir aidiyet bilincidir. Ayhan Erol’un bakış açısıyla,

“Kimlik genel olarak hem bir devamlılık hem de dönüşüm/devinimi içerir. Her grup, kimlik algısı ile tutarlı bir geçmiş imajı ihtiyacı içindedir. Bu nedenle gruplar geçmişlerine seçici olarak yaklaşırlar ve mevcut kimliklerini destekleyecek öğeleri vurgularken diğerlerini göz ardı etme eğilimi içinde olurlar.” (Erol, 2024: 27).

Burada vurgulanan temel nokta, kimliğin bir kültürü seçerek ona odaklanması ve diğerlerini tali plana atmasıdır. Bu eğilim, kültürel kimliğin bir tür ‘kapalılık özelliği’ olarak da yorumlanabilir. Yerel ve dar çerçevede bir kültür, kendi kimliğini inşa ederek bir tür farklılığını muhafaza etme anlayışı içinde olacaktır. Bu anlamda ortaya çıkacak kimlik, birey ya da toplumları birbirinden ayıran ve onları sınıflayan kültürel fenomene evrilir. Kültürel kimlik, o zaman kendi tanımlamasının farkında olmasını sağlayacağından bireyin farklı kültüre sahip topluluklarla ilişkisi neticesinde meydana gelecektir. Böylece birey, hem kendi algı dünyasını hem de öteki olarak kabul ettiği

topluluğun kültürel öğelerini ben ve öteki karşıtlığı içinde tanımlayarak kendini konumlandırır ve bu durumu bir tür belirteç ya da ayraç olarak kabul eder.

Bourdieu kimliği tanımlarken, oyun analogisi çerçevesinde farklı kavramları da işin içine katarak daha çok sembollerle anlatmayı tercih eder. Toplulukların birlikte yaşama pratiği sürecinde birlikte ortaya koydukları kültürel bütünlük, toplum olabilme becerisi ve durumu, o topluluğun kültürel sermayesidir ve kimliğini hem etkilemekte hem de etkilenmektedir. Oyun, Bourdieu'ya göre, topluluk içinde birlikte yaşamaktır, oyuna dahil olmak isteyen kişiler öncelikle oyun alanına gelmeli ve normları kabul etmelidir. Habitus, "...o topluluğa özgü yatkınlıklar, yönelimler, belirli tarzlar da davranmaya yönelik ampirik eğilimler olarak dürtüler, tercihler, beğeniler ve hisler olarak somutlaşmış davranış olarak" (Smith, 2005, akt. Yıldırım, 2023, 8-9). Aslında kolektif kimliği tanımlayan ve destekleyen davranış kalıpları, ritüelleri, gelenek ve görenekleri de karşılamaktadır. Toplumların kendine özgü yaşam tarzları, pratikleri, müzikleri, geçiş dönemleri davranışlarının her biri o topluluğun alışkanlıkları olarak da yorumlanabilir. Toplumsallaşma ile ilgili kavramlar olarak kültürel sermaye, sosyal sermaye ve ekonomik sermayenin kültürel kimliği oluşturduğu düşünülürse müziğin üretim ve tüketim süreci de kimlikten kaçınılarak veya uzak durularak tümüyle anlaşılamayacağı da ifade edilebilir. Kimlik, bir aidiyet ve 'bir grubun parçası' olma sorumluluğunun da etiketidir.

Kimlik kavramına ilişkin genel bir değerlendirme yapmak gerekirse muğlak bir tanımlar denizinden kimlik tanımı seçip kullanırken araştırmacıların özenli davranması ve belli ölçütlere riayet etmeleri önemli olacaktır. Dalbay'ın (2018) da işaret ettiği üzere, öncelikle hangi amaçla kullanıldığının belirlenmesi, bağlamının açık bir şekilde ortaya konulması ve bu çerçevede de sınırlarının iyi bir şekilde çizilmesi yararlı ve daha işlevsel bir yaklaşım olarak düşünülebilir.

Gleason (1983) da özellikle sosyal bilimlerde çok fazla sayıda kimlik tanımları ortaya konulmasından şikâyetçidir bir bakıma. Post-modern toplumlar da sıklıkla dillendirilen "kültür", "çeşitlilik", "farklılık" ve "sosyal içerme" gibi kavramların, sosyal araştırmaların hareket değerlendirme alanını flulaştırdığını ifade eden Gleason'a göre bu durum sosyal bilim insanlarının anlamaya ve açıklamaya çalıştığı sosyal gerçekliğin uzlaşılabilir bir düzeyde açıklanmasını zorlaştırmaktadır. Buradan hareketle sosyal gerçeklikle ilgili kavramlar gittikçe bulanıklaşmakta, anlaşılması ve açıklanması daha zor hale dönüşmektedir.

2.1.3 Kimlik Teorileri

Kimliğin nasıl ortaya çıktığını, bireyler ve toplum bağlamında kimlik kavramının farklı disiplinlerde farklı araştırmacılar tarafından nasıl ele alındığını açıklayan temel teorilerin özetlenmesi, kimlik - müzik etkileşiminin anlaşılmasında veya müziğin birey ve topluluklar açısından kullanılma alanlarının daha iyi temellendirilmesinde sağlam bir kuramsal zemin sağlayacaktır. Psikolojik, sosyolojik ve antropolojik kuramların kimliği tanımlama ve tartışma biçimleri de bu yolla daha iyi anlaşılacaktır.

2.1.3.1.Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Teorisi

Psikoloji biliminin, kimlik olgusunu çeşitli yaklaşımlarla ele aldığı görülmektedir. Buna göre bireysel özelliklere ağırlık veren yaklaşım olguyu öz kimlik veya kişisel kimlik, sosyal özelliklere ağırlık veren yaklaşım ise sosyal kimlik terimini kullanmaktadır. Öncü gelişim psikologlarından Erik Erikson, kimlik gelişimini belli bir döneme göre sınırlandırmak yerine yaşam boyu değişme ve gelişmeye açıklığı da vurgulayarak yaşam boyu devam eden bir silsile olarak görür. Özellikle geçiş dönemlerinden ve belki de sonraki yıllardaki ilişkiler ve dünya algısını temelden etkileyerek sarsabilecek güzce sahip ergenlik dönemine özel bir vurgu yapar.

Erik Erikson (1902-1994) bireyin psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin etkileşimiyle geliştiğini dolayısıyla yalnızca tek bir kaynaktan kimlik inşa edemeyeceğini ve inşa sürecinin hayat boyu süreceğini de savunur (Yayla, 2025:16). Bu teoride kişilik ve kimlik gelişiminde genetik ve sosyal çevrenin rolüne vurgu yapılması, bedensel gelişim yanında psikolojik ve sosyal etkileşimlerin önemine de ayrı bir atıftır.

Erikson'a göre, insanın "doğumdan itibaren ego kimliği oluşturma ve koruma" gibi bir görevi ve sorumluluğu vardır. Bu dinamik bir süreçtir ve sürekli olarak insan bu konuda kararlar vermek durumundadır. Vereceği kararlar, atacağı adımlar, tercihler ve birlikte etkileşime girdikleri diğer insanlarla etkileşimi kimlik üzerinde etkide bulunacaktır. Bu süreçte kişinin kimliğine uygun davranabilme kapasitesi 'otantiklik' olarak da ifade edilir (Taşçı ve Bilge, 2021).

Psikososyal gelişim teorisinin dönemlerinden birisi olarak düşünülen ve 12 – 18 yaş aralığını kapsayan dönem, ergenlik dönemini ilgilendirmektedir. Birey, "*Ben kimim?*" sorusunun etrafında sürekli cevaplar ve kabul edilebilecek yanıtlar arayışındadır. Bu kimlik oluşturma ve toplum içerisinde kendi rolü ve yerini anlama çabasının da bir göstergesidir. (Orak, 2020). Bu evrede ergenler kuvvetli bir kimlik duygusu oluşturabilir

ve sorunlarıyla başa çıkabilirler veya aksi durumda kimlik karmaşası ve sorunlarla boğuşma süreci devam edecektir.

2.1.3.2. Tajfel ve Turner'ın Sosyal Kimlik Teorisi

Tajfel ve Turner tarafından 1970'li yıllarda ortaya konulan ve savunulan sosyal psikoloji teorisi olarak 'Sosyal Kimlik Teorisine' göre birey kimliğini, ait olduğu sosyal gruplar veya topluluklar üzerinden tanımlar. Bir gruba üye olmak, o grubun kültüründe kendini ve kendi kimliğini bulmak, dolaylı ve doğrudan bireyin kendilik algısını şekillendiren bir durum doğurmaktadır (Işıkkay & Başcı, 2020).

Sosyal Karşılaştırma bu teoride önemli bir boyuttur çünkü bireyler kimliklerini kendi sahip oldukları özellikler ve diğerlerinin sahip oldukları özellikler üzerinden bir karşılaştırma üzerine inşa ederler. Daha açık bir ifadeyle sosyal kimlik teorisi «biz ve diğerleri» arasındaki yani gruplararası karşılaştırmayı önemli bulur (Tajfel ve Turner, 2004; Ashforth & Mael, 1989). Bu teoride sosyal kimlik, bireyin belirli sosyal gruplara ait olduğu bilgisini ve bu aidiyetin yol açtığı duygu ve değerlendirmelerle birlikte ele alınmaktadır. «Diğeri kategorisinin varlığı ait olunan topluluk veya gruba *ipso facto* /Kaçınılmaz olarak, doğal olarak/ bir kimlik verir» (Tajfel, 1972: 299, Akt:Harlak, 2024).

Bireyler kendilerini veya diğer toplulukları etnik aidiyet, dinsel inanç sistemleri, yaş, toplumsal cinsiyet, politik görüş ve yaş gibi farklı değişkenler açısından kategorik olarak yapılandırma eğilimi taşırlar. 'Siz Türkler, ...', 'Biz Japonlar, ...', 'Mülteciler' ve 'Sizinkiler (sizin partidekiler)' gibi gruplar oluşturmak her zaman grup kimliğinin anlamını ve bağlılığı güçlendiren ifadeler olarak alınabilir. Buna göre farklılık veya rakip olarak düşünülen karşı bir grup olmazsa grubun sosyal kimliği netliğini ve işlevini yitirecektir. Burada, bireysellikten değil, kolektivitinin getireceği bir inşa sürecinden ve kimliği karşılaştırmalar yoluyla diri tutma yaklaşımından söz edebiliriz. Bu bağlamda, sosyal kimlik, bireyler tarafından 'olumlu kimlik' algısını da açıklamaktadır. Burada, kimlik inşa edilen grup daha yüceltilirken karşıt gruplar da anti-propagandaya maruz kalacak ve değersizleştirileceklerdir. Bilgin (2014) sosyal kimlik teorisinin temel varsayımlarını dört başlık altında toplamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1

Sosyal Kimlik Teorisinin Temel Varsayımları

<i>Varsayım</i>	<i>Açıklama / Örneklendirme</i>
1 Özdeşleşme → Sosyal Kimlik	Birey kimliğini sosyal ilişkiler içerisinde ve etkisinde inşa eder, o kimlikle özdeşleşir.
2 Kıyas noktası olarak diğer gruplar	Diğer gruplar veya topluluklar sosyal kimlik için bir gerekliliktir.
3 Olumlu kimlik, benlik saygısı; iç grubu kayırma, dış grubun değerini düşürme	Sosyal kimlik 'olumludur', bireye saygı sebebidir. Ancak dışardaki gruplar daha değersiz algılanırlar.
4 Stratejiler ile olumlu kimlik edinme	Asimilasyon, karşılaştırma referansları, sosyal haklar gibi stratejiler kimliği sürekli ve canlı tutar.

* Tablo Bilgin'den (2014) araştırmacı tarafında üretilmiştir.

2.1.3.3. Mead'in Benlik (Self) Teorisi

Amerikan Pragmatistlerinden Mead (1891-1929), benlik teorisinde, bireyin ne fizyolojik / bedensel yapısının ne de zihinsel / bilişsel yanının dışarıda tutulduğu bir teori geliştirmiştir (Kınağ, 2019). Bu teoriye göre, benlik gelişiminin arka planında ve zemininde doğa ve bireyin içinde yaşadığı toplum yerleştirilmiştir. Doğa ve toplum zihni çalıştıran ve çözüm arayışına yönelten problemlerin ve hatta olası yanıtların bulunacağı gerçeklik alanı demektir. Bu teoride vurgulanan kişinin yaşamı boyunca etrafındaki kişilerle ve doğal unsurlarla (bitkiler, hayvanlar, yeryüzü şekilleri) etkileşime girerek hem ahlak hem de benlik geliştirebileceğidir.

Mead'in teorisi, "Ben" ve "Benlik" kavramlarıyla bireyin toplumsal dünyadaki yerini açıklamaya ve anlamaya yönelik bir bilimsel çabadır. Mead, benlik (self) kavramı üzerinden kişinin kendisiyle ve toplumla kurduğu ilişkiyi açıklamaya çalışır (Alpman, 2018:11) . Psikolojinin konusu olan bireyi, insan grupları içerisinde yer alan bağımsız özneler olarak değerlendirmek yerine hem kendi psikolojik varlığıyla hem de kendisi dışında yer alan diğer grup üyeleri ile sosyalleşme etkileşimleri ve ilişkisi bakımından Sosyal Kimlik teorisine benzer biçimde bir bakış açısı kullanarak yorumlar. Mead'e

(1972) göre, kişinin kendi benliğini tanıması ve tanımlaması öncelikle çevresindeki kişileri tanımasına bağlı olarak gelişecektir (Akt: Alpman, 2018).

2.1.4. Müzik – Kimlik İlişkisi Üzerine

Müzik, hem üretim biçimi yönüyle insanın kendini ifade etme ve geliştirme işleviyle hem de diğer insanların duygu ve düşüncelerini, hayallerini, özlemlerini ve ait oldukları topluluğun sahip olduklarını yansıtmaları açısından önemli ve dikkati hak eden bir kavram olarak ifade edilebilir. Bu açıdan bakıldığında müzik birey olarak insanların ve toplulukların hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Üzüntüler, acı olaylar, geçmişin özlem sarılı hatıraları, gelecek vizyonu ve her türlü duygunun sesler eşliğinde belli bir uyum gözeterek ifadesinin karşılığıdır müzik. Ayrıca, müzik insan bilimleri açısından kültürel kimlik, bellek ve aidiyetten sosyal etkileşim, paylaşım, ortak payda ve duygusal ifadeye kadar müziğin rolü, insanların kendilerini ifade etme, mesaj paylaşma, duygu kanalı ve topluluklarına aidiyetlerini pekiştirme yollarından biridir (Kumpasoğlu, (2024:iv).

Müzik – kimlik ilişkisi hakkındaki bilimsel çalışmalar özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası daha genel toplumsal çalışma disiplinleri olarak sosyoloji, psikoloji ve antropolojide gelişmeye ve ilgili literatür oluşmaya başlamıştır. Toplumsal buhran ve savaş sonrası toplumsal değişimlere bağlı olarak bu dönem kimliklere ve aidiyete ilişkin bir kuşku ve bunalım evresi olduğu söylenebilir (Keleş, 2008:IV). İnsanlar, içinde yaşadıkları toplumlarda deneyimledikleri psikolojik, ruhsal ve toplumsal sorunları düşünüp yaşamlarında ve varoluşlarında bir tür sorgulamaya gitmektedir.

Daha sonraki yıllarda bir alt disiplin olarak etnomüzikolojide kimlik teriminin kullanılması alana bakıldığında ilk olarak 1980’li yılların başında bir çalışmada (Rice, 2007:17) gözükmekle birlikte son yıllarda öncelikle Amerika etnomüzikoloji araştırmalarıyla sistemlendirilmiştir. Müzik ve insan yaşamı ilişkisine odaklanan bilim insanlarının temel çıkış noktalarından biri de müziğin genel yapısal ve formel unsurlarından ziyade insanların ve toplulukların gözünden incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Toplumun müzik pratikleri üzerinden müziğin topluluğun sürekliliğinde nasıl kritik bir rol üstlendiği ve kimlik bağlamında nasıl bir aracılık rolü taşıdığını aydınlatmaktır (Turan, 2024:205).

Son yıllarda, müzik pratikleri ve müziğin toplumlar açısından kullanılma biçimleri ve araçları etnomüzikoloji alanında yaygın çalışılan konular arasına girmiştir (Çıplak, 2011:4). Etnomüzikoloji, toplumların kendi bireylerinin ortaya koyduğu müziklerine ‘ne’ dediği, onları ‘nasıl’ tanımladığı ve ‘neden’ başka türlü değil de öyle yaklaştığını anlama çabası olarak tanımlanabilir (Gürkan, 2019:306). Burada öncelikle bir tanımlama ve anlamlandırma gayreti ve yaklaşımını görmek gerekir. Her toplumda müziğin anlamı ve anlatmak istediği anlambilimsel çerçeve farklılık gösterecektir. Etnomüzikoloji, müziğin toplumlar açısından işlevi, neden o biçimde var olduğu ve pratiklerin anlamı üzerinde çalışır. Müziğin farklı topluluklardaki anlamı, pratik çerçevesi ve o topluluğa kattığı değerli önemli araştırma başlıklarıdır.

Müzik, kimlik için bir anahtardır diyen Frith’e (2012) göre, müzik beğenilerimiz hem kişisel hem de kültürel kimliğimiz hakkında bilgi verir. Kimlik gibi müzik de toplumsal olanda bireyi, bireysel olanda toplumu betimlemeye yarar. Bir başka bakış açısından ifade edilecek olursa, “Müzik, toplumların değer hedeflerinin kaynağına hitap eden en önemli sanat tarzlarından biridir. Toplum içindeki adet göreneklerden, yasalara kadar toplumdaki değer ve hedefleri kuşatan bir sanat dalı olması itibarıyla de normatif bir sanat tarzıdır” (Sağır ve Öztürk, 2015: 126). ‘Normatif’ bir özellik kazanan müzik, doğal ve anlaşılabilir biçimde, kimlik kavramının da kapsam ev etkileşim alanında bulacaktır kendini. Belli bir tanım ve ayırdedicilik bağlamında, müzik kimliğin destekleyici bir unsuru ve aracı olarak da işlev görecektir.

Turan (2017), Lübnan ulusal kimliğinin inşasında müziğin rolünü tartıştığı araştırmasında, müzik ve milliyetçilik arasında bir ilişkiden bahsederek müziği milliyetçiliğin ihtiyacı olan semboller arasında sayar. Ortak ve paylaşılan bir bilinç yaratılmasında kullanılan propaganda araçlarından biri olarak müziğin toplum ve insan grupları üzerinde derin bir etki bırakabileceği ifade edilmektedir. Milli marş okunurken hazır ol pozisyonuna geçilmesi, saygı duruşu, seçim zamanlarında partilerin müziği seçmene erişmede ve ikna etmede kullanmaları, hemen her milletin kendi sembollerinin geçtiği müzik ürünlerini dinlemeyi ve dinletmeyi tercih etmeleri bu bağlamda örnek olarak akla getirilebilir. Müzik, topluluk açısından bakıldığında bireyselliği absorbe ederek kolektiviteye dönüştüren ve özdeş eğilimlerin birbirine karıştığı ortak bir durum oluşturmak için etkili bir araç ve iletişim kanalı olarak düşünülebilir.

Sorce Keller’in (2007) dikkat çektiği gibi, müzik sadece sembolik anlamları aktarma, yakalama ve biriktirme gibi olağanüstü bir yeteneğe sahip olmakla kalmaz; aynı

zamanda insanlar tarafından kendilerini ve dünyalarını anlamalarına yardımcı olmak için de kullanılır (Akt: Roy & Dowd, 2010). Doğal olarak müzik pratikleri hem davranış kalıpları ve adımlar hem de içerdikleri sözler ve sözlü kültür gereği olarak toplumların olaylar ve durumlar ile ilgili duygularını, hayallerini, acılarını, beklentilerini, efsanelerini, destanlarını ve yorumlarını da taşıyan ve belli bir bağlama yerleştiren yapıtlardır. Bu yolla müzik; yaşantıyla bir bağ kurma aracı olurken, aynı zamanda bizi tanımlayan ve tanıtan bir bütünlük olarak kimliğimizi ifade etmek için de gösterge rolü üstlenir.

Toplumların esas parçaları olarak toplulukların ve insanların yaşamsal anlam dünyasında belirli yönlerden farklılaşmaları anlaşılabilir bir durumdur. Her bireyin, her topluluğun ve toplumun kendine özgü karakteristik unsurlardan kaynaklı olarak duygu ve düşüncelerini ifade biçimi, kullanılan araçlar ve stratejiler, anlam çerçeveleri bu bağlamda farklılaşmaktadır. Müzik algısı ve tercihi müziğin toplum içerisinde uygulanma/pratik alanları ve müziğin toplumlar ve bireyler açısından etkisi de değişiklik gösteren alanlardan birisi olarak etnomüzikoloji, müzik sosyolojisi ve müzik araştırmalarının da inceleme alanıdır. Psikoloji, sosyoloji, antropoloji ve sosyal psikoloji disiplinlerinde yoğun olarak çalışılan bir kavram olarak kimlik kavramı, müziği disiplinler arası çalışmalarda inceleyen etnomüzikolojiyi de etkilemiştir. Bu alanda araştırmalar yapan Küçükebe’ye göre (2018, s.125) “...literatüre yansıyan çalışmalar kimlik kavramı ile ilişkilene biçimleri açısından en genel haliyle, ‘bireysel kimlik’ ya da ‘grup kimliği’ bağlamındaki örnekler şeklinde iki ayrı bölüme yerleştirilebilir.” Genel bir değerlendirme ile etnomüzikoloji yazınındaki çalışmalara yapılandırmacı görüşün hâkim olduğu ve söz konusu çalışmaların hemen hepsinde müziğin toplumsal kimliği yapılandırmada ‘yardımcı’ bir rol üstlendiğinin dile getirildiği görülmektedir” (Küçükebe, 2018, s.130).

Alanyazına bakıldığında müziğin toplum açısından farklı işlevler gördüğü ve farklı yorumlandığı görülmektedir. Kullanılan ve araştırmalarda karşılaşılan pek çok tanımın yanı sıra sıklıkla bir tür kültürel dışavurum (*cultural expression*) ortamı olarak ifade edilebilen ‘müzik eylemi’, topluluk ya da coğrafya ayırt etmeksizin tarihsel ve sosyolojik çeşitli temel faktörlerin etkisi ile şekillenip gelişmiştir (Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar, 2020).

Öncü araştırmacılardan Lomax (1959), bu konuda müziğin bireylerin topluma adaptasyonu ve benimsemedeki rolüne işaret etmektedir:

Çocuk, halkının dilini ve duygusal kalıplarını edindikçe kültürünün müzik tarzını da öğrenmeye başlar. Bu tarz, birey ile kültürü arasında önemli bir bağ oluşturur ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde kişiliğini oluşturan dünyanın duygusal dokusunu yetişkin bilinçdışına geri getirir... Dolayısıyla sosyal işlevi açısından bakıldığında müziğin birincil etkisi dinleyiciye bir güvenlik hissi vermektir çünkü doğduğu yeri, ilk çocukluk tatminlerini, dini deneyimini, topluluk işlerinden aldığı zevki, flörtünü ve işini - kişiliği şekillendiren bu deneyimlerden herhangi birini veya hepsini sembolize eder (Lomax 1959: 929).

Afganistan özelinde müzik – etnisite ilişkisine odaklanmış Slobin’e göre müziğin toplumlar açısından bir diğer rolü topluluklar arası etkileşimi yansıtmadır. Diğer bir deyişle müzik kimliğin görünür olduğu alanlardan birisi olarak da ele alınabilir (Tamay, 2024:ii). Özbek – Tacik toplulukları özelinde bu ilişki hem dile, yaşam biçimine, deyimlere hem de müzik eserlerine etkide bulunmaktadır (Baily, 1994:51). Bu bağlamda Özbekler ve Tacikler hatta Peştunlar ortak bir yaşam alanı ve paylaşılan kültürel değerler ve araçlar özelinde kendi kimliklerini yeniden biçimlendirme eğilimindedirler. Örneğin müzik enstrümanları, makamlar, misafir ağırlama usulleri, halk pazarlarının tasarımı ve dinsel ritüeller bu topluluklarda büyük benzerlikler göstermektedir.

Müzik dinleme eylemi benlik ve kimliğin oluşturulmasında müziğin işlevselliği açısından önemli rol oynar. Bu bağlamda müzik dinleme eylemi, müzik algısı ve beğenisi ve müzik tercihleri gibi olgular, belirli duygu durumları yaşama, pekiştirme, değiştirme gibi psikolojik eylemler ve benlik inşasının (kişiyi tarif eden müzikler vb.) gösterimi, pekiştirilmesi, anlamlandırılması gibi olgular açısından önemlidir. DeNora’ya (2000: 43) göre müzik, kimliklerin netleştirilmesi için bir referans ve sosyal hayatı etkileyen ve bir anlamıyla düzenleyen/şekle koyan önemli bir değişkendir. DeNora (2000:15-16), kitap çalışmasında sosyal iletişim problemleri olan Gary adlı hasta üzerinden müziğin kimlik ve çevresel farkındalık oluşturmaya, diğer kişilerle etkileşim alanı olarak fonksiyonuna vurgu yapmaktadır.

Gaunt (2000:179) müziği sosyal bir olgu olarak kavramsallaştırırken tercih edilen müziklerin bireyleri sarıp sarmalayarak (yoğurarak) etki alanında tuttuklarını düşünmektedir. Dilimizde de ‘kendini kaptırmak’ ifadesi bu bağlamda örnek gösterilebilir. Bu açıdan düşünüldüğünde müzik, hem belli davranış kalıplarını ve normları hem de belli kültürel ve toplumsal sembolleri bilinçli veya bilinçsiz olarak bireylere aktarmada güçlü bir kavram olarak değerlendirilebilir.

Catherine Harris ve Clemens Sandresky (1985) müzik ve kimlik ilişkisine, ülkelerin milli marşları özelinden bakmakta ve milli marşlarda yer alan cümlelerin söyleniş tarzının yanında anlamsal ve duygusal bağlılığa da vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda bağımsız bir devlet olma araçlarından ve göstergelerinden birisi olarak marşlar bir devlete vatanseverlik bağıyla bağlanmanın birlik oluşturmanın ve bağımsızlığın vurgusu ile öne çıkmaktadır. Harris ve Sandersky’e göre,

Müzik, halkların, milletlerin ve tarihin farklı dönemlerinde duygusal ifade tarzının 'karakteri' kavramını iletmede dikkate değer bir rol oynar. Hüzün, sevinç, heyecan ve ümitsizlik duygularını sembolize etmiştir... Ulusal marşımız '*Star-Sprangled Banner*'daki [*Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Marşı*] coşkulu ifadeler vatanseverlik ve Amerika'ya aidiyet duygusunun bir yönünü o luşturmaktadır. İnançla [ve bağlılık hissiyle] söylendiğinde aramızdan kim gurur ve topluluk duygusuna karşı koyabilir ki (1985:296).

Sosyal kimlik ve özellikle aidiyet bağlamından bakıldığında müzik, insanların belirli bir toplulukla veya etnik / kültürel grupla kendilerini zdeşleştirmelerine ve o grubun bir bireyi gibi hissetmelerine de olanak sağlar (Kumpasoğlu, 2024:56). Bu bağlamda Kerkük Türkmenlerinin, Makedon göçmenlerinin, Suriyeli mültecilerin, Rusya’daki Türk topluluklarının ve Hatay’daki Nusayri Alevileri gibi kendi kültürel birikimlerini, yaşam deneyimlerini hatırlamak ve gençlere aktarmak düşüncesinin temelinde de bu düşünce yatmaktadır. Kendilerini hissedebilecekleri müziklerin dinlenmesini ve üretilmesini sağlamak her topluluğun ve grubun öncelediği bir ölçüt olarak düşünülebilir. Belirli ve hatta kontrol edilebilir müzikleri dinle(t)mek farklılıkların fark edilmesini de sağlayacak ve gruptakileri birbirine daha da '*yapıştıracaktır*'. Böylece, bireyler açısından sosyal bir kimlik edinme de ulaşılmış olacaktır. Rice (2007: 34-35), bu bağlamda müziğin özellikle sosyal kimliğe katkılarına ilişkin yaptığı alanyazın taramasında dört temel bulgudan söz edilebileceğini raporlamaktadır:

1. Müzik önceden var olan ya da ortaya çıkan bir kimliğe sembolik anlamda, toplulukla ilgili siteme uygun düşecek biçimde şekil verir.
2. Müzik pratikleri, aynı kimliği paylaşan topluluklara / toplumlara kendilerini ‘eylem halinde’ görme, performanslar yoluyla yakınlaşma ve tanıtıcı ve tanınırlık boyutu dikkate alındığında aynı performans tarzını paylaşabilecek diğerlerini hayal etme firsatı da sunabilir.
3. Üçüncüsü, müzik bir kimliğe “his” veya duygusal nitelik katabilir. Bu duygusal boyut zgven, güven, bağlılık, adanmışlık, gurur ve özdeşleşme

gibi olumlu algılanabilecek kavramlar yanında düşmanlık, nefret, sinizm ve uzaklaşma gibi olumsuzlukları da çağrıştırabilir.

4. Sonuncusu ise müziğin bir kimliğe değer kattığı iddiasıdır. Dolayısıyla müzik ve sosyal kimlik üzerine yapılan çalışmalar da her geçen gün artmaktadır.

İnsanların doğumdan hayatın tamamlanmasına kadar geçen sürede öncelikle aile çevresinde sonrasında okul, arkadaşlar ve iş yaşamında kültürlenmeye, yerleşik paylaşımlardan kendine pay almaya ve biriktirerek kültürlenmeye devam eder. Tüm bu kültürlenme sürecinde farklı anlatılar, etkileşimler, paylaşımlar, duyular ve izlenimler etkili olabilir. Müzik, bu bağlamda Paşaoğlu'nun (2005:4) ifadesiyle, "...geleceğin "bireyi" olan bugünün "çocuğu"nun karakterindeki kendine özgülüğün oluşmasını..." hazırlayan araçlardan ve kanallardan biri olarak görülmektedir. Dinlenen ninnilerin ezgisi, tonlaması, ilkokul sıralarında müzik derslerinde öğrenilen şarkılar, danslar, türküler, ulusal marşlar, sonrasında duygudurumlarına ve yönelimlere göre çeşitlenen farklı müzik türlerinde dinlenen eserler ve şarkı sözleri kişinin kendini bulduğu ve ait hissettiği kültürü ve kimliği oluşturmada alan yaratmaktadır. '*Toplamları birbirinden ayıran işaret*' (Tezcan,1995:80) olarak bireyin "kültürel kimliği"ni çeşitli biçimlerde yaşam boyu şekillendiren kültür ile doğal olarak etkileşime geçecek ve dönüşen bir ürün ortaya çıkaracaktır.

Müziğin üretken ve değiştiren etkide bir araç olarak düşünüldüğünde bir toplumda kültürel kimliğin inşası, devamlılığı, dönüşmesi, pekiştirilmesi, temsili, ait olunan kültürel grubun kendi içinde bütünleşmesi; birlik ruhu oluşturma, dayanışmanın güçlendirilmesi, diğer gruplardan ayrışma gibi işlevlerini sağlayabilme potansiyelini de dikkate almak gereklidir. Bu yönüyle dinamik ve etkileşimlere açık bir doğayı da hesaba katmak ve değerlendirmeleri bu gerçeği göz önünde bulundurarak yapmak müziğin kimlik oluşturmadaki rolünü anlamada sağlıklı veriler sunacaktır. Akılda tutulmalıdır ki "Herhangi bir topluluk kendine özgü kimliğini müzikle ifade eder, yeniden üretir ve aktarır" (Kaemmer, 1993, s.85).

2.2.İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında araştırma konusu ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan

çalışmaların amaç, yöntem ve temel bulgularına özet biçimde yer verilmiştir.

2.2.1 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Mirzayev (2024) bugün Ukrayna'nın güneyi ve Rusya'nın batısında yaşayan Kazakların (Kozaklar) toplumsal kimliği ve müzik pratiklerini ele aldığı nitel çalışmasında, tarihsel bilgilerin ve topluluk özelliklerinin paylaşılmasının ardından müziğin Kozaklar hayatındaki yeri ve önemine değinilmektedir. Sovyetler Birliğinin 1991 yılında dağılmasından sonra geleneklerini canlandırmaya başlayan Kozaklar bazen sembolik vazifeler (örneğin, dini törenler zamanı asayişin korunması gibi) yerine getirmiş ve bu topluluğun birçok gelenek ve göreneği (at binme, kılıç kullanma, danslar, özel giyim-kuşamlar, bayraklar vb.) canlanmıştır. Müzik, Kazak kimliğinin günümüzdeki en önemli ve tanınan unsuru olarak gözükmemektedir. Coşkulu müzikleri sadece Kazak topluluğunun bir karakteri değil de bulunduğu bölge devletlerinin milli değerlerinden birine de dönüşmüş olarak değerlendirilmektedir. Çalışma genel olarak Doğu Avrupa halkları arasında seçilen Kazak topluluğunun toplumsal statüsünün belirlenmesi ve müziğin bu statüye katkıları ve rolünün araştırılmasını amaçlamaktadır. Nitel araştırma verileri özellikle Doğu Slav dilleri grubu basılı ve çevrimiçi kaynakları taranarak ayrıca sözlü kaynaklar bu ülkelerin ilgili uzman şahıslarıyla telefon veya Skype üzerinden 10 sorudan oluşan bir görüşme formu ile birebir görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Makalede Kazak topluluğunun müziği, onun form ve armonik yapısı, enstrümantal ve tematik detayları ele alınmıştır. Müzik alanındaki veriler Klasik Batı Müziği kuralları çerçevesinde incelenmiş ve Form, Ritim, Armonik yapı, Enstrümanlar, Polifonik (çokseslilik) ve Şarkı sözleri açıdan incelenmişlerdir.

Çakıcı (2023) müziğin, özellikle de insan sesi içeren yapıtların Sünni gelenekte mesafeli, uzak algılanması inancı üzerine bina edilen araştırmada Türkiye'de İslami popüler müzik türünün ortaya çıkışı sonrasında dindar gençlerin hem İslami popüler müzik ile olan ilişkilerine odaklanmaktadır. Etnomzikolojinin araştırma yöntemlerinden esinlenerek İstanbul'un Fatih ilçesindeki Nakşibendi geleneğine mensup genç ve genç yetişkin erkek bireylerin İslami popüler müzik ile olan ilişkilerine dair görüşleri alınmakta ve genel olarak müzik tercihleri derinlemesine ele alınmaktadır. 12 katılımcıyla yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler sonucunda Müslümanlığın etnik kimliğin önüne geçtiği gözlenmiştir. Araştırmada ulaşılan bulgulara bakıldığında müzik türü seçiminde 'İslam'a hakaret içermemenin' kriter olarak alındığı katılımcıların dünyada tanınan ve dinî metinlere veya temellere odaklı eserler üreten Maher Zain ve Sami Yusuf gibi isimlerin

eserlerinin yanında halk müziği ve rap türünde müzikleri dinledikleri saptanmıştır. Bununla birlikte dini inançlarının yanı sıra doğdukları şehir, yaşadıkları çevre, eğitim düzeyi ve etnik köken de müziğe yaklaşım ve pratikler üzerinde etkileyici olarak durmaktadır. Nakşibendilik geleneğindeki müzik ve sese dair kurallar kısmen korunmakla birlikte çağa ve maruz kalınan medyaya bağlı olarak müzik görece daha geniş bir yelpazede ele alınmaya başlanmıştır. Dikkat çekici bir bulgu olarak kadın sesinin ‘ince ve tahrik edici’ olduğunu düşündüklerinden, kadın sesine ve kadının müzikteki rolüne/görünüşüne dair olumsuz algının ve kısıtlamanın sürdürüldüğüne de vurgu yapılmaktadır.

Dağdeviren (2022) betimsel tarama modelinde geliştirilen ve literatür taraması esaslı çalışmasında etnomüzikoloji disiplininin bir serencamını ortaya koymakla birlikte “kültür – müzik” ilişkisi içerisindeki bağlamları açıklamakta, müziğin kültürleri nasıl etkilediği üzerinde tartışmak ve araştırmacılara genel bir bakış açısı sunan bir kaynak oluşturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Müzik – ses ilişkisinden başlayarak çeşitli seslerin farklı misyon taşıdığı ezgisel yapı, ritmik yapılar, çalgılar, çalgıların ses renkleri ve sahaları, müziğin kültür aktarımındaki yeri, toplum ve toplulukların iletişimi ve inanç müziğin etnolojisi konuları ele alınmıştır. Bu çalışma etnomüzikoloji ve müziğin kültürel etki alanları özelinde müzik – kültür – kimlik üçgeni ortaya konularak ileride yapılacak etnomüzikolojik araştırmalara kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır.

Dişli (2021). Nusaybinli Domların kendilerini nasıl tanımladıkları sorusuna odaklı araştırmasında Domların diğer etnik topluluklarla karşılıklı ilişkileri, Kürtler tarafından nasıl tanımlandıkları/tanındıkları, Domların kendilerini nasıl tanımladıkları ile müzik ve enstrümanlar etrafında verilen yanıtlar ve değerlendirmelere yer verilmektedir. Domların yaşamında müzik yalnızca bir geçim aracı olarak görülmez, aynı zamanda müzik onlar için kendilerini tanımlarken başvuru alan temel bir araçtır, kimliklerinin dayandırıldığı temel ve gerekli bir faktördür. Özellikle rebab/kemençe özelinde enstrümanların kimlik unsuru özelliği de ele alınmaktadır. Araştırma aslında uzun yıllar süren bir çalışmaya dayalı olup 2011 – 2015 yılları arasında bölgede yapılan alan çalışması, gözlem ve görüşmelere dayanmaktadır. Günlük yaşamda Domca ve Kürtçe dilleri kullanılırken Türkçe yeterlilik açısından etkili ve etkin değildir. Bölgede Kürtler tarafından yaptıkları işler ve müzisyenlik nedeniyle biraz da Mıtrip veya Çingene olarak ötekileştirilseler de Domlar yerleşmiş ve yerleşmişlerdir. Aşirete kabul edilmez veya

kız verilmez bu topluluk yine de bölgede “bir olma” ve “birlikte durma” düşüncesinden vazgeçmemişlerdir.

Ata (2021); araştırmasında kimliği inşa eden müzikal simge, pratik ve söylemlerin farklı kültürlerdeki tezahürlerini dikkate alarak müziğin etnik topluluklar için kültürel temsil gereksinimlerine nasıl yanıtlar verebildiklerine ilişkin bir değerlendirme yapmaktadır. Araştırma bulgularına göre, müzikal unsurlar etnik kimlik oluşturmada ve kültür paylaşımında rolü büyüktür. Müzik; “biz” duygusunu yaratan simgesel unsurlarından biri olarak toplum sistematğinde işlev edinmektedir. Bununla birlikte müzik ve etnik değişkenleri içerici biçimde tüm müzikal ve simgesel etmenler, uyumlama, direnç oluşturma, sınırlama, bir arada tutma ve dayanışma / birliktelik sağlama yoluyla etnik kimliğin “farklılıklarla var olma” söylemini de sağlamlaştırabilmektedir.

Demirci (2019) Alevi müziğinin popülerleşme serüvenini hem Türkiye’de uygulanan müzik politikaları hem de kültürel olarak yaslandığı Alevi ritüelleri ile olan ilişkisi üzerinden tartışmaktadır. Ayrıca müzik bağlamında hem Alevi kimliğinin ortaya çıkışının politik sebepleri ortaya konmaya hem de Alevi müziğinin bu bağlamda popülerleşmesi meselesi üzerinde durulmaya çalışılmaktadır. Ek olarak Alevi müziği ile özdeşleşen bir değer olarak kısa saplı bağlamanın popülerleşme süreci, dönüşümü ve bu dönüşümün ve evrilmenin neticesi olarak evrensel bir müzik formuna ulaşma hedefi kimlik ekseninde ele alınmaktadır.

Şahin (2018) göç bağlamında müzik ve kimlik ilişkisini Türk-Alman genç kadınların klasik Türk musıkisi deneyimleri üzerinden incelemektedir. Genç erkeklere ve aykırı müzik tarzlarına odaklanan araştırmalardan farklı olarak bu çalışma, Türk Alman gençliği “görünmeyen” bir gruba ve duyulmayan bir müzik türüne ses vermeyi amaçlamıştır. Bu amaca yönelik olarak 2009 yılında Berlin’deki klasik Türk müziği korolarında üç ay süren bir etnografik alan araştırması planlanmış, korolara devam eden genç kadınlarla derinlemesine mülakatlar yapılmış ve ayrıca gözlem yoluyla veri toplanmıştır. Bulgular, Türk-Alman genç kadınlar arasında müzik deneyimleri açısından farklı etmenlerin etkisinin bulunduğunu ve bu aidiyetler arasında çatışmalar bulunduğunu işaret etmektedir. Müzik; din, dil ve ulus boyutlarıyla hem milli kimliğe bir destek hem de aidiyetler çatışmasına kaynak olarak oraya çıkmaktadır.

İstanbulu (2017), Karacalar Köyü Bacı Sultan Vuslat Yıldönümü Etkinlikleri özelinde kimlik ve inancın bir tezahür alanı olarak müzik konusuna odaklanılmıştır.

Çalışma sürecinde veriler, alan araştırması kapsamında yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Özellikle Kadirî / Hüseyini topluluk tarafından vurgulanan etkinliklerde müzik, kimliğin aktarılması ve korunması açısından önemli bir yer edinmektedir. Bu bağlamda müzik icra unsurları, dokusu, yapısal özellikleri ve teknikleri özelinde de detaylı olarak analiz edilmiştir. Araştırmada inancının önemli isimlerine de alıntılarla desteklenerek değinilmekte, etkinlikler anlatılmaktadır. Semahların diğer toplulukların semahlarından farklılığı dikkat çekerken, çocukların da semaha özendirilmesi göze çarpmaktadır. Vuslat Günü etkinlikleri Ehlibeyt muhibi Kadiri-Hüseyinilerin ve Sünni topluluğu ‘bir aradalığına’ katkı sunarken Hüseyinîlerin daha kurumsal bir kimlik içerisinde yaşamalarına da alan yaratmaktadır. Elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerine göre analiz edilmiştir. Çalışmanın kimlik ve müzik konulu araştırmalara kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

Karaburun Doğan (2015) doktora tezi araştırması olarak gerçekleştirdiği çalışmada kültürel kimlik çerçevesinde Antakya Ortodoks Kilisesi (Antakya Azizler Petrus ve Paulus Ortodoks Kilisesi) dinsel müzik uygulamaları incelenmiştir. Nitel araştırma modellerinden kültür analizi modelini esas alan bu araştırmada veriler literatür taraması, içerik analizi, görüşme (interview), müziksel analiz ve duyumsal (işitsel) analiz yöntemleri ile elde edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı ve “çok-dinli bir yaşam alanı” olarak da bilinen Antakya’da halk kültürünün dinsel müziğe etkisini ve kültür – müzik ilişkisini ele alan bu çalışma Hristiyan Arap Ortodoksların üst kimlik, dinsel kimlik açısından nasıl fark gösterdiği dinsel müzik pratikleri ve kültür analizinin kullanımı açısından araştırmacılar için yol gösterici ve ufuk açıcı bir örnektir. Antakya Hristiyan Arap Ortodoks Cemaatinin geçmişi ve demografik dağılımı paylaşılmış, dinsel müzik ve kültürel kimlik ilişkisi örneklem özelinde ele alınmıştır. Araştırmada veriler; gözlem, duyumsal analiz yöntemi ve konunun uzmanları ile yapılan görüşmelerle tespit edilmiştir. Bulgulara göre Antakya Arap Ortodoks Cemaatinin kilise / Hz. İsa’nın yaşamı ve öğretimi odaklı müziklere ağırlık verdiği, kültürleri gereği Geleneksel Türk Sanat Müziğine benzerlik gösteren ilahiler okudukları gözlenmiştir. Müzik, dinsel kimliğin genç nesillere aktarılmasında ve yaşatılmasında bir rol üstlenmektedir. Farklı etnik / dini grupların da dinsel müziklerini kültür bağlamında analiz eden araştırmada sonuç olarak paylaşılan kültürün müzikler üzerinde ve dinsel müzik üzerinde etkili olduğu, özellikle Arap ve Sünnî kültürün baskın olduğu da ifade edilmektedir.

Işıktaş ve Tanar (2015), kimliğin oluşum ve dönüşüm sürecinde etkili olan faktörleri ve bu faktörlere bağlı olarak bireyin kendi kimliği üzerinde özne durumundan nesne durumuna geçişinde söz sahibi olamayışı üzerine bir değerlendirme sunmaktadır. Bu bağlamda cinsel, sınıfsal, ulusal ve etnik kimlikler kapitalistleşme sürecinin etkisiyle birer nesne konumuna evrilmiş, müzik de tektipleştirme ve biçimlendirme aracı olarak kullanılmıştır. Farklılığın ve ‘özgünlüğün’ hilkatini taşıyan insan kendini bu etkinin anaforundan kurtaramamıştır. Popüler müzik, kitle kültürü içerisinde topluma ve değişimlere karşı bir direnç ve eleştiri aracı olarak da gözlenmektedir.

Kılınçer ve Sönmez (2013) araştırma konusu olarak belirlenen Malatya Romanlarına ve onların müzik pratikleri üzerinde odaklanılmaktadır. Kimliğin en kolay deşifre olduğu alanlardan biri olarak müzik, Romanlar için hem geçim kaynağı, var oluş kanalı hem de aktarılması gereken bir miras olarak gözükmektedir. Müzik, Roman vatandaşlar için bir hayat unsuru ve özelliği olarak da düşünülebilir. Özellikle ‘Roman havaları’ ve Sanat müziği türündeki eserler bu bağlamda özellikle anılmaktadır. Romanların bölgenin sosyo-kültürel yapısına uyum açısından Malatya ve çevresinde daha çok halk müziğine yönelmesi de ‘kadına yönelik algı’ açısından değerlendirilmektedir. Bununla birlikte Roman havaları da kendi düğünlerinde icra edilmektedir. Bölge Romanlarının performans pratiğine ilişkin olarak Romanların müziğe daha ziyade sosyal statü sağlayıcı bir aracı / alan olarak yaklaştıkları ve müziğin Romanlar için hem statü ve kimlik kazandırıcı hem de ‘*ekmek teknesi*’ bir niteliğe sahip olduğu ifade edilmektedir. Araştırmada Romanların müziklerini icra ettikleri mekânlar, çalışma şartları ve ekstralar hakkında detaylı bilgiler vermekte ve Roman müziği değerlendirilmektedir. Yer yer kullanılan kelimeler de Roman Jargonu başlığı altında listelenmekte ve açıklanmaktadır.

Şenel (2013), müziğe yönelik önyargı ve kalıpyargılarını oluşturan sebeplere ve alanlara dair bir literatür araştırması yapmıştır. Anketler yardımıyla gerçekleştirilen özgün çalışmada müzik algısının sosyal ve kültürel temelleri ve müzik tercihini belirleyen etkenler ile bu tercihlerin psikolojik ve sosyal kökenleri; sonrasında sosyal kimlik teorisi bağlamında önyargı ve kalıpyargı, müzikte kalıpyargı ve problem müzik türleri konu edinmiştir. Karma yöntem olarak tasarlanan çalışmada, 5 ayrı şehirden 566 katılımcıya müzik dinletilmesiyle gerçekleştirilen anketlerden elde edilen sonuçları ve bu anketlerin yöntem ve oluşum süreçlerini anlatmaktadır. Ek olarak da açık uçlu anket soruları birebir görüşmelerden elde edilen sıfat tanımlamaları sunulmaktadır. Araştırmada kişilerin kendi zevklerine ve tercihlerine uygun olan veya olmayan türde eser dinleyicileri hakkındaki

görüşlerinin yanı sıra müziği algılama biçimlerini anlama çalışmak da bir amaç olarak ifade edilmiştir. Katılımcılara dinledikleri müziğin türü, onlara ne ifade ettiği, neyi çağrıştırdığı, bu türü dinlemeyi tercih eden insanlar hakkındaki görüşleri, tercih edip etmeyecekleri, en çok hangisini dinlemeyi tercih edecekleri, beğenmedikleri parçalarda hoşlarına gitmeyen şey ve ülkemizde en çok hangi tür dinlenmekte olduğuna yönelik maddeler yöneltmiştir. Araştırma bulguları müzik tercihlerinin ve farklı türlerde eserler dinleyen kişilere yönelik algıların farklı etmenlere bağlı olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Bununla birlikte metal, rock ve arabesk daha olumsuz tanımlamaları da işaret ederken klasik müzik dinleyen kişilerin ‘daha kültürlü ve gelir düzeyi yüksek’ kişiler olarak algılandıkları da gözlenmektedir.

Özyürek’in (2012) çalışmasında Anadolu’nun farklı bölgelerinde yaşamlarını sürdüren Çerkes topluluklarının kendilerine has bir kimlik belirteci olarak kullandıkları müzikleri ele alınmaktadır. Araştırma multidisipliner bir yaklaşımla gerçekleştirilmiş; etnomüzikoloji, sosyoloji, antropoloji ve tarih bilimlerinden de yorum ve değerlendirmelerden yararlanılmıştır. Çalışma alanı olarak Çerkes nüfusun yoğun olarak yaşadığı Adapazarı bölgesinden 3 köy belirlenmiştir. Tezde kültür, kimlik ve Kafkas topluluklarına ve yaşamlarına kuramsal açıdan değinildikten sonra Adapazarı Çerkeslerinde müzik ve dansın kimlik bağlamında önemi üzerinde durulmakta ve Çerkes çalgıları detaylı olarak incelenmektedir. Çerkeslerde müzikçi ve dansçı ailelerin ayrımı dikkat çekmektedir. Düğünlerde belli çalgıların çalınması ve gelin ve damadın ayrı durmaları, müziği ve dansı ayrı deneyimli kişilerin yönetmesi de Çerkes yaşamının önemli ayrıntılarıdır. Çerkes toplumu müziği ‘kendilerini ifade aracı’ olarak görmekte ve hem dini ve felsefi inançlarını hem de gündelik yaşam alanlarını vurgulayan şarkılar söylemektedirler. Genel olarak, şarkılar doğaçlama olarak okunmalarına ve notasız çalınmasına rağmen Çerkes toplulukları arasında benzer biçimde icra edilmeye devam etmesi de bu toplulukların birbirleri ile irtibatı ve kültürel mirası korumayı başardıklarını işaret etmektedir.

Çerezcioğlu’na (2010) göre müzik çoğu zaman etnik kimliği ya da büyük toplum içinde etnik açıdan ayrı olan bir grubun temel karakteristik özelliklerini vurgulamaya yarar. Müzik bu özelliğiyle belirli bir kültürel bütünlük olarak etnik kimliğin de dışsal yönlerinden biri olarak görünürlük kazanır. Müzik vatana olan bağın ve hissiyatın da görünür bir formudur. *“Zihinsel düzeyde işleyen aidiyet, ait hissedilen bütünün simgesel parçaları devreye girdiğinde, coğrafi uzaklık gibi faktörleri dahi ortadan kaldırarak, yine*

zihinsel anlamda bir bütünlük hissi uyandırır.” Teknolojik gelişmeler, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu avantajlar müzik yapımını, paylaşımını ve müziğin etnik bir gruba aidiyet anlamı üzerinde de tesir etmektedir. Ayrıca kurulan derneklerin de Makedon müziğinin yaşatılmasında, korunmasında ve gençlere aktarılmasındaki rolüne vurgu yapılmıştır. Dernek binaları ‘vatandan bir parça’ olarak tanımlanmaktadır.

2.2.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Rice (2007) Ethnomusicology dergisinde yayımlanan ve araştırma başlığında “kimlik” kelimesinin yer aldığı 17 makaleyi incelediği bibliyografik veriler içeren araştırmasında etnomüzikologların müzik ve kimlik konusunu nasıl ve hangi açılardan ele aldıklarını anlamaya çalışmaktadır. İncelenen makale yazarlarının ‘ne gelen alanyazına ne de birbirlerine atıf yapmamış olmaları diğer bir deyişle birbiriyle ve konuyla ilgili diğer çalışmalarla ilişki kurmadan, yayın çıkarmaları’ çalışmada dikkat çekici bir bulgu olarak sunulmaktadır. Christopher A. Waterman’ın “‘I’m a Leader, Not a Boss’: Social Identity and Popular Music in Ibadan, Nigeria” başlıklı çalışması bu alandaki ilk uluslararası yayın olarak bulunurken özellikle 2000’li yılların başlarında yoğunluk göze çarpmakta ve müzik kimlik ilişkisi bir akademik trend olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışma, makaleleri belli sorulara yanıtlar bulmak suretiyle yorumlamakta ve etnomüzikoloji alanyazınını derinlemesine incelemektedir. Bu sorular “Kimlik nedir?”, ‘Kimlik nereden gelir?, ‘Kaç kimliğimiz var?’, ‘Kimlik nasıl oluşturulur/inşa edilir’ ve ‘Kimlik kim tarafından tanımlar ve kurumsallaştırır?’ Etnomüzikoloji alanında müzik - kimlik temasına duyulan ilginin buzdağının sadece görünen kısmı olduğu açıktır. İncelenen makalelerin her biri dünyanın farklı coğrafyalarından alınmış belirli örneklerde kimlik oluşum süreçlerine müzik ile ilişki ve etkileşim penceresinden bakmaktadır. Afrika (4), Latin Amerika (4), Avrupa (3), Kuzey Amerika (2), Doğu Asya (1), Güney Asya (1), Güneydoğu Asya (1) bölgelerinden çalışmalara rastlanırken Pasifik Okyanusu ve Orta Doğu'dan bu konuda herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmalarda, çoklu kimlikler de dahil olmak üzere, etnik (5), ulusal (4), bölgesel (3), sınıf (2), dini (3), topluluk (2), kabile (2), kast (1), melez (1) ve bireysel (1) kimlik inceleme konusu yapılmıştır. Bununla birlikte araştırmanın sonuç kısmında Rice (2007), araştırmaların kendi çerçevesine ve dar perspektifle diğer çalışmalara atıf yapmamasını bir zayıflık olarak değerlendirmekte ve etnomüzikoloji için daha sistemli ve kültürlerarası kuramsal çalışmaların da ortaya konulmasını önermektedir.

Turino (1984) Güney Amerika'nın And Dağlarının yüksek kesimlerinde ve Güney Peru'da *charanga* kültürünün sosyoekonomik faktörler ve bu müzik stili arasındaki ilişkiye de dikkat çekerek incelemektedir. Mestizoların, criollo (İspanyolların) baskıcı tutumu ve aşağılayıcı tavrı karşısında kendi bölgesel kültürel kimliklerini koruma ve kimlik inşa etme ihtiyacı vurgulanmaktadır. Burada kendilerini İber kültüründen ayıran sembollere görev yüklenmiş ve halk bu semboller üzerinden kimlik inşa ve koruma motivasyonu geliştirmiştir. Müzikal semboller ve dans, yörenin kendine özgü sanatsal ifadelerinden biri ve gelek yerli halk tarafından kabul edilmesi daha kolay görünmektedir. Sosyoekonomik hiyerarşi, yarı feodal sistemden kapitalist sisteme geçiş ve demografik değişimler indigenista ideolojisinin yükselişinin ve kabul görmesinin başlıca nedenleriydi. Charanga müzik pratiği, bu bağlamda hem criollo hem de yerli kaynaklardan beslenen ancak kendine has yeni bir sentez olarak kendi kültürel kimliklerinin doğal bir sonucudur. Sosyoekonomik değişimler, burada kimliği ve Avrupalı - yerli etkileşimini etkilemekte Peru toplumunun finansal altyapısı ve toplum yapısındaki dönüşümlere dayalı olarak da bu gerçek mestizo müzik geleneğinin doğasını açıklamaya çalışan etnomüzikolojik bir analiz için zorunlu olarak ele alınmalı ve bahsedilmelidir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama araçları ve bunların uygulanması ile verilerin analizi ve yorumlanması üzerinde durulmuştur.

3.1 Araştırma Modeli

Müzik ve kimlik konulu akademik araştırmalara odaklanan bu çalışmada, doküman analizi kapsamında nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme/mülakat ve doküman analizi gibi yöntemlerinin bir arada kullanıldığı, “...olayların ve algıların gerçekçi ve doğal bir ortamda bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik...” bilimsel bir araştırma yöntemi olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Fotoğraf, günlükler, yayınlar ve mektuplar gibi farklı türde dokümanların (Patton, 2002) içerik analizinde öncelikle belirli miktarda bir dokümana erişilmesi, dokümanların incelenerek çalışmanın konusu, kapsamı, varsayımları ve sınırlılıkları dikkate alınarak kategorize edilmesi ve ulaşılan verilere dayanarak ayrıntılı ve sistemli bir şekilde incelenerek bulgulara ulaşılması adımları izlenir (Berg ve Lune, 2019).

Nitel araştırmada amaç araştırma konusu hakkında derin ve detaylı bir kavrayışa ulaşma çabası vardır. Özellikle katılımcı görüşleri, görüşmeler, katılımcı gözlem ve ortaya konulmuş ürünler üzerinden analiz edilerek yorumlanır ve bulgularla ortaya konulur. Bu yanıylı bakıldığında nitel araştırmacının yaptığı, bir kâşifin veya bilim insanının araştırma çabasıyla benzerlik gösterir. Bununla birlikte Best ve Kahn (2017) nitel araştırmalarda nicel yöntemin de bulgulara güç katacağından nitel verilerin anlaşılabilirliğini destekleyeceğinden bahseder. Bu araştırmada ulaşılan araştırmaların bibliyografik analizi yapılarak alanyazındaki durum betimsel açıdan ortaya konulmaya çalışılacağından hem nitel hem de nicel verilere başvurulmuştur.

Bibliyografik analiz, veri tabanı ve internet altyapısının da sağladığı olanaklarla belirli bir disiplinde belirli başlıklarda yapılan araştırmaların trendini ve araştırmacıların

profilini belirlemeyi hedefleyen bir yaklaşımdır. Bibliyografik yöntemde araştırmaların yayınlandığı yıl, yazım dili, çalışma türü, araştırma modeli ve yöntemleri, araştırmacıların kurum bilgileri, atıf ve kaynak sayıları gibi farklı parametreler dikkate alınarak o konuda mevcut eğilimler ve literatürdeki durum ortaya çıkarılabilir. Bu araştırmada kullanılan parametreler arasında araştırma türü (makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, yüksek lisans ve doktora tezleri), yazım dili, yayınlandığı yıl, ‘araştırma modeli ve yöntem’, lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversite, lisansüstü tezlerin düzeyi, lisansüstü tezlerin anabilim dalı, ‘örneklem, hedef grup ve çalışma grupları’ ve ‘müzik - kimlik ilişkisine ilişkin bulgular’ olarak belirlenmiştir.

3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Türkiye’de müzik ve kimlik ilişkisine odaklanan akademik araştırmalar olarak belirlenmiştir. Bu çalışmalar arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı ve erişilebilir durumda olan lisansüstü tezler, uluslararası ve ulusal hakemli dergilerde yayımlanmış makaleler, yayınevlerince basılmış kitaplar ve bilimsel toplantılarda sunulmuş tebliğler / bildiriler evreni ifade etmektedir.

Araştırmanın örneklemini, geniş kapsam alanına sahip evren içerisinde belirli dahil edilebilirlik ölçütlerine uygun çalışmalardan oluşmaktadır. Buna göre toplam 61 tez ve toplam 46 makale ve 16 kitap/kitap bölümü ve 8 bildiri çalışması araştırmanın örnekleminde yer almaktadır.

3.3 Araştırma Verilerinin Toplaması

Ulusal Tez Merkezinde “müzik ve kimlik” ve “kimlik”, “müzik” kelimeleri girilerek yapılan ilk ‘Gelişmiş Taramada’ ulaşılan toplam 28 teze ulaşılmıştır. Bununla birlikte İngilizce olarak girilen “identity and music” kelimeleriyle yapılan ikinci taramada ulaşılan 351 tez, başlık ve özetleri itibarıyla gözden geçirilmiş ve araştırma kapsamına girmeyen ‘müzisyenlerin kimlikleri, müzisyenlerin Türk müziğine katkıları, müzisyenlerin sosyal medya davranışları, eserlerin müzikal açıdan incelenmesi, müzik teorisi açısından incelemeler, müzik yeterlilikleri, yöresel müzik kültürleri, müzik yapısı, müzik emeği, enstrümanlar / çalgılar, müzik etkinlikleri ve eserlerin müzikal yapı açısından incelenmesi gibi kimlikle doğrudan ilişkilendirilmemiş araştırmalar dışarıda bırakılmıştır. Bununla birlikte ‘türkü ve kimlik’, ‘şarkı ve kimlik’, ‘halk şarkıları ve

kimlik' anahtar kelimeleri ile de araştırma genişletilip tekrarlanmış; ölçütleri karşılayan toplam 131 adet araştırma Excel üzerinde kategorize edilerek veriler işlenmiş ve tablolara kaydedilmiştir.

3.4 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu araştırma kapsamında elde edilen ve araştırma problem cümlelerine yanıt olacak biçimde kategorize edilerek düzenlenen müzik ve kimlik konulu akademik çalışmalarla ilgili olarak öncelikle lisansüstü tez çalışmaları YÖK Ulusal Tez Merkezinde pdf formatında tam metin biçiminde erişilerek bilgisayara indirilmiş ve kaydedilmiştir. Tezlerin her birinin düzeyi, yazım dili, yayınlandığı yıl, ait olduğu üniversite, anabilim / ana sanat dalı, yöntemi, 'örneklem, hedef grup ve çalışma grupları' ve 'müzik - kimlik ilişkisine ilişkin bulguları' incelenmiş, Microsoft Excel programında tablolaştırılarak frekans ve yüzde değerleri çıkarılmıştır. Tezler dışındaki diğer çalışmalarda ise yazım dili, yayın yılı, yöntemi, 'örneklem, hedef grup ve çalışma grupları' ve 'müzik - kimlik ilişkisine ilişkin bulgular' esas alınmıştır.

Bazı parametrelerin verileri (hedef grup ve çalışma grupları, müzik ve kimlik ilişkisine dair bulgular) Microsoft Word programı üzerinde grafiklere, bir kısmı ise <https://wordart.com/> sitesi üzerinde kelime bulutları üretilerek sunulmuştur. Frekans sayısı arttıkça kelime bulutunda o kelimenin görünürlüğü de öne çıkmaktadır. Araştırmanın her bir alt problemine göre oluşturulan tablolar, grafikler ve kavram haritaları / kelime bulutu grafikleri bulgular bölümünde sunulmuş ve tartışılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada ele alınan problem ve alt problemlerin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucu ulaşılan bulgular ve bu bulgularla ilgili yorumlar alt problemlerin sırası dikkate alınarak verilmiştir. Her bir alt probleme ait bulgular ve yorumları ayrı alt başlıkta aşağıdaki gibi verilmiştir.

4.1. “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların Yıllara İlişkin Bulgular ve Yorum

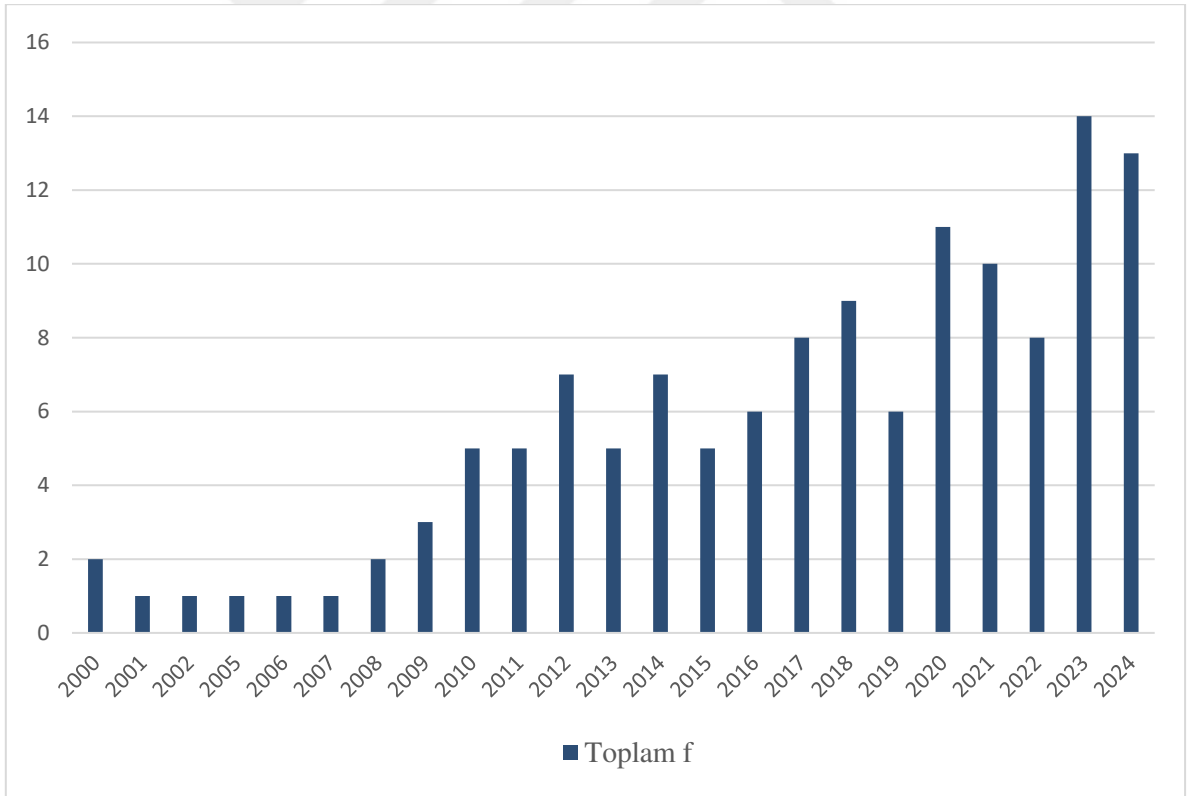
Araştırmanın birinci alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘yıllara’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için ulaşılan akademik çalışmalar yıllara göre kategorize edilmiş her yıla düşen çalışma sayısı frekans olarak ifade edilmiştir (Tablo 2) (Şekil 1).

Tablo 2

Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların yıllara göre dağılımı

Yıl	Lisansüstü tez			Makale	Kitap / Kitap Bölümü	Bildiri	Toplam	
	YL	DR	Toplam				f	Yüzde
2000		2	2				2	1,53
2001	1		1				1	0,76
2002					1		1	0,76
2005		1	1				1	0,76
2006	1		1				1	0,76
2007						1	1	0,76
2008	1	1	2				2	1,53
2009	1	1	2			1	3	2,29
2010	2		2	3			5	3,82
2011	3	1	4	1			5	3,82

2012	2	3	5	2			7	5,34
2013		1	1	3		1	5	3,82
2014	3	2	5	2			7	5,34
2015	1	1	2	2	1		5	3,82
2016	2		2	2	2		6	4,58
2017		1	1	4	2	1	8	6,11
2018				7	1	1	9	6,87
2019	4	1	5	1			6	4,58
2020	4		4	2	3	2	11	8,40
2021	5		5	3	2		10	7,63
2022	5		5	2	1		8	6,11
2023	4	2	6	6	1	1	14	10,69
2024	1	4	5	6	2		13	9,92
Genel Toplam	40	21	61	46	16	8	131	100

Şekil 1. Akademik Araştırmaların Yayımlı Yılına İlişkin Dağılımı

Tablo 2 incelendiğinde, bu konudaki ilk akademik araştırmaların 2000 yılında doktora tezi düzeyinde yapılmaya başlandığı, bununla birlikte, ilk on yıl içinde 2000 - 2010 yılları arası dönem göz önüne alındığında müzik ve kimlik konulu 11 tez, 2 bildiri, 1 adet kitap ve 3 adet makale çalışması toplam 17 araştırmanın yapıldığı gözlenmektedir. 2003 ve 2004 yıllarında yayımlanmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. 2010 yılı sonrası bulgulara bakıldığında hem çalışma türü ve çeşitliliği hem de çalışma sayısı açısından müzik ve kimlik odaklı araştırmaların artış gösterdiği, araştırmacıların bu konuya ilgi duydukları söylenebilir. Tablo 1 ve Şekil 1’de sunulan verilere bakıldığında müzik ve kimlik konulu araştırmaların en yoğun olarak öne çıktığı dönem 2020 – 2025 arası dönemdir.

Akademik araştırmaların türlerine göre yayım yılına ilişkin dağılım dikkate alındığında, lisansüstü tez çalışmalarının yıllar açısından dağılımına bakıldığında, 2010 yılına kadar bu konuda bir çekincenin varlığı düşünülebilir; çünkü akademik ve kuramsal birikimin oluşması beklenmiş olabilir. 2000 yılından başlayarak tez çalışmaları bu alanda bilgi birikimi ve altyapı oluşturmuş olabilir. 2010 sonrası dönem için özellikle yüksek lisans düzeyi araştırmaların sayısı artmıştır. Makale sayılarında da benzer bir oluşum ve eğilim dikkati çekmektedir. Kitap ve kitap bölümü çalışmaları da özellikle son 20 yıl içinde daha fazla üretilmeye başlanmıştır. Bu durumda öncü araştırmaların belli bir konuda kuramsal ve ampirik birikim sağlamalarının önemi akla gelebilir. Müzik ve kimlik konulu araştırmaların en fazla yapıldığı 7 yayımlandığı yıllar 2023 (f=14) ve 2024 (f=13) olarak bulunmuştur.

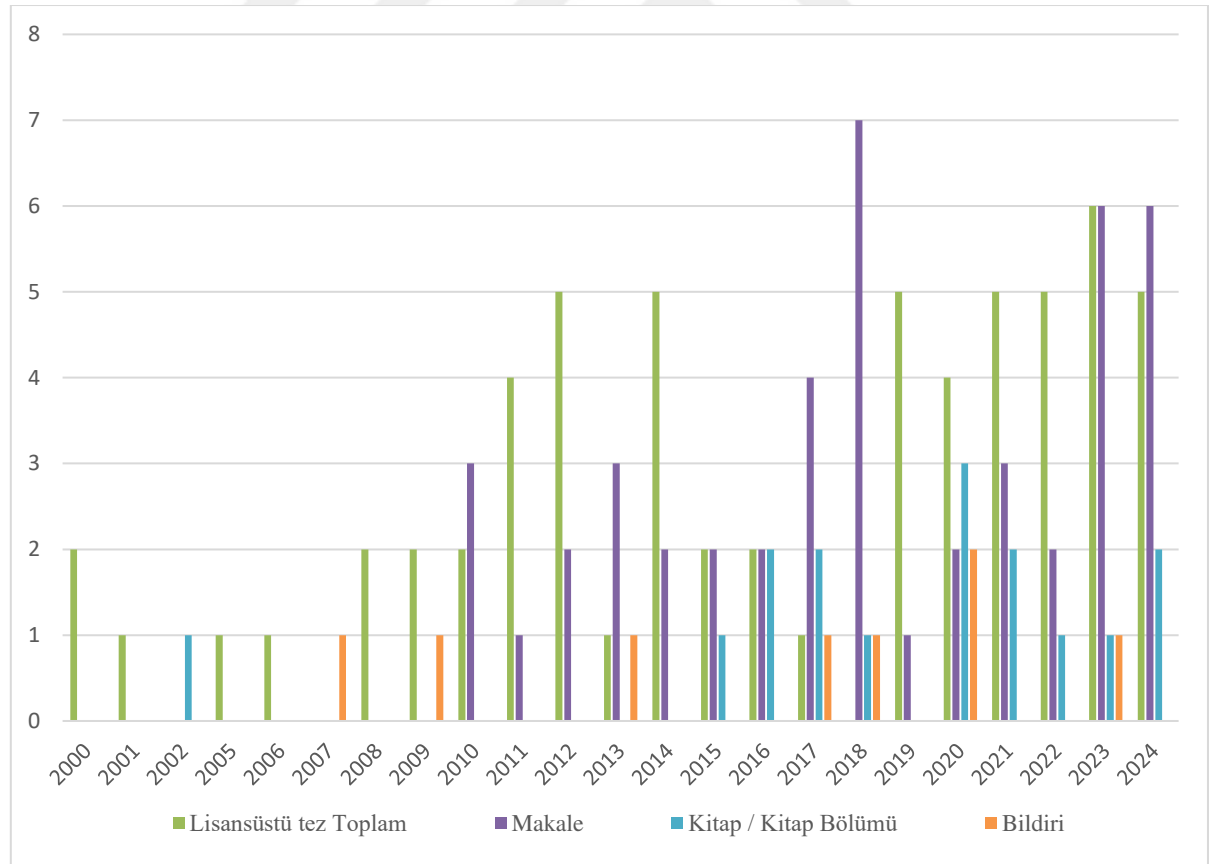
4.1 ’ “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların ‘Araştırma Türüne’ İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘araştırma türüne’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için ulaşılan akademik çalışmalar araştırma türüne göre kategorize edilmiş, her yıla düşen çalışma sayısı frekans olarak ifade edilmiştir (Tablo 3).

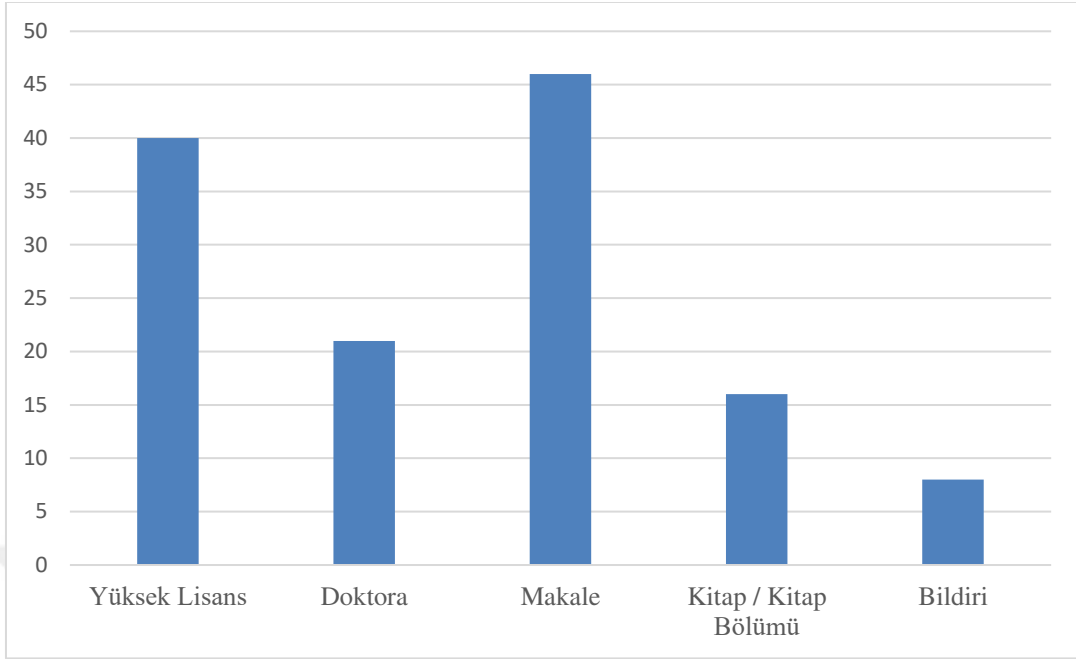
Tablo 3

Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların türüne göre dağılımı

	f	%
Yüksek Lisans	40	30,53
Doktora	21	15,91
Makale	46	34,85
Kitap / Kitap Bölümü	16	12,12
Bildiri	8	6,06
Toplam	131	100

Şekil 2 Akademik Araştırmaların Türlerine Göre Yayın Yılına İlişkin Dağılım Grafiği

Şekil 3 Akademik Araştırmaların Türüne İlişkin Dağılım

Tablo 3, Şekil 2 ve Şekil 3 incelendiğinde müzik ve kimlik üzerinde akademik araştırmaların makale ($f=46$), yüksek lisans tezi ($f=40$), doktora tezi ($f=21$), kitap ve kitap bölümü ($f=16$) ve konferans, kongre veya sempozyumlarda sunulan bildiri ($f=8$) şeklinde bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Lisansüstü tez çalışmaları daha uzun sürede ortaya çıkan ve belirlenen öğretim üyelerinin rehberliğinde ilerleyen süreçler olarak öncelikle kuramsal temeller ve diğer ülkelerdeki çalışmaları değerlendirerek kuramsal birikim oluşturmayı ve bilimsel araştırma kültürü ve ahlakını kazandırmayı amaçlar. Bu bağlamda 2000 yılı ve sonrasındaki ilk 10 yıllık sürede bu birikim sağlanmaya ve diğer araştırmacıların dikkati bu konuya çekilmeye çalışılmıştır denilebilir. Bununla birlikte daha fazla üniversitede yüksek lisans programının ve yüksek lisans öğrencisinin bulunması da yüksek lisans araştırmalarının daha fazla üretilmesiyle ilişkili olabilir.

Makale türündeki öncü araştırmalar($f=3$) 2010 yılına tarihlenmiş, sonraki yıllarda bu sayı giderek artış göstermiştir. Müzik ve kimlik konusunda Türkiye’de yayımlanan ve ulaşılabilen en fazla akademik çalışmanın 2018 ($f=7$), 2023 ($f=6$) ve 2024 ($f=6$) yıllarında yayımlandığı saptanmıştır. Bildirilerin dağılımına bakıldığında 8 bildiriye ulaşılmıştır. Araştırmacılar, müzik ve kimlik araştırmalarını daha çok ulusal veya uluslararası hakemli dergilerde makale olarak yayımlamayı tercih etmiş olabilirler.

4.2 “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların ‘Yazım Diline’ İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik ve kimlik konulu akademik araştırmaların bibliyografik analizine odaklanan bu araştırmanın üçüncü alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘yazım diline’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için ulaşılan akademik çalışmalar yayın diline göre kategorize edilmiş her dil kategorisine düşen yayın sayısı frekans olarak ifade edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4

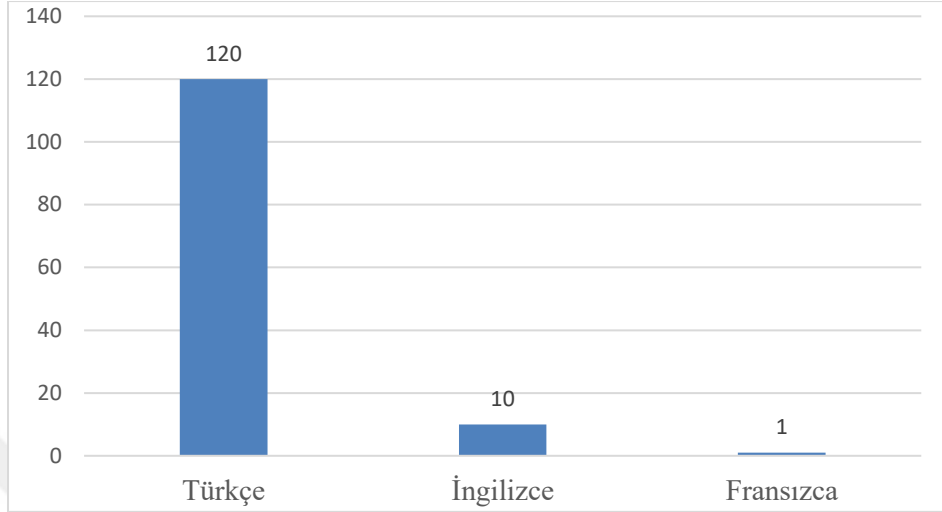
Müzik ve Kimlik üzerine üretilen akademik araştırmaların yazım dili

Yazım dili	f	%
Türkçe	120	90,91
İngilizce	10	7,58
Fransızca	1	0,76
Toplam	131	99,24

“Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘yazım diline’ göre dağılımına ilişkin bulgular, araştırmaların ve çalışmaların daha çok Türkçe (f=120; %90,91) ortaya konulduğunu göstermektedir. İngilizce yayımlanan çalışma sayısı 10 olarak bulunurken Fransızca üretilen çalışma sayısı yalnızca 1 adetle sınırlı kalmıştır. Araştırmacılar için Türkçe, bir genel eğilim olarak akademik çalışma üretiminde ve yazımında yoğunluk göstermektedir (Şekil 4).

İngilizce olarak yayımlanan araştırmalarda, Kuzey Atma aşiretinde müzik ve kimlik ilişkisi (Çıplak, 2011), Türk-Alman müzisyenlerin kimlik icralarının arabesk müzik üzerinden değerlendirilmesi (Karahan, 2022), Komlar [Kürtçe müzik grupları] bağlamında Kürt kimliği (Sarıtaş, 2010), Türkiye Ermenileri bağlamında kültürel bellek – kimlik ve müzik (Yıldız, 2012), 1877-1880 yılları arasında Balkanlar’da gerçekleşen olayların kimlik ve müzik çerçevesinde yorumlanması (Musliu, 2021), Alman Krautrock müziği bağlamında karşı kültür ve kimlik inşasında müziğin rolü (Kandemir, 2020) ve

Laz kimliği (Koç, 2016; Taşkın, 2011) gibi multietnisite ile ilgili kapsam alanına sahip çok boyutlu ve çok dilli araştırmalar göze çarpmaktadır.

Şekil 4 Akademik Araştırmaların Yazım Diline İlişkin Dağılım Grafiği

Yabancı dillerde yayınlanan araştırmaların tamamı lisansüstü tez çalışmaları kategorisinde bulunmaktadır (Tablo 5). Tablo 5'te gösterilen veriler incelendiğinde, İngilizce yayımlanmış toplam on lisansüstü tez çalışmasının tez düzeyine ve üniversiteler göre dağılımına bakıldığında İstanbul Teknik Üniversitesi (f=3), Marmara Üniversitesi (f=2), Boğaziçi Üniversitesi (f=2), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (f=1), İstanbul Bilgi Üniversitesi (f=1) ve Goldsmiths, University of London (f=1) olarak belirlenirken Türkiye'de bu alanda yazılmış Fransızca tek çalışma Galatasaray Üniversitesinde Güney (2015) tarafından üretilmiştir. Güney (2015), İstanbul özelinde yürüttüğü çalışmasında gençlerin müzik dinleme pratikleri ve kimlik stratejilerini ele almıştır.

Yabancı dillerde lisansüstü tezlerin yayımlandığı üniversitelere bakıldığında yabancı dil ağırlıklı programlar izledikleri, lisansüstü kabul kriterlerinde yabancı dil bilgisinin özellikle vurgulandığı, lisansüstü eğitim programlarında ders verecek akademik personelin de yabancı dil becerilerinin iyi olduğu söylenebilir. Galatasaray Üniversitesinde eğitim dillerinden birinin Fransızca olması tezlerde bu dilin kullanılabilir olması ve elbette tez değerlendirme jürisindeki öğretim üyelerinin de iyi düzeyde

Fransızca yeterliliğe sahip bulunmaları ölçütü bu dilde akademik çalışmayı kısıtlayıcı bir durum ortaya çıkarmış olabilir.

Tablo 5

Müzik ve Kimlik üzerine üretilen ve diğer dillerde yayımlanan akademik araştırmalara ilişkin bulgular

Araştırma türü	Dil	Yıl	Üniversite	f
DR	İNGİLİZCE	2012	İstanbul Teknik Üniversitesi	10
DR	İNGİLİZCE	2012	Istanbul Technical University	
YL	İNGİLİZCE	2022	Marmara Üniversitesi	
YL	İNGİLİZCE	2021	Marmara Üniversitesi	
YL	İNGİLİZCE	2020	İstanbul Bilgi Üniversitesi	
YL	İNGİLİZCE	2016	Goldsmiths, University of London	
YL	İNGİLİZCE	2012	Bogazici University	
YL	İNGİLİZCE	2011	İstanbul Teknik Üniversitesi	
YL	İNGİLİZCE	2011	Boğaziçi Üniversitesi	
YL	İNGİLİZCE	2010	Middle East Technical University	
YL	FRANSIZCA	2015	Galatasaray Üniversitesi	1

4.3 “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların ‘Araştırma Modeli ve Yönteme’ İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik ve kimlik konulu akademik araştırmaların bibliyografik analizine odaklanan bu araştırmanın dördüncü alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘araştırma modeli ve yönteme’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için ulaşılan akademik çalışmalar araştırma yöntemine ve modele göre kategorize edilmiş her kategoriye düşen yayın sayısı frekans olarak ifade edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6

Müzik ve Kimlik üzerine üretilen ve yayımlanan akademik araştırmaların modeli ve yöntemi

Yöntem	Araştırma	f
Karma	Etnografi, İçerik Analizi	Çaycı (2024), Tamay (2024)
	Yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme	Yılmaz Filiz, Yılmaz ve Sazak (2024)
	İçerik Analizi, yapılandırılmış görüşme	Gorgoretti (2020)
	Anket, Görüşme	Şenel (2013)
	Görüşme ve kaynak tarama	Mirzayev (2024), Yılmaz Filiz, Yılmaz ve Sazak (2024)
	Eklektik yaklaşım	Karahan (2022), Zengin (2022)
Nicel	Anket	Şahbudak, Durmuş, Solmaz, Altunay, Balta, Çulha ve Olguner (2017), Sağır ve Öztürk (2015), Şenel (2013)
	Değerlendirme	Tabak (2023), Ata (2021), Işıktaş ve Tanar (2015)
	Derleme	Hamzaçebi ve Özmenli (2024), Tak (2020), Yılmaz (2020), Küçükebe (2018), Çakmak (2018), Turan (2017), Yenen (2016), Güneş (2014), Aydar (2014), Yıldız (2013), Mustan Yıldız (2013), Sultanova (2012), Dönmez (2011), Baygal (2010), Erol (2007)
Nitel	Döküman Analizi	Kaplan ve Sakar (2024), Şakalar (2024), Kumpasoğlu (2024), Kaplan (2023), Akyol (2023), Öner (2023), Satır ve Reyhan (2016), Beşiroğlu (2010), Keleş (2008)
	Durum çalışması, Derinlemesine görüşme	Kandemir (2020), Koç (2016)
	Görüşme	Kumpasoğlu (2024), Karataş (2023), Güney (2021), Fidan (2020), Mısır (2020), Erdoğan, Kara ve Mengüş (2019), Yavuz. (2017), Çerezcioğlu (2010)
	Derinlemesine Görüşme	Keleş (2021)

İçerik Analizi	Avcı (2024), Kumpasoğlu (2024), Akyol (2023), Yeşilgül Alay ve Batmaz (2023), Güney (2021), Fidan (2020), Aydemir (2019), Aydemir (2018), Ersoy (2018), Karkın ve Karaburun (2012)	11
Karşılaştırmalı Analiz	Dertsiz (2023)	3
Odak grup ve derinlemesine mülakat	Musliu (2021), Kürklü (2014), Akgül (2006)	2
Örnek Olay, Derinlemesine Görüşme	Güçlü (2019), Kaptan (2019)	7
Tarihsel Yöntem	Akyol (2023), Gürkan (2019), Arıkan (2014), Keskin (2011), Kılınçer (2012), Paşaoğlu (2005), Yükselsin (2000)	

Müzik – kimlik konulu akademik çalışmalarda araştırmacıların tercih ettikleri model/yöntem ve veri toplama metotlarına ilişkin yapılan incelemede, yöntem olarak ‘Karma’, ‘Nicel’ ve ‘Nitel’ başlıkları oluşturulmuş, sonrasında veri toplama yöntemlerine her bir kategori içinde alt başlıklar halinde yer verilmiştir. Karma yöntem izleyen araştırmalara bakıldığında bu yöntemle ortaya çıkarılmış ve yayımlanmış müzik – kimlik konusundaki araştırma sayısının toplam 9 araştırma olduğu görülmüştür. İçerik analizi, yapılandırılmış veya yarı yapılandırılmış görüşme, anket, literatür taraması, kaynak tarama gibi farklı veri toplama ve analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu yöntem tercihi, verilerin doğrulanması ve bulguların desteklenmesi yanında ele alınan konunun daha detaylı ve kapsamlı ortaya konulmasını da destekleyen ve kolaylaştıran bir bakış açıdır. Çaycı (2024) ve Tamay (2024) etnografi ile birlikte içerik analizi yöntemini, Yılmaz Filiz, Yılmaz ve Sazak (2024) yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeyi, Gorgoretti (2020) Müzik eğitimi politikalarını ele aldığı çalışmada içerik analizi, yapılandırılmış görüşme yöntemini, Şenel (2013) anketle birlikte görüşme / mülakatları bir arada kullanırken Karahan (2022) ile Zengin (2022) her yöntemin en iyi ve avantajlı taraflarını kullanabileceği eklektik yaklaşımı tercih etmiştir.

Nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalara bakıldığında bu yöntemle ortaya çıkarılmış ve yayımlanmış müzik – kimlik konusundaki araştırma sayısı toplam 3 araştırma olarak bulunmuştur. Her üç çalışma da katılımcıların görüşlerini ulaşmak için anket yöntemini tercih etmiş ve bulgularını frekans, yüzde gibi sayısal değerlerle ifade etmiştir. Sağır ve Öztürk (2015), Şahbudak, Durmuş, Solmaz, Altunay, Balta, Çulha ve

Olguner (2017) ile Şenel (2013) üniversite öğrencilerinin katılımcı olarak belirlendiği çalışmalarında bu yöntemle veriler elde etmiş ve analiz etmişlerdir. Şahbudak ve diğerleri (2017) üniversite öğrencilerinin popüler müzikle ilişkilerini belirtmek ve sosyoekonomik değişkenlerle analiz etmek amacını taşıyan çalışmada kimlik – müzik ilişkisine de bakmıştır. Şenel (2013) de müzik tercihlerinde kimlik ve önyargılar üzerine görüşlerini anket formları ile toplamıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalara bakıldığında çok farklı veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı saptanmıştır. Nitel yöntem altında, ‘Derleme /Değerlendirme, literatür tarama’, ‘Döküman Analizi’, ‘Durum çalışması’, ‘Görüşme/Mülakat’, ‘İçerik Analizi’, ‘Karşılaştırmalı Analiz’, ‘Odak grup’, ‘Örnek Olay’ ve ‘Tarihsel Yöntem’ alt kategorileri oluşturulmuş ve her bir kategoride yer alan araştırmaların frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Tabloda yer alan bulgulara bakıldığında, bu yöntemle ortaya çıkarılmış ve yayımlanmış müzik – kimlik konusundaki araştırma sayısı toplam 61 araştırma olarak bulunmuştur.

‘Derleme /Değerlendirme, literatür tarama’ alt kategorisinde toplam 18 çalışma yer almaktadır. Bu araştırmaların üçü literatüre dayalı değerlendirme, on beş çalışma ise derleme niteliğindedir. Ata (2021), etnik kimlik oluşturulmasında müziğin rolüne odaklanırken Işıktaş ve Tanar (2015) popüler müzik ve kimlik inşasına yönelik sosyolojik tespitler ortaya koyarken, Tabak (2023) farklı sosyoloji okullarının müzik – kültür ilişkisine odaklanmaktadır. Yine bu kategoride alan taraması tercih eden Orta Asya Özbeklerde düğün gelenekleri ve kimlik (Sultanova, 2012), Alevilikte zakir ve bağlama Güneş (2014), Van yöresinde çoklu kimlik (Çakmak, 2018), kimlik politikaları (Yılmaz, 2020), müzik yıldızları ve yıldız olma (Baygal, 2010), Türk kimliğinin inşasında müziğin kurucu rolü (Tak, 2020) ve diğer konularda genel literatür taramasına dayalı çalışmalardan (Hamzaçebi ve Özmenli, 2024; Küçükebe, 2018; Yenen, 2016; Turan 2017; Aydar, 2014; Yıldız, 2013; Yıldız, 2013; Mustan Dönmez, 2011; Erol, 2007) söz edilebilir.

Döküman analizi kullanan araştırmalara bakıldığında, toplam dokuz araştırma bu kategoride yer almaktadır. Araştırmaların içeriğine bakıldığında daha çok tarihsel arkaplanı gerektiren ve tarihsel gelişim sürecinin de aktarılması gereken çalışmalarda bu yöntemin tercih olarak kullanıldığı saptanmıştır. Birkaç örnek verilecek olursa, Kaplan (2023) müzik eğitim politikaları; Beşiroğlu (2010) Osmanlı’da İstanbul kadınları

konusunda Satır ve Reyhan (2016) ise çocuk müzikleri konusunda bir doküman analizi yapmaktadır. Durum çalışması kullanılan iki çalışmada Alman Krautrock grupları (Kandemir, 2020) ve Lazlar (Koç, 2016) odak olarak belirlenmiş ve küçük gruplar özelinde detaylı gözlem ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Nitel yöntem kullanan diğer çalışmalara bakıldığında, görüşme ve derinlemesine görüşme tercih eden çalışan sayısı toplam dokuz olarak bulunmuştur. Bu araştırmaların detaylarına bakıldığında Çerezcioglu (2010) İzmir’de yerleşik Makedon göçmenlerinin müzik pratiklerine yaptığı görüşmelerden topladığı veriler üzerinden Erdoğan, Kara ve Mengüş (2019) Tunceli yöresinde Alevilik müzik ve kimlik araştırmalarını katılımcılarla yaptıkları görüşmelere dayalı olarak şekillendirmişlerdir. Bu yöntemi kullanan diğer araştırmalarda, örneğin Karataş (2023) ve Mısıır (2020) Kayseri kadınlarının def çalma pratikleri ve bu konudaki görüşlerini toplarken ve arabesk müzikle ilgili çalışmalarında hem dinleyiciler hem çalışanlarla görüşülmüş ve veriler toplanmıştır. Yine, Yavuz (2017) Eskişehir Kırım Tatarları’ndan katılımcılarla görüşmüş ve görüşleri analiz etmiştir. Keleş (2021) ortaokul öğrencileriyle çalıştığı araştırmada öğrencilerle daha derinlemesine görüşmüş ve öğrencilerin kendilerini serbestçe ifade edebilecekleri bir ortam oluşturmuştur. Görüşmeler konu hakkında detaylı ve derinlemesine verilere ulaşma potansiyeliyle özellikle görüş ve deneyim odaklı çalışmalar için elverişli ve işlevsel bir veri toplama yöntemi olarak durmaktadır.

‘İçerik Analizi’ bir başka veri toplama yöntemi olarak nitel araştırmacılara yararlı bakış açıları ve kapsam sunmaktadır. Yazılar, resimler, belgeler, şarkı sözleri ve yasal metinler gibi farklı nitelikteki kaynaklar bu kapsamda araştırmacıların yararlanabileceği veri alanları olarak düşünülebilir. Müzik-kimlik konulu araştırmalara bakıldığında içerik analizi kullanan toplam 11 çalışmaya ulaşılmıştır. Dertsiz (2023), farklı toplumlardan iki kadın sanatçıyı farklı açılardan karşılaştırdığı çalışmasında Clara Josephine Schumann-Leyla Saz karşılaştırmasını toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden ele almaktadır. Diğer 10 çalışma ise roman içerikleri (Avcı (2024), şarkı içerikleri (Akyol, 2023; Ersoy, 2018; Aydemir, 2019, Aydemir, 2018; Karkın ve Karaburun,2012), halk müziği konulu karikatürler (Fidan, 2020), Yeşilgül Alay ve Batmaz (2023) müzik politika metinlerine odaklanmışlardır. Fidan (2020) sosyal medya platformlarında paylaşılan karikatürlerde halk müziği ile ilgili içeriği analiz etmiş, bağlamanın özellikle öne çıkarıldığını ve halk müziğinin toplumda değer gördüğünü saptamıştır.

Küçük ve az sayıda katılımcının yer aldığı nitel araştırmalarda düşük maliyet; hızlı veri elde edilebilmesi, güvenilir bilgi vermesi gibi özellikleriyle odak grup tekniği, popülerliğini arttırmıştır (Krueger ve Casey, 2000). Müzik-kimlik araştırmaları da bir grubun müzik ve kimlikle ilgili görüşlerini ve deneyimlerini anlamada yararlı ve avantajlı bir yöntem olarak odak grup ve örnek olay yöntemlerini kullanmıştır. Bu konudaki toplam beş araştırma da küçük gruplar özelinde inceleme yürüten çalışmalardır. Kürklü (2014) Ankaralıları, Akgül (2006) Romanlar (Çingeneler), Musliu (2021) tarihte belli bir dönemde Kosovalıları, Kaptan (2019) Abazalara odaklanırken Güçlü (2019) farklı kişiliği ve duruşuyla sanatçı Brek'in görüşlerini bu yolla toplamışlardır. Bununla birlikte araştırma sayısının az olması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda araştırmacılar daha geniş boyutlu ve daha fazla kaynağa dayalı verilere ulaşmayı tercih etmiş olabilirler.

Nitel araştırma yöntemlerinden bir diğeri de tarihsel yöntemdir. Tarihsel yöntemle araştırmalarda esas odak noktası bir durumun geçmişte ve geçmiş deneyimlerle olan ilişkisini incelemektir. Araştırmacılar, konunun veya topluluğun geçmiş izlerini bulur ve güncel durumu daha iyi ve doğru biçimde anlamayı veya ortaya koymayı hedefler. Bu yöntemde araştırmacılar geçmişteki bir kurum, göç, savaş veya doğal afetler gibi topluluk deneyimleri veya olayı güvenilir kaynaklara veya birinci ağızdan katılımcıların görüşlerine dayalı bir desenle incelerler. Müzik ve kimlik konulu bu çalışmada, tarihsel yöntem kullanan araştırmaların sayısı toplam yedi olarak bulunmuştur. Bu araştırmalara daha yakından bakıldığında Arıkan (2014) 1950 sonrasında Türkiye'de muhalif kimlik açısından müziğin Osmanlı'dan günümüze tarihsel gelişim sürecine odaklanırken, Akyol (2023) Anadolu coğrafyasının Yunan müziğindeki izlerini sürmektedir. Bunu yaparken Antik Yunan'dan Roma İmparatorluğuna, Osmanlı döneminden günümüze farklı dönemlerden örnekler toplamakta ve okuyucuya sunmaktadır. Yine bir diğer araştırmada, Gürkan (2019) abdalların kültür kodlarını tanımada tarihsel yöntem kullanmayı tercih etmektedir. Kılınçer (2012) ve Yükselsin (2000) de Romanların tarihine ve geleneklerine bu pencereden bakarak kapsamın ve bağlamın daha iyi ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

Bununla birlikte nitel araştırma türünde etnografi ve etnomüzikolojiyi benimseyen araştırmaların sayısı toplam 68'i (%51,9) bulmaktadır (Tablo 7). Bu oran da, müzik ve kimlik konusunda etnisiteyi ve topluluk deneyimlerini işin içine katarak daha özel bir araştırma alanında araştırmacıların trend yakaladığının bir işareti olarak da ele alınabilir. İlk olarak üç kitaplık bir seri olarak, Gece Kitaplığından çıkan, Paşaoğlu Yöndem ve

Şakalar (2020), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2021), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2021) bu bağlamda öncü gözükmektedir. Farklı araştırmacıların müzik ve kimlik konulu araştırmalarına yer veren bu çalışmalar etnomüzikoloji alanında önemli bir görev üstlenmekte ve serinin devamı gelecek görünmektedir.

Tablo 7

Müzik ve Kimlik üzerine üretilen ve yayımlanan etnografi ve etnomüzikoloji araştırmaları

Yöntem	Araştırmalar		f	
Etnografi	Editörlü Kitap	Derleme (ktp)	Paşaoğlu Yöndem & Şakalar (2021), Paşaoğlu Yöndem & Şakalar (2021), Paşaoğlu Yöndem, & Şakalar (2020)	3
	Alan Araştırması		Erol (2024), Uzun (2023), Yıldırım (2023), Şahin ve Özdek (2023), Bektaş (2023), Dişli (2021), Demirci (2019), Bahçekapılı (2019), Şahin, (2018), Paşaoğlu (2017), Akbaba Bozok (2017), İstanbullu (2017), Keskin (2015), Karaburun Doğan (2015), Güler (2014), Kılınçer ve Sönmez (2013), Akdeniz (2013), Eken Küçükaksoy (2012), Özyürek (2012), Çıplak (2011), Taşkın (2011), Sarıtaş (2010), Erol (2010), Mutlu (2009), Paşaoğlu (2009), Kurtişoğlu (2008)	28
		Alan Araştırması, Söylem Analizi	Ulusoy Yılmaz (2014), Güngör (2024), Özdemir (2019)	3
		Alan araştırması, Derinlemesine görüşme	Turan (2024), Şavur (2023), Tuncel (2022), İduğ (2022), Taşkiran (2022), Zarifoğlu (2021), Kaya (2020), Keleş (2018), Bağ (2014), Yıldız (2012), Yıldız (2012), Şengüler (2009), Erol (2000),	13
		Alan araştırması, Açık Uçlu görüşme	Deriner (2024)	5
		Katılımcı gözlem, derinlemesine görüşme	Taşkın (2011)	
		Görüşme ve doküman analizi	Ersoy Çak (2021)	
		Tarihsel yöntem, Örnek Olay	Abaylı (2022)	
	Literatür Tarama	Öztürk (2013)		
	Etnomüzikoloji	Alan Araştırması	Küçükebe (2018), Küçükebe (2017), Akdeniz (2011)	3
Derleme (kitap)		Erol (2018), Balkılıç (2015). Erol (2002)	3	

Müzik ve kimlik konusunda farklı topluluklar özelinde ve bağlamında farklı çalışmalar yürütürken etnografik yöntem ve alan araştırması kullandığını beyan eden araştırmaların sayısı toplam 41 (%31,29) olarak bulunmaktadır. Bu çalışmalar alandan otantik veriyi, katılımcı gözlem, derinlemesine görüşme veya ses, video kayıt veya nota kayıtları ile elde etmişlerdir. Bu yolla, hayatın içinden ve halen deneyimlenmekte olanı veya süregelen müzik pratiklerini ve kimlik ilişkisini daha doğru ve güvenilir kaynaklara dayandırmak araştırmaya güç katmaktadır. Bu araştırma kapsamında örnek olarak Şahin (2018) Almanya’da yaşayan Türk-Alman genç kadınların klasik Türk müziği koroları üzerinden müzik ve kimlik algısını onların arasına katılarak deneyimlemektedir. Kurtişoğlu (2008) Boşnaklar ve Akdeniz (2013) İzmir Yamanlar Alevileri’nin yakınında durarak onları gerçek yaşamlarında gözlemiş, veriler toplamıştır.

Etnografik yöntem kullanılan araştırmalardan Ersoy Çak (2021), hip-hop ve rap konusunda doküman analizi ve görüşmeler, Abaylı (2022), Girit Bektaşileri özelinde öncelikle örnek olay yönteminden yararlanarak tarihsel deneyimlere bakmakta ve bugüne uzanan gelişmelerin de konunun bütünselliğini sağlayacağını savunmaktadır. Bununla birlikte Öztürk (2013), müzik politikaları konusunda literatür taraması yapmış ve kurucu ideolojinin halk müziği ve bağlamaya bakış açısının anlaşılmasını amaçlamıştır. Deriner (2024), Zaza müziği konusundaki araştırmasında açık uçlu görüşmeler yaparak katılımcıların serbestçe kendilerini ifade etmelerinin önünü açmış ve güvenilir bilgiye ulaşmaya çalışmıştır. Yine, Taşkın (2011), Laz müziği ve kimlik ilişkisini incelediği çalışmasında onlardan biri olarak onların yaşadığı bölgeden, onların gerçek yaşantısından ve deneyiminden verilerle çalışmayı daha nitelikli ve özgün hale getirmişlerdir. Güngör (2024) de doktora tez çalışmasında Alevilerin müzikleri ile ilgili araştırmaların vurguladığı özne-merkezli anakronik tarih anlayışını eleştirel bir gözle ele alıp irdelemektedir.

Etnomüzikoloji alanındaki çalışmalar da ‘Alan araştırmaları’ ve ‘Kitap’ çalışmaları olmak üzere iki başlık altında gruplandırılmıştır. Buna göre toplam 3 alan araştırması (Akdeniz, 2011; Küçükebe, 2018; Küçükebe, 2017) ve yine 3 kitap çalışması (Erol, 2002; Erol, 2018; Balkılıç, 2015) belirlenmiştir. Alan araştırmaları İzmir Makedon göçmenleri ve İzmir Yamanlar Alevileri’nin müzik pratiklerini kimlik ilişkisi bağlamında irdelemektedir. Etnomüzikoloji çalışmalarında hem toplumun sosyal birlikteliği ve

işleyişi hem de o toplumsal / kültürel yapıda müziğin yüklendiği rol yakından incelenmektedir.

4.4 “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin ‘Üniversitelere’ Göre Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik ve kimlik konulu akademik araştırmaların bibliyografik analizine odaklanan bu araştırmanın beşinci alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘üniversitelere’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için YÖK Ulusal Tez Merkezinden ulaşılan lisansüstü tez çalışmaları üniversite adlarına göre kategorize edilmiş her kategoriye düşen yayın sayısı frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8

Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘üniversitelere’ göre dağılımına ilişkin bulgular

Araştırma	Üniversite	f	%
Paşaoğlu (2005)	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	1,64
Baygal (2010)	Akdeniz Üniversitesi	1	1,64
Mısır (2020)	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	1,64
Zengin (2022)	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1	1,64
Uzun (2023), Şavur (2023)	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	2	3,28
Taşkın (2011)	Boğaziçi Üniversitesi	1	1,64
Zarifoğlu (2021)	Bursa Uludağ Üniversitesi	1	1,64
Akyol (2023)	Çankırı Karatekin Üniversitesi	1	1,64
Kaplan (2024), Çaycı (2024), Kumpasoğlu (2024), Turan (2024), Bektaş (2023), Gürkan (2019), Güçlü (2019), Akbaba Bozok (2017), Akdeniz (2011), Mutlu (2009), Şengüler (2009), Erol (2000), Yükselsin (2000), Şenel (2013)	Dokuz Eylül Üniversitesi	14	22,95

Tamay (2024), Yıldırım (2023), İduğ (2022)	Ege Üniversitesi	3	4,92
Demirci (2019), Ulusoy Yılmaz (2014)	Erciyes Üniversitesi	2	3,28
Güney (2015)	Galatasaray Üniversitesi	1	1,64
Keleş (2021)	Gaziantep Üniversitesi	1	1,64
Özdemir (2019)	Hacettepe Üniversitesi	1	1,64
Parlaktaş (2016), Güler (2014), Özyürek (2012)	Haliç Üniversitesi	3	4,92
Deriner (2024), Karaburun Doğan (2015), Kılınçer (2012)	İnönü Üniversitesi	3	4,92
Kandemir (2020)	İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	1,64
Bahçekapılı (2019)	İstanbul Okan Üniversitesi	1	1,64
Güngör (2024), Bağ (2014) Yıldız (2012), Eken Küçükaksoy (2012), Yıldız (2012), Çıplak (2011), Kurtişoğlu (2008), Akgül (2006),	İstanbul Teknik Üniversitesi	8	13,11
Karahan (2022), Musliu (2021)	Marmara Üniversitesi	2	3,28
Arıkan (2014)	Mersin Üniversitesi	1	1,64
Keleş (2008)	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	1	1,64
Tuncel (2022), Taşkiran (2022), Kaya (2020)	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	3	4,92
Güney (2021), Güney (2021)	Ordu Üniversitesi	2	3,28
Sarıtaş (2010)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	1,64
Kaptan (2019)	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	1,64
Koç (2016)	University of London	1	1,64
Kürklü (2014)	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	1,64
Keskin (2011)	Yıldız Teknik Üniversitesi	1	1,64

Tablodaki verilere bakıldığında, bu konuda yapılmış toplam 61 lisansüstü tez çalışmasının 29 farklı üniversitede yapılmış çalışmalar (University of London dahil edildiğinde) olarak dağılım gösterdiği saptanmıştır. Bu tez çalışmalarında en fazla tez üretilen üniversitelerin sırasıyla Dokuz Eylül Üniversitesi (f=14; % 22,94) ve İstanbul Teknik Üniversitesi (f=8; % 13,11) olarak belirlenmiştir. Yine, Haliç Üniversitesi (f=3; % 4,92) , İnönü Üniversitesi (f=3; % 4,92), Ege Üniversitesi (f=3; % 4,92) ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nin (f=3; % 4,92) bu üniversiteleri izlediği görülmektedir.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Ordu Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi müzik - kimlik konusunda ikişer (f=2; % 3,28) lisansüstü tez çalışması üretmişlerdir. Diğer üniversitelerin; Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Galatasaray Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Haliç Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, University of London, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi ise yalnızca birer çalışmayla yer aldıkları belirlenmiştir.

Müzik ve kimlik konulu lisansüstü tez çalışmalarında en fazla tez üretilen üniversitelere bakıldığında Dokuz Eylül Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi sekizer adet tez çalışması, Haliç Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin de üçer çalışma ile öne çıkmaktadır. Bu üniversitelerdeki öğretim üyelerinin bu bağlamda etnomüzikoloji ve/veya sosyoloji ortak alanlarında daha ilgili oldukları söylenebilir. Müziğin kimlik ile olan ilişkisi ve etkileşimi üzerine lisansüstü öğrencilerini daha fazla yönlendirmekte ve desteklemektedirler. Farklı üniversitelerde de bu alanda daha fazla sayıda nitelikli çalışma beklenebilir.

4.5 “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin ‘Düzeyine’ İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik ve kimlik konulu akademik araştırmaların bibliyografik analizine odaklanan bu araştırmanın altıncı alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘düzeyine’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden ulaşılan lisansüstü tez çalışmaları tez düzeylerine göre kategorize edilmiş, her kategoriye düşen yayın sayısı frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9

Müzik ve Kimlik üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘düzeylerine’ göre dağılımı

Düzyey	Araştırma	f	%
Doktora	Turan (2024), Güngör (2024), Çaycı (2024), Kumpasoğlu (2024), Bektaş (2023), Yıldırım (2023), Gürkan (2019), Akbaba Bozok (2017), Karaburun Doğan (2015), Bağ (2014), Ulusoy Yılmaz (2014), Şenel (2013), Yıldız (2012), Yıldız (2012), Eken Küçükaksoy (2012), Akdeniz (2011), Şengüler (2009), Kurtişoğlu (2008), Paşaoğlu (2005), Yükselsin (2000), Erol (2000)	21	34,43
Yüksek Lisans	Tamay (2024), Deriner (2024), Kaplan (2024), Uzun (2023), Şavur (2023), Akyol (2023), Karahan (2022), Zengin (2022), İduğ (2022), Tuncel (2022), Taşkiran (2022), Güney (2021), Güney (2021), Keleş (2021), Musliu (2021), Zarifoğlu (2021), Mısır (2020), Kaya (2020), Kandemir (2020), Kaptan (2019), Bahçekapılı (2019), Güçlü (2019), Demirci (2019), Özdemir (2019), Parlaktaş (2016), Koç (2016), Güler (2014), Arıkan (2014), Kürklü (2014), Özyürek (2012), Kılınçer (2012), Çıplak (2011), Güney (2015), Keskin (2011), Taşkın (2011), Sarıtaş (2010), Baygal (2010), Mutlu (2009), Keleş (2008), Akgül (2006)	40	65,57

“Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘düzeyine’ göre dağılımı nasıldır?” olarak düzenlenen alt probleme yanıt arandığında, elde edilen bulgular bu konuda toplam altmış bir lisansüstü çalışmayı göstermektedir. Tezlerin 21’i (%34,43) doktora tezi olurken 40 adet çalışma (%65,57) yüksek lisans düzeyindedir. Doktora

tezlerinin akademik çalışma niteliği, kapsamı ve yöntemsel yeterliliğinin daha yüksek olacağı ve daha uzun bir süre alan araştırması gerekeceği düşünüldüğünde bu sayının yüksek lisans tez çalışmalarının sayısına oranla bu düzeyde kalması anlaşılabilir bir durumdur. Yüksek lisans araştırma sayısındaki yükseklik aslında bu programın olduğu üniversite/enstitü sayısının fazlalığına da bağlı olabilir.

‘Batı Türkiye romanlarında kültürel kimlik, profesyonel müzisyenlik ve müziksel yaratıcılık’ konulu çalışmasıyla Yükselsin (2000) ve ‘Kültürel kimlik bağlamında popüler müzikte anlam’ başlıklı çalışmalarıyla Erol (2000) hem Dokuz Eylül Üniversitesi hem de genel olarak doktora düzeyi tezler için öncü konumdadırlar. Roman müzisyenler bağlamında mesleki örgütlenmeler ve kimliksel değişim ve dönüşümün incelendiği Akgül (2006) ve 1980 sonrası yıllarda Alevi-Bektaşî uyanışını müzik ve kimlik ekseninde irdeleyen Keleş (2008), ilk müzik–kimlik konulu yüksek lisans çalışmalarındandır. Yüksek lisans düzeyi tez çalışmalarına bakıldığında bu çalışmaların yoğunlukla 2018 yılı sonrasında yayımlandığı gözlenmektedir. Buradan hareketle müzik–kimlik konusunda ilginin devam ettiği ve giderek arttığı ifade edilebilir.

4.6 “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin ‘Anabilim Dallarına’ Göre Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik ve kimlik konulu akademik araştırmaların bibliyografik analizine odaklanan bu araştırmanın yedinci alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘anabilim dallarına’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için YÖK Ulusal Tez Merkezinden ulaşılan lisansüstü tez çalışmaları anabilim / anasanat dalları dikkate alınarak kategorize edilmiş, her kategoriye düşen yayın sayısı frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10

Müzik ve Kimlik üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘anabilim dallarına’ göre dağılımı

Düzye	Araştırma	Anabilim / Ana Sanat Dalı	f	%
YL	Şavur (2023), Uzun (2023)	Geleneksel Türk Müziği	2	3,28
YL	Kaplan (2024)	Güzel Sanatlar Eğitimi	1	1,64
YL	Özdemir (2019)	İletişim Bilimleri	1	1,64

YL	Keleş (2021)	İletişim ve Toplumsal Dönüşüm	1	1,64
YL	Karahan (2022)	Kültürel Araştırmalar	1	1,64
YL	Koç (2016)	Medya ve İletişim	1	1,64
YL	Sarıtaş (2010)	Medya ve Kültürel Çalışmalar	1	1,64
DR	Karaburun Doğan (2015), Yıldız (2012), Yıldız (2012)			
YL	Deriner (2024), Güney (2021), Güney (2021), Zarifoğlu (2021), Bahçekapılı (2019), Kaptan (2019), Kılınçer (2012)	Müzik	10	16,39
DR	Kumpasoğlu (2024), Çaycı (2024), Turan (2024), Bektaş (2023), Gürkan (2019), Ulusoy Yılmaz (2014), Şenel (2013), Akdeniz (2011), Şengüler (2009), Yükselsin (2000), Erol (2000)	Müzik Bilimleri	14	22,95
YL	Güçlü (2019), Mutlu (2009), Akgül (2006)			
DR	Paşaoğlu (2005)	Müzik Eğitimi	1	1,64
YL	Zengin (2022), Tuncel (2022), Taşkiran (2022), Kaya (2020)	Müzikoloji	8	13,11
DR	Güngör (2024), Bağ (2014), Eken Küçükaksoy (2012), Kurtişoğlu (2008)	Müzikoloji ve Müzik Teorisi		
YL	Akyol (2023)	Sanat ve Tasarım	1	1,64
YL	Keskin (2011)	Siyaset Bilim ve Uluslararası İlişkiler	1	1,64
YL	Kandemir (2020)	Sosyal Bilimler	1	1,64
DR	Akbaba Bozok (2017)			
YL	Musliu (2021), Mısır (2020), Demirci (2019), Güney (2015), Kürklü (2014), Arıkan (2014), Taşkın (2011), Baygal (2010) Keleş (2008)	Sosyoloji	10	16,39
DR	Yıldırım (2023)			
YL	Tamay (2024), İduğ (2022) Parlaktaş (2016), Güler (2014), Özyürek (2012), Çıplak (2011)	Türk Müziği	7	11,48

Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen lisansüstü tezlerin ‘ana bilim dalı / anasanat dalına göre dağılımının nasıl bir durum ortaya çıkardığına ilişkin alt probleme yanıt arandığında, elde edilen ve tabloda gösterilen bulgular incelendiğinde, bu konuda Müzik Bilimleri ana bilim dalında toplam 14 (%22,95) tez, Müzik ana bilim dalında toplam 10 (%16,39) tez, Sosyoloji ana bilim dalında toplam 10 (%16,39) tez, Müzikoloji ve Müzik Teorisi ana bilim dalında toplam 8 (%13,11) tez ve Türk Müziği ana bilim dalında toplam 7 (%11,48) tez öne çıkmaktadır. Sosyoloji anabilim dalı, kimlik konusunu müzik pratikleri ve müzik dinleme tercihler üzerinden inceleyen tezleri ile dikkat çekmektedir.

Geleneksel Türk Müziği anabilim dalı 2 tez Güzel Sanatlar Eğitimi 1 tez ile tabloda yer alırken, doğrudan müzikle ilgili olmasa da İletişim Bilimleri (f=1), İletişim ve Toplumsal Dönüşüm(f=1), Medya ve Kültürel Çalışmalar (f=1), Kültürel Araştırmalar (f=1), Medya ve İletişim (f=1), Sanat ve Tasarım (f=1), Siyaset Bilimi (f=1), Uluslararası İlişkiler (f=1) ve Sosyal Bilimler (f=1) gibi ana bilim / anasanat dallarında da birer tez çalışmasının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu dallarda tüm çalışmalar yüksek lisans tezi düzeyinde bulunmuştur.

Doktora tezlerinin dağılımına bakıldığında, Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalında 11 doktora tezi gözlenirken 4 doktora tezi Müzikoloji ve Müzik Teorisi Ana Bilim Dalı ve 3 doktora tezi Müzik Ana Bilim Dalı çalışması ve yayınıdır. Müzik Eğitimi, Sosyoloji ve Türk Müziği Ana Bilim Dallarında ise birer doktora tezi saptanmıştır. Müzik ve kimlik ilişkisine odaklanan ve müzik anabilim dallarında üretilen doktora tez araştırmalarının sayısının artması beklenebilir. Bu konuda müziğin toplumsal yaşamda üstlendiği rolünün ve işlevinin anlaşılması müziğin önemini de öne çıkaracaktır.

4.7 “Müzik ve Kimlik” Üzerine Üretilen Akademik Araştırmaların ‘Örneklem, Hedef Grup ve Çalışma Gruplarına’ Göre Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik ve kimlik konulu akademik araştırmaların bibliyografik analizine odaklanan bu araştırmanın altıncı alt problem cümlesi “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘örneklem, hedef grup ve çalışma gruplarına’ göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümü için veri setinde bulunan akademik araştırmalar örneklem, hedef grup/topluluklar ve çalışmanın odaklandığı topluluklar dikkate alınarak kategorize edilmiş, her kategoriye düşen yayın sayısı frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Bulgular tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların etnisite ve bölge topluluklarına göre dağılımı

Kategori	Konu - Topluluk - Örneklem	Araştırmalar	f	%
YL	Alevi-Bektaşî	Keleş (2008)	3	
MAKALE	Alevi Bektaşî	Güneş (2014)		
BİLDİRİ	Alevi-Bektaşî	Erol (2007)		
DR	Aleviler	Güngör (2024)	3	
YL	Aleviler	Demirci (2019)		
MAKALE	Aleviler	Keleş (2018)		
DR	Tahtacı Aleviler	Turan (2024)	9	11,80
DR	Anadolu Alevileri	Ulusoy Yılmaz (2014)		
DR	Arap Aleviler	Bağı (2014)		
DR	Yamanlar Alevileri	Akdeniz (2011)		
YL	Anadolu Alevileri	Güney (2021)		
YL	Atma Alevileri	Çıplak (2011)		
MAKALE	Tunceli Alevileri	Erdoğan, Kara ve Mengüş (2019)		
MAKALE	Emirdağ Karacalar Köyü, Aleviler	İstanbul (2017)		
MAKALE	Yamanlar Alevileri	Akdeniz (2013)		
MAKALE	İsveç Alevileri	Şahin ve Özdek (2023)	4	
MAKALE	Girit Bektaşîleri	Abaylı (2022)		
MAKALE	Kanada Alevileri	Erol (2010)		
MAKALE	Kanada Alevileri	Erol (2010)		
DR	Kemaliye halkı	Eken Küçükaksoy (2012)	1	6,87
YL	Kosovalılar	Musliu (2021)	1	
YL	Trabzon yöresi	Bahçekapılı (2019)	1	
YL	Ankaralılar	Kürklü (2014)	1	
MAKALE	Kayseri kadınlar	Karataş (2023)	1	
MAKALE	Van"daki farklı topluluklar	Çakmak (2018)	1	
MAKALE	Malatya yöresi	Karkın ve Karaburun (2012)	1	
MAKALE	İstanbul kadınları	Beşiroğlu (2010)	1	
KİTAP BÖLÜMÜ	Lübnan halkı, Araplar	Turan (2017)	1	
DR	Batı Anadolu Romanları	Yükselsin (2000)	1	3,82
YL	Kuşadası Romanları	Uzun (2023)	1	
YL	Malatya Romanları	Kılınçer (2012)	1	
YL	Romanlar (Çingeneler)	Akgül (2006)	1	

MAKALE	Malatya Romanları	Kılınçer ve Sönmez (2013)	1		
DR	Ermeniler (İstanbul ve Erivan)	Yıldız (2012)	1		
DR	Türkiye Ermenileri	Yıldız (2012)	1		
DR	İstanbul Ermenileri	Şengüler (2009)	1	5	3,82
YL	Ermeni Müzisyenler	Özdemir (2019)	1		
MAKALE	Ermeniler	Yıldız (2013)	1		
YL	Lazlar	Koç (2016)			
YL	Lazlar	Taşkın (2011)	3	3	2,29
KİTAP	Lazlar	Taşkın(2016)			
YL	Mustafapaşa Makedonya mübadileri	Taşkıran (2022)	1		
YL	İzmir-Selçuk Makedon göçmenleri	Güler (2014)	1	4	3,05
		Küçükebe (2017)			
MAKALE	İzmir Makedon göçmenler	Çerezcioğlu (2010)	2		
YL	Sibirya Tatarları	Kaya (2020)	1		
KİTAP	Finlandiya Tatarları	Erol (2024)	1	3	2,29
MAKALE	Eskişehir Kırım Tatarları	Yavuz (2017)	1		
DR	Orta Anadolu Abdalları'	Gürkan (2019)	1	2	1,53
YL	Kahramanmaraş Abdalları	Zarifoğlu (2021)	1		
DR	Kazak Salihli Kazak Türkleri	Yıldırım (2023)	1	2	1,53
MAKALE	Kazaklar	Mirzayev (2024)	1		
BİLDİRİ	Bulgaristan Türkleri	Paşaoğlu (2017)	1	2	1,53
BİLDİRİ	Bulgaristan Türkleri	Paşaoğlu (2009)	1		
DR	Sefarad Yahudileri	Çaycı (2024)	1		0,76
DR	Borçalı Karapapak Türkleri	Bektaş (2023)	1		
DR	Pomaklar	Akbaba Bozok (2017)	1		0,76
DR	Antakya Arap Ortodoksları	Karaburun Doğan (2015)	1		0,76
DR	Boşnak Göçmenler	Kurtişoğlu (2008)	1		0,76
YL	Türkiye'de yaşayan Osetler	Tamay (2024)	1		0,76
YL	Zazalar	Deriner (2024)	1		0,76
YL	Süryaniler	Şavur (2023)	1		0,76
YL	Anadoludaki Yunanlar	Akyol (2023)	1		0,76
YL	Türk Alman müzisyenler	Karahan, M. (2022)	1		0,76
YL	Girit göçmenleri	İduğ (2022)	1		0,76
YL	Varsak Türkmenler	Tuncel (2022)	1		0,76
YL	Abazalar	Kaptan (2019)	1		0,76
YL	Adapazarı Çerkesleri	Özyürek (2012)	1		0,76
YL	Kürt müzik grupları Komlar	Sarıtaş (2010)	1		0,76

YL	Hemşinliler	Mutlu (2009)	1	0,76
MAKALE	Nakşibendiler	Çakıcı (2023)	1	0,76
MAKALE	Girit Bektaşileri	Abaylı (2022)	1	0,76
MAKALE	Nusaybin Domları	Dişli (2021)	1	0,76
MAKALE	Kırım Türkleri	Ersoy (2018)	1	0,76
MAKALE	Türk-Alman genç kadınlar (Almanya’da yaşayan)	Şahin (2018)	1	0,76
MAKALE	Mitirblar, Mardin bölgesi	Keskin (2015)	1	0,76
MAKALE Ç.	Orta Asya Özbekler	Sultanova (2012)	1	0,76

Müzik – Kimlik konulu akademik araştırmaların ‘örneklem, hedef grup ve çalışma gruplarına’ göre dağılımı hakkındaki alt problemin çözümü için ulaşılan ve analiz edilen akademik araştırmalar örneklem, hedef grup/topluluklar ve çalışmanın odaklandığı topluluklar özelinde birleştirilmiş ve tabloda sunulmuştur. Bu bağlamda, tablo 11’de yer alan bulgulara bakıldığında, ‘Alevi - Bektaşî’, ‘Alevi’ ve ‘Aleviler’ kelimeleri ortak bir kategori altında toplanmış ve bu topluluklarla ilgili toplam 19 (%=11,80) akademik çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalara bakıldığında da üç alt kategoriden söz edilebilir: ‘Alevi-Bektaşî / Aleviler’, Anadolu’nun farklı coğrafyalarında yerleşik Alevi toplulukları ve yurtdışında yaşayan Alevi diasporası.

Keleş (2008) ve Erol (2007) Alevi-Bektaşî müziğindeki uyanış ve canlanma yanında çeşitliliği tartışırken Güneş (2014), Alevi-Bektaşî kimliği ve müzik etkileşimini bağlama ve zakirlik üzerinden incelemektedir. Yine Demirci (2019), tez çalışmasında genel olarak Alevi müziği ve bu müziğin popülerleşmesi kimlik ekseninde ele alırken Güngör (2024) bilgi, iktidar ve etik üzerinden oluşturulan Alevi müzikal kimliğini tartışmaktadır. Keleş (2018), ise Alevi kültürel kimliğin Şahkulu Sultan Dergâhı ve bağlama felsefesinden incelemektedir.

Anadolu’nun farklı coğrafyalarında yerleşik Alevi toplulukları olarak incelenen topluluklar ise Emirdağ Karacalar Köyü Alevileri (İstanbul, 2017, makale), Tunceli Alevileri (Erdoğan, Kara ve Mengüş, 2019, makale), Yamanlar Alevileri (Akdeniz, 2013, YL), Anadolu Alevileri (Güney, 2021, DR), Arap Aleviler (Bağı, 2014, YL), Atma Alevileri (Çıplak, 2011, DR), Sivas Beydili köyü - Anadolu Alevileri (Ulusoy Yılmaz, 2014, DR), Tahtacı Alevileri (Turan, 2024, DR), Yamanlar Alevileri (Akdeniz, 2011,

DR) olarak bulunmuştur. Bunun haricinde diasporadaki Alevi toplumunda müzik ve kimlik ilişkisini ele alan çalışmalarda Kanada, İsveç ve Girit'teki Alevi - Bektaşî topluluklar da incelenmiştir. Özellikle kimliğin ifadesi ve göstergesi anlamında müziğin üstlendiği rol diaspora topluluklarında daha da önemli bir hale gelmektedir. Bu bağlamda farklı ülkelerde kendi küçük topluluklarının varlığını ve farklılığını ifade açısından müzik - kimlik etkileşiminin üzerinde çalışılmalıdır.

Bu alt problemle ilgili olarak incelenen topluluklar arasında belli bir şehir veya yöreyi kapsama alanı olarak belirlenmiş toplam 9 adet alan araştırmaları da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Ankaralılar (Kürklü, 2014), Kayseri kadınlar (Karataş, 2023), Kemaliye halkı (Eken Küçükaksoy, 2012), Van'daki farklı topluluklar (Çakmak, 2018), Malatya yöresi (Karkın ve Karaburun, 2012), Trabzon yöresi (Bahçekapılı, 2019), Lübnan halkı (Turan, 2017), İstanbul kadınları (Beşiroğlu, 2010) ve Kosovalılar (Musliu, 2021) bu bağlamda incelenen topluluklar olarak belirlenmiştir. Dört makale, üç yüksek lisans tezi, bir doktora tezi ve bir kitap bölümü belli bir yörede / ilçede veya ülkede yerleşik topluluklara odaklanmışlardır. Türkiye bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ilçelerin veya mahallelerin ayırıcı müzik pratiklerinin çok fazla bir fark ortaya koyma potansiyelinin etnisiteden bağımsız olarak bakıldığında az olduğu düşünülebilir. Buradan yola çıkılarak bu sayıların az olması da anlaşılabilir ve beklendiği bir bulgu olarak yorumlanabilir.

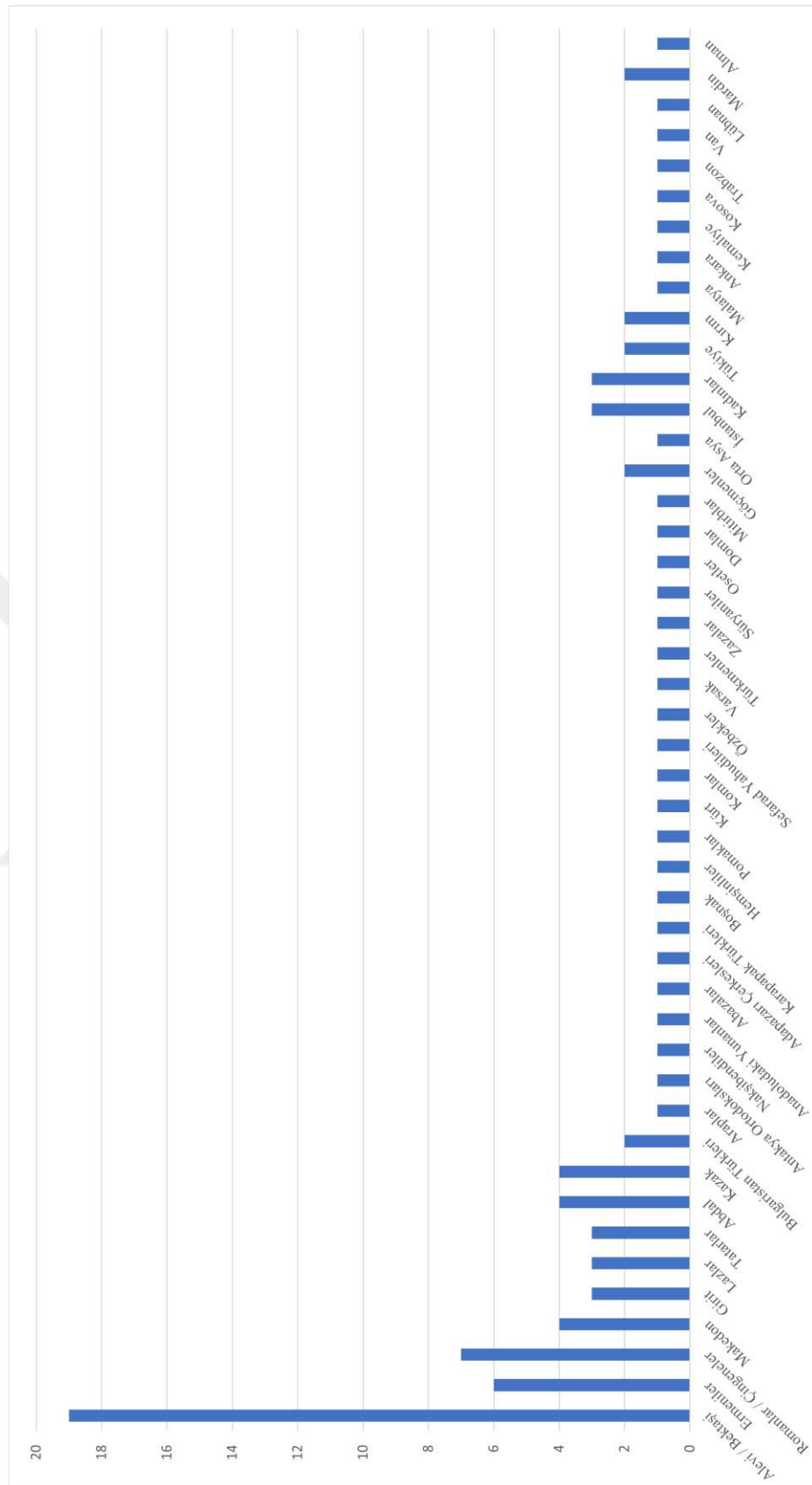
Etnik gruplara ve topluluklar özelinde bulgulara bakıldığında müzik - kimlik konusunda en fazla araştırma yürütülen gruplar Romanlar / Çingeneler (f=5, % 3,82) ve Ermeniler (f=5, % 3,82) olarak bulunmuştur. Uzun (2023) kültürel kimlik ile ilişkili olarak Kuşadası ilçesinin bir mahallesindeki Romanlarının doğum, evlilik ve ölüm gibi geçiş dönemlerine ait adetler ve müzik pratiklerini incelerken, Yükselsin (2000), Türkiye'nin batı illerinde yaşayan Romanlarında kültürel kimlik, profesyonel müzisyenlik ve müziksel yaratıcılık konularına odaklanmıştır. Malatya Romanlarına odaklanan Kılınçer (2012) ve Kılınçer ve Sönmez (2013) Malatya'da yaşayan Romanlarda kültürel kimlik ve müzik pratiklerini incelerken, Akgül (2006) mesleki örgütlenme pratikleri, bu bağlamda kimlik dönüşümü Türkiye müzik piyasasında Roman müzisyenler konusunu irdelemektedir.

Ermeniler ile ilgili araştırmalarda, Yıldız (2012) Türkiye Ermenilerinin kültürel bellek aktarımında müzik ve kimlik ilişkisi, Ermeni müziği tarih yazımında 'milli kimlik'

Yıldız (2013) konuları üzerinde durulmaktadır. Şengüler (2009) doktora tezi araştırmasında İstanbul Ermenileri ve müzik pratiklerini incelerken Özdemir (2019) ‘System of a Down’ adlı bir Ermeni müzik grubuna odaklanarak müzik, kimlik ve bellek etkileşimini incelemektedir.

Lazlarda müzik ve kimlik konulu araştırma sayısı üç olarak bulunmuştur. Karadeniz bölgesinde yaşamlarını ve kültürlerini sürdürmekte olan bu küçük topluluktan biri olarak Taşkın hem yüksek lisans araştırmasında (Taşkın, 2011) hem de kitap çalışmasında (Taşkın, 2016) bu topluluk özelinde öncü bir rol sahibiyken Koç (2016) Londra Üniversitesinde yürüttüğü ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde erişilebilen tez çalışmasında Laz kimliğinin canlanmasında müziğin işlevini tartışmaktadır. Müzik ve kimlik konulu araştırmaların yürütüldüğü bir diğer etnik grup / topluluk da Makedonya göçmenleridir. Makedonya göçmenleri ile ilgi çalışma sayısı dört olarak bulunmuştur. İzmir Makedon göçmenleri ile ilgili üç çalışma (Çerezcioğlu, 2010; Küçükebe, 2017; Güler, 2014) ve Mustafapaşa Makedonya mübadileri ile ilgili ise bir çalışmaya (Taşkıran, 2022) rastlanmıştır.

Türkiye özelindeki bibliyografik analiz bulgularına göre, müzik ve kimlik araştırmaları incelendiğinde Kaya (2020) Sibirya Tatarları, Erol (2024) Finlandiya Tatarları, Yavuz (2017) Eskişehir Kırım Tatarları, Gürkan (2019) Orta Anadolu Abdalları, Zarifoğlu (2021) Kahramanmaraş Abdalları, Mirzayev (2024) savaşçı Kazak toplulukları, Yıldırım (2023) Salihli Kazak Türkleri, Paşaoğlu (2017 ve 2009) Bulgaristan Türkleri, Karaburun Doğan (2015) Antakya Arap Ortodoksları, Çakıcı (2023) Nakşibendiler, Akyol (2023) Anadolu’daki Yunanlar, Kaptan (2019) Abazalar, Özyürek (2012) Adapazarı Çerkesleri, Bektaş (2023) Borçalı Karapapak Türkleri, Kurtişoğlu (2008) Boşnak Göçmenler, İduğ (2022) Girit göçmenleri, Mutlu (2009) Hemşinliler, Akbaba Bozok (2017) Pomaklar, Sarıtaş (2010) Kürt müzik grupları Komlar, Çaycı (2024) Sefarad Yahudileri, Karahan (2022) Türk Alman müzisyenler, Tuncel (2022) Varsak Türkmenler, Deriner (2024) Zazalar, Şavur (2023) Süryaniler, Ersoy (2018) Kırım Türkleri, Tamay (2024) Türkiye’de yaşayan Osetler, Şahin (2018) Almanya’da yaşayan Türk-Alman genç kadınlar, Abaylı (2022) Girit Bektaşileri, Dişli (2021) Nusaybin Domları Keskin (2015) Mitirblar, Mardin bölgesi ve Sultanova (2012) Orta Asya Özbeklerin düğün pratiklerini incelemişlerdir.

Şekil 6. “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların etnisite ve bölge topluluklarına ilişkin sonuç grafiği

Tablo 12

Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların ‘örneklem, hedef grup ve çalışma gruplarına göre dağılımı

Kategori	Araştırmalar	f	%
Literatür Taraması / Derleme	Şakalar (2024), Öner (2023), Şentürk (2022), Dağdeviren (2022), Şentürk (2022), Ata (2021), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2021b), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2021a), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2020), Küçükebe (2018), Erol (2018), Erol (2018), Küçükebe (2018), Sezgin (2017), Mustan Dönmez (2011)	15	11,45
Müzik Türleri	Hamzaçebi ve Özmenli (2024), Tabak (2023), Zengin (2022), Ersoy Çak (2021), Mısır (2020), Satır ve Reyhan (2016), Yenen (2016), Işıktaş ve Tanar (2015), Aydar (2014), Öztürk (2013), Paşaoğlu (2005), Erol (2002), Erol (2000)	13	9,93
Müzik ve Müzik Eğitimi politikaları	Kaplan ve Sakar (2024), Kaplan (2023), Yeşilgül Alay ve Batmaz (2023), Gorgoretti (2020), Tak (2020), Balkılıç (2015), Keskin (2011),	7	5,34
Kimlik Politikaları	Yılmaz (2020), Arıkan (2014)	2	1,53
Karikatürler	Fidan (2020a), Fidan (2020b)	2	1,53
Sinema Filmleri	Parlaktaş (2016)	1	0,76
Edebiyat Roman inceleme	Avcı (2024)	1	0,76
Genel Katılımcı	Kumpasoğlu (2024), Kaya Göktepe (2021), Şenel (2013)	3	2,29
Ortaokul Gençliği	Keleş (2021)	1	0,76
15 - 25 yaş aralığı gençler	Güney (2015)	1	0,76
Üniversite Öğrencileri	Sağır ve Öztürk (2015) Yılmaz Filiz, Yılmaz ve Sazak (2024) Şahbudak, Durmuş, Solmaz, Altunay, Balta, Çulha ve Olguner (2017)	3	2,29
Müzik yıldızları	Baygal (2010)	1	0,76
Alman Krautrock Grupları	Kandemir (2020)	1	0,76
Brek	Güçlü (2019)	1	0,76
İrfan Gürdal	Aydemir (2019), Aydemir (2018)	2	1,53
Clara Josephine Schumann-Leyla Saz	Dertsiz (2023)	1	0,76

Literatür taraması ve derleme niteliğinde toplam 15 araştırma (%11,45) ve müzik türleri geneli toplam 13 (%9,93) çalışma bulunmuştur. Literatür taraması yaparak bir konuda görüşler ve bulgulara dayalı olarak alandaki mevcut çalışmalar ve görüşler üzerinden değerlendirmeler yapan Erol (2018), Öner (2023), Şakalar (2024), Küçükebe (2018), Mustan Dönmez (2011), Şentürk (2022), Erol (2018), Dağdeviren (2022), Ata (2021), Sezgin (2017), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2021b), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2020), Paşaoğlu Yöndem ve Şakalar (2021a), Şentürk (2022) ve Küçükebe (2018) herhangi bir insan grubu veya topluluk üzerinde araştırma yürütmemişlerdir.

Aydar (2014) Türk Müziği, Öztürk (2013), Ersoy Çak (2021) Hip-hop ve Rap ve Zengin (2022) metal müzik odaklı çalışmalar üretmişlerdir. Mısır (2020) arabesk müzik ve mekan – kimlik ilişkisini incelerken Hamzaçebi ve Özmenli (2024) horon ve kimlik konusundadır. Müzik türleri içinde popüler müzik odaklı çalışmaların daha fazla yapıldığı dikkate çekmektedir. Erol (2002), Erol (2000), Yenen (2016), Işıktaş ve Tanar (2015), Tabak (2023) özellikle popüler müzik ve kimlik üzerindeki etkisine bakan ve inceleyen çalışmalar üretmişlerdir. Bu bulgu popüler kültür ve modernleşme - küreselleşme bağlamında bir bakış açısıyla kimliklere olan etkisi ile birlikte değerlendirildiğinde normal karşılanabilir.

Bununla birlikte müzik eğitimi politikaları toplam 7 araştırma (%5,34), kimlik politikaları toplam 2 çalışma (%1,53) yanında karikatürleri sinema filmleri ve roman gibi içerik incelemesi gerektiren 4 araştırma (%3,05) saptanmıştır. Parlaktaş (2016) yönetmen Özcan Alper'in *Sonbahar* ve *Gelecek Uzun Sürer* filmlerinde içerik üzerinden müzik – kimlik – kültürel bellek analizi yaparken Fidan (2020a) ve Fidan (2020b) sosyal medya sitelerinde paylaşılan karikatürler ve yorumlar üzerinden halk müziği sembollerini incelemektedir. Müzik, müzik eğitimi politikaları ve kimlik politikaları üzerine yapılan araştırmalara örnek olarak Kaplan (2023) Türk modernleşme süreci ve bu süreçte müzik politikalarını, Gorgoretti (2020), Kaplan ve Sakar (2024) ve Tak (2020) milli bir kimlik inşasında müziğe yüklenen rolü incelemektedir. Arıkan (2014) özellikle çok partili dönemi ve bu dönemde Türkiye'de muhalefet ve kimlik aracı olarak müziğin kullanılmasını politikalar üzerinden değerlendirmektedir. Yılmaz (2020) ise yine Cumhuriyetin ilk yıllarında Tek partili dönemde kimlik politikaları ve milli bir kimlik inşa sürecini incelemektedir.

İnsan grupları ve insanları belli bir örnekleme dâhil ederek veri toplayan toplamda 14 araştırmaya bakıldığında, toplam üç çalışmanın (Kumpasoğlu, 2024; Şenel, 2013; Kaya Göktepe, 2021) herhangi bir ölçüt belirlemeden katılımcıları araştırmaya dâhil ettiği ve veriler topladığı belirlenmiştir. Keleş (2021) ortaokul çağındaki gençleri seçerken Güney (2015) 15 - 25 yaş aralığındaki genç katılımcıları araştırmalarına dâhil etmişlerdir. Üniversite öğrencileri ve onların müzik tercihleri, kimlik ifadelerinde müzik ve müzikle ilgili algıları/görüşlerine odaklanan toplam üç çalışmadan Sağır ve Öztürk (2015) Karabük Üniversitesi öğrencilerinin müziği sosyalleşmede ve kendilerini ifade etmede nasıl kullandıklarını incelerken Yılmaz Filiz, Yılmaz ve Sazak (2024) müzik, giyim tercihleri ve sosyál kimlik ifadesinde müziğin yerini öğrenci görüşlerine dayalı olarak incelemektedir. Şahbudak, Durmuş, Solmaz, Altunay, Balta, Çulha ve Olguner (2017) da Sivas Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinden anket yöntemiyle veriler toplamış ve popüler müzik – kimlik konusunu araştırmıştır.

Daha dar kapsamlı ve daha az sayıda kişinin yer aldığı araştırmalar da bulunmaktadır. Baygal (2010) toplumda kitlelerin gözü önünde sıkça karşılatıkları ve müzik eserlerinin görünen ve gözüken yanı olarak algılanan müzik yıldızlarını kültürel kimlik bağlamında ele alırken Kandemir (2020) Alman Krautrock grupları özelinde müzik – kimlik çalışmaktadır. Yine, Güçlü (2019) yalnızca bir kişiye odaklanmakta ve Brek’in bireysel kimlik oluşturma sürecinde müziğin işlevini sorgulamaktadır. Aydemir (2018) ve Aydemir (2019) İrfan Gürdal ve ‘Çerağ’ özelinde çalışırken Dertsiz (2023) de iki kadın piyano sanatçısını, Clara Josephine Schumann ve Leyla Saz, farklı toplumsal etmenleri göz önüne alarak karşılaştırmaktadır.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak literatürdeki çalışmaların bulgularından da yararlanılarak tartışma ve yorumlar sunulacak ve müzik – kimlik konusundaki akademik çalışmaların durumu ve geleceği değerlendirilecektir.

Müzik, hem üretim biçimi yönüyle insanın kendini ifade etme ve geliştirme işleviyle hem de diğer insanların duygu ve düşüncelerini, hayallerini, özlemlerini ve ait oldukları topluluğun sahip olduklarını yansıtması açısından önemli ve dikkati hak eden bir kavram olarak ifade edilebilir. Bu açıdan bakıldığında, müziğin aslında temel bir iletişim kanalı olduğu da ifade edilebilir. Müziğin evrensel bir iletişim olanağı ve kanalı açtığı bile söylenebilir. Müzik, bu bağlamda, birbirlerinin dillerini bilmeyen insanların duygularını, niyetlerini ve anlamlarını paylaşabilecekleri bir araç sağlar. Yine, benzer biçimde, özel ihtiyaçları diğer iletişim araçlarını zorlaştıran kişiler için insan etkileşimine hayati bir can simidi sağlayabilir (Hargreaves, Miell ve MacDonald, 2002).

Bir iletişim ve anlaşma aracı olarak müzik, günümüzde günlük yaşamın da daha fazla etkileşime açık, karşılaşılan ve yararlanılan önemli bir mecra ve malzeme olarak da önemlidir. Teknolojik gelişmelerden hız alarak giderek daha fazla ‘erişilebilir, paylaşılabılır ve tüketilebilir’ bir meta halini alan müzik dinleyiciler açısından giderek çeşitlenmekte ve karmaşılaşmaktadır. Eserlerin seslerine, tonuna, tınısına müdahale edebilmek, farklı eserleri mix yapmak, remix eserler varyasyonları, farklı müzik formatlarının yaygınlaşması ve ses kalitesinin de giderek iyileşmesi yanında erişimin daha da ucuzlayarak kolaylaşması insanlar açısından müziği daha yoğun kullanılmaya itmektedir.

Popüler kültür ve modernleşmenin bir sonucu; Hargreaves, Miell ve MacDonald’ın (2002) da vurguladığı gibi müziğin bireysel kimliklerimizin formüle edildiği ve sunulduğu bir araç olarak gün geçtikçe daha fazla kullanılabiliriyor olmasıdır. Müzik, kimliğimizin ve yaşama bakış açımızın da bir gösteri alanına dönüşmektedir,

eserlerin sözleri, vurgusu, müzik enstrümanlarının tınısı bu bağlamda birliktelik ve bütünlük içinde kimliklerin giyebileceği elbiselere dönüşmektedir de denilebilir. Ruhsal durumumuzu, duygularımızı ve davranışlarımızı da kapsayacak biçimde, müziği kendimizi kendi grubumuzdakilere, başkalarına veya diğer topluluklara sunmak için de kullanırız. Nicholas Cook (2000) da müziğin aslında kendi varlığımızın da 'natürel bir parçası' olduğunu, onunla düşündüğümüzü, 'kim olmaya' karar verdiğimizizi ve yine müzikle kendimizi başkalarına gösterdiğimizi düşünmektedir. Ona göre, *'Müzik', kültürel veya alt kültürel kimlikler kadar çok biçim alan bir şeyi kapsayacak kadar küçük bir kelimedir'* (Cook, 2000, s. 5) ve aynı zamanda kim olduğunuzu kararlaştırmanın, göstermenin ve duyurmanın bir yoludur.

Araştırmada birinci alt probleme ilişkin bulgulara göre Türkiye’de müzik ve kimlik konulu öncü akademik araştırmaların 2000 yılında doktora tezi düzeyinde başlamış; ancak, 2000 -2010 yılları arası dönem göz önüne alındığında müzik ve kimlik konulu farklı türlerde toplam 17 araştırma yapılmıştır. 2003 ve 2004 yıllarında yayımlanmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Uluslararası çalışmalar bakıldığında, Ingarden, Czerniawski ve Harrell (1986) ile başlayan çalışmaların ülkemize yaklaşık on beş yıllık bir aradan sonra çalışılmaya başlandığı gözlenmektedir. Burada araştırmacılar alanda belli bir birikimin oluşmasını beklemiş olabilirler. 2010 yılı sonrası dönemde müzik ve kimlik odaklı araştırmaların artış gösterdiği, araştırmacıların bu konuya ilgi duydukları bulunmuştur. Bu konuda araştırmaların en yoğun olarak öne çıktığı dönem 2020 – 2025 arası dönem olarak saptanmıştır. Konu Türkiye’de ve dünyada gerek müzikoloji ve gerekse sosyoloji açısından popülerliğini sürdürmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak bulgular incelenecek olursa yayın türüne ilişkin olarak müzik ve kimlik üzerinde akademik araştırmaların yoğunlukla makale (f=46), yüksek lisans tezi (f=40), doktora tezi (f=21) türlerinde üretildiği sonucuna ulaşılmıştır. Daha çok yüksek lisans olmak üzere lisansüstü tez çalışmaları, bu bağlamda akademik birikim sağlanmaya ve diğer araştırmacıların dikkati bu konuya çekilmeye çalışmıştır. Bununla birlikte daha fazla üniversitede yüksek lisans programının ve yüksek lisans öğrencisinin bulunması da yüksek lisans araştırmalarının daha fazla üretilmesiyle ilişkili olabilir. Makale sayısı 2010 ve sonraki yıllarda artış göstermiştir. Burada makale sayılarının daha fazla olarak bulunması makale çalışmalarının bir jüriden ve danışmandan bağımsız olarak hazırlanabiliyor olmasının da etkisi görülmüş olabilir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinde bir jüriye bağımlılık ve zaman ölçütleri yayın sayısını

da dolaylı olarak etkilemektedir. Bununla birlikte buradaki sayının tüm makaleleri ifade etmediğini de görmek gerekir. Farklı veri tabanlarında yayımlanmış ve araştırma kapsamında ulaşılamamış çalışmalar da olabilir. Bununla birlikte Ulusal Tez Merkezi üzerinden tüm lisansüstü çalışmaların kayıtlarına ve özetlerine erişim sağlamak mümkündür.

Akademik yayınların diline ilişkin olarak bulgulara bakıldığında araştırmaların çok büyük oranda Türkçe dilinde ($f=120$; %90,91) yayımlandığı belirlenmiştir. Diğer dillerde, İngilizce dilinde yayımlanan çalışma sayısı 10 ve Fransızca dilinde üretilen çalışma sayısı yalnızca 1 adetle sınırlı kalmıştır. Türkiye özelinde bir bibliyografik araştırma kapsamında normal ve anlaşılabilir biçimde araştırmacılar için Türkçe bir genel eğilim olarak akademik çalışma üretiminde ve yazımında yoğunluk göstermektedir. Bir başka ifadeyle araştırmacılar daha çok kendi dillerinde çalışmayı ve yayımlamayı tercih etmektedirler.

Araştırmanın diğer bir bulgusu, “Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların yöntem olarak ‘Karma’, ‘Nicel’ ve ‘Nitel’ yöntem başlıkları altında çalışmalar şeklinde gruplandığı belirlenmiştir. İçerik analizi, yapılandırılmış veya yarı-yapılandırılmış görüşme, anket, literatür taraması, döküman incelemesi gibi birden farklı veri toplama ve analiz yöntemlerin birlikte / bir arada kullanıldığı karma araştırmaların ve bulguların sayısal değerlerle ifade edildiği nicel yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Kapsam itibarıyla müzik ve kimlik ilişkisini tek başına nicel verilerle açıklamak araştırmacıları sınırlı bir alanda tutacağından özellikle deneyim ve hikâyelere dayalı olarak daha derinlemesine ve çok boyutlu veri toplama olanağı sunan nitel yöntemlerin ve özelde etnografinin veya etnomüzikolojinin, tercih edilmesi bu bağlamda olumlu bir yönelim olarak yorumlanabilir. Bu yöntemlerin kullanıldığı toplam 120 çalışma bu bibliyografik araştırmanın %91,6’sını oluşturmaktadır. ‘Derleme/Değerlendirme, literatür tarama’, ‘Döküman Analizi’, ‘Durum çalışması’, ‘Görüşme/Mülakat’, ‘İçerik Analizi’, ‘Karşılaştırmalı Analiz’, ‘Odak grup’, ‘Örnek Olay’, ‘eklektik yöntem’ ve ‘Tarihsel Yöntem’, ‘etnografi’ ve ‘etnomüzikolojiyi’ araştırmacılar problem durumlarına en uygun biçimde belirledikleri problemlere göre tercih etmişlerdir. Her bir yöntemin güçlü yönlerinin neler olduğunun bilinmesi ve hangi durumlarda tercih etmenin uygun ve verimli olacağının tespit edilmesi araştırmacıların nitelikli bir yayın ortaya koymalarında elzem noktalardır. Bu açıdan bakıldığında

bibliyografik çalışmada ulaşılan ve incelenen araştırmaların bu noktada işlevsel yöntemleri tercih ettikleri söylenebilir.

Araştırmanın beşinci alt problemi, müzik – kimlik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin ‘üniversitelere’ göre dağılımına ilişkin olarak düzenlemiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ulaşılan toplamda 61 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmış ve University of London dâhil 29 farklı üniversite saptanmıştır. Bu konuda en fazla tez yayımlayan üniversiteler Dokuz Eylül Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesidir. Haliç Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi de üçer tez çalışması ile izlemektedir. Bununla birlikte diğer yirmi üç üniversitenin tez sayısının yalnızca bir adetle sınırlı kalması ve Sosyal Bilimler Enstitülerinin, Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü veya Müzik ve Sahne Sanatları Enstitüsü bulunan diğer üniversitelerimizde bu başlık altında herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması ilginç gelmektedir. Yayınlarına rastlanmayan diğer üniversitelerin de müzik ve kimlik konusunda araştırmalar ortaya koyması alana zenginlik ve yeni boyutlar sunacak bir girişim olarak beklenmektedir.

Müzik – kimlik konusunda lisansüstü tezlerin ‘anabilim dallarına’ göre dağılımı incelendiğinde, 16 farklı anabilim / anasanat dalı belirlenmiştir. En fazla Müzik Bilimleri, Müzik ve Sosyoloji anabilim dallarında tez üretilirken, doğrudan müzikle ilgili olmasa da İletişim Bilimleri, İletişim ve Toplumsal Dönüşüm, Medya ve Kültürel Çalışmalar, Kültürel Araştırmalar, Medya ve İletişim, Sanat ve Tasarım, Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler ve Sosyal Bilimler gibi anabilim / anasanat dallarında da müziğin iletişim açısından değerlendirilmesi (Keleş, 2021), medya ve kültürel içerik analizi (Saritaş, 2010), siyaset bilimi (Keskin, 2011) gibi farklı disiplinlerden de tezler üretildiği tespit edilmiştir. Sosyoloji anabilim dalı yayını olarak lisansüstü tezlerin daha çok kimlik konusunu müzik pratikleri, ifade biçimi olarak müzik; kültürel kimlik ve müzik dinleme tercihler üzerinden inceledikleri dikkat çekmektedir. Örnek olarak, Demirci (2019) Alevi müziğinin popülerleşmesi sürecini Alevi kimliğinin tezahürü ve temsili açısından yorumlamaktadır. Baygal (2010) müzik yıldızı olmayı toplumsal ve kültürel kimlik açısından incelerken Akbaba Bozok (2017) Pomak topluluğunda Balkanlı kimliğini göç - kimlik ve müzik üçgeninde incelerken müziğin kimlik temsili, kültür aktarımı ve vatan özlemindeki rolüne değinmektedir. Müzik ve kimlik ilişkisine odaklanan ve müzik anabilim dallarında üretilen doktora ve yüksek lisans tez araştırmalarının sayısının önümüzdeki yıllarda hem sayı hem nitelik olarak artması beklenebilir. Bu konuda

müziğin kullanım alanının yaygınlaşması kullanım arayüzlerinin daha işlevsel ve kolay hale gelmesi, dolayısıyla toplumsal yaşamda müziğin üstlendiği rolün ve işlevin ‘*çok boyutlulaşması*’ hem kimlik araştırmaları hem de yalnızca müzik tercihleri açısından daha yoğun ilgi çekecek bir alan yaratacaktır.

Araştırmanın sekizinci alt problemi, müzik – kimlik konusunda üretilen akademik araştırmaların ‘örneklem, hedef grup ve çalışma gruplarına’ göre dağılımı hakkındadır. Bu çalışma kapsamında, incelemede araştırmalar Türkiye’deki etnisite ve bölge topluluklarına yönelik araştırmalar ve genel katılımcılar şeklinde iki grup düzenlenmiştir. Etnik topluluklarla ilgili olarak, ‘Alevi–Bektaşî’ toplulukları müzik ve kimlik ilişkisi çerçevesinde en fazla araştırma yapılan topluluklar olarak öne çıkmaktadır. Bu biraz da müziği kimlik göstergesi olarak kabul eden bir anlayışın ve felsefenin de sonucu olabilir. Çünkü Alevilik hem dinsel hem de din dışı pratikler açısından ezgi temelli bir anlayışı da önemsemektedir. Nefesler, semah, bağlama hep bu anlayış üzerinde konumlandırılan uygulamalardır. Yine benzer biçimde müzikle iç içe bir yaşam tarzını ‘kendi yaşam ve varoluş tarzı’ olarak konumlandıran Romanlar / Çingeneler bu konuda öne çıkan topluluklardandır. Akgül (2006) genel olarak Roman kimliği ve müziğe odaklanırken, Uzun (2023) ve Yükselsin (2000) Batı Anadolu’da yerleşik Romanları, Kılınçer (2012) ve Kılınçer ve Sönmez (2013) ise Malatya yöresindeki romanları incelemektedirler. Cook (2000, s. 5) müziği yaşam tarzımızı ve kim olduğumuzu gösterme ve ‘açık etme’ aracı olarak yorumlarken, bu bibliyografik araştırmada hem Romanlar hem de Aleviler müziğe kimlik tanımlarında yer veren öncü topluluklar olarak gözükmektedir. Her iki topluluk da kendilerini müzikle tanıtmakta ve yaşam / inanç dünyasını müzik üzerinden göstermektedirler.

Ermeniler, Makedonya göçmenleri, Lazlar, Tatarlar, Osetler, Hemşinliler, Varsaklar, Abazalar, Bulgaristan Türkler, Sefarad Yahudileri, Zazalar, Pomaklar ve Boşnaklar gibi toplam yirmi altı farklı etnik grup / toplulukta müzik ve kimlik konulu araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir. Bu topluluk çeşitliliği aynı zamanda türkiye’nin de bir kültür mozaigi olma zenginliğini de işareti olarak okunabilir. Türkiye’de yaşamlarını sürdüren farklı topluluklardan bununla birlikte Afganlar ve Suriyelilerin bu konudaki incelemesini konu edinen herhangi bir araştırmaya ulaşılammış olması bu topluluklar konusunda medyada ve toplumda var olan olumsuz imajın / algının da bir sonucu olabilir.

Bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa Türkiye'de mzık ve kimlik araştırmalarının popüler bir ilgi alanı olarak durduğu ifade edilebilir. Uluslararası nc çalışmaların rehberliğinde başlayan bilimsel ve akademik araştırmalar özellikle makale ve yüksek lisans tezleri olarak yığılma gösterse de farklı türdeki çalışmaların sayısı da giderek artmaktadır. Topluluklar açısından sahip olunan zenginlik aynı zamanda kimlikler zenginliği olarak da yorumlanabilir. Bu bağlamda Türkiye mzık - kimlik araştırmaları için verimli bir araştırma alanı olarak gözükmektedir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

6.1 Sonuçlar

Müzik ve kimlik konusundaki akademik araştırmaların bibliyografik bir analizle incelendiği bu çalışmanın sonunda ele alınan problemlere ve alt problemlere ait bulgular özetlenmiştir.

6.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, bu konudaki ilk akademik araştırmaların 2000 yılında doktora tezi düzeyinde başlamış; ancak 2000 -2010 yılları arası dönem göz önüne alındığında müzik ve kimlik konulu farklı türlerde toplam 17 araştırma yapılmıştır. 2003 ve 2004 yıllarında yayımlanmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. 2010 yılı sonrası dönemde müzik ve kimlik odaklı araştırmaların artış gösterdiği, araştırmacıların bu konuya ilgi duydukları bulunmuştur. Bu konuda araştırmaların en yoğun olarak öne çıktığı dönem 2020 – 2025 arası dönemdir.

Yayın türüne ilişkin olarak, müzik ve kimlik üzerinde akademik araştırmaların yoğunlukla makale (f=46), yüksek lisans tezi (f=40), doktora tezi türlerinde üretildiği sonucuna ulaşılmıştır. Daha çok yüksek lisans olmak üzere lisansüstü tez çalışmaları, bu bağlamda akademik birikim sağlanmaya ve diğer araştırmacıların dikkati bu konuya çekilmeye çalışmıştır. Bununla birlikte daha fazla üniversitede yüksek lisans programının ve yüksek lisans öğrencisinin bulunması da yüksek lisans araştırmalarının daha fazla üretilmesiyle ilişkili olabilir. Makale sayısı 2010 ve sonraki yıllarda artış göstermiştir.

Müzik ve kimlik konusunda Türkiye’de en fazla akademik çalışma 2018, 2023 ve 2024 yıllarında yayımlanmıştır. Bildiri sayısının ise daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Akademik yayınların diline ilişkin olarak bulgulara bakıldığında araştırmaların çok büyük oranda Türkçe dilinde (%90,91) yayımlandığı belirlenmiştir. Diğer dillerde, İngilizce dilinde yayımlanan çalışma sayısı 10 ve Fransızca dilinde üretilen çalışma sayısı yalnızca 1 adetle sınırlı kalmıştır. Araştırmacılar için Türkçe bir genel eğilim olarak akademik çalışma üretiminde ve yazımında yoğunluk göstermektedir.

“Müzik ve Kimlik” üzerine üretilen akademik araştırmaların model/yöntem ve veri toplama metotlarına ilişkin yapılan incelemede yöntem olarak ‘Karma’, ‘Nicel’ ve ‘Nitel’ başlıkları oluşturulmuş, sonrasında veri toplama yöntemlerine her bir kategori içinde alt başlıklar halinde yer verilmiştir. İçerik analizi, yapılandırılmış veya yarı-yapılandırılmış görüşme, anket, literatür taraması, döküman incelemesi gibi farklı yöntemlerin birlikte / bir arada kullanıldığı karma araştırmaların sayısının toplam 9 araştırma olduğu görülmüştür. Nicel yöntemlerinin kullanıldığı müzik – kimlik konusundaki araştırma sayısı toplam 3 araştırma olarak bulunmuş ve üç çalışmanın da anket yöntemini kullandığı belirlenmiştir.

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı toplam 52 araştırma, ‘Derleme/Değerlendirme, literatür tarama’, ‘Döküman Analizi’, ‘Durum çalışması’, ‘Görüşme/Mülakat’, ‘İçerik Analizi’, ‘Karşılaştırmalı Analiz’, ‘Odak grup’, ‘Örnek Olay’ ve ‘Tarihsel Yöntem’ alt kategorileri altında toplanmıştır. Bununla birlikte, ayrı bir tablo üzerinde etnografi ve etnomüzikolojiyi benimseyen araştırmaların sayısı toplam 68 (%51,9) olarak saptanmıştır. Müzik ve kimlik konusunda araştırmacılar topluluk deneyimlerini ve pratiklerini işin içine katarak nitel yöntemi ve alan araştırmalarını daha çok tercih etmişlerdir.

6.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi, müzik – kimlik konusunda üretilen lisansüstü tezler üzerine odaklanmaktadır. İlk olarak, lisansüstü tezlerin ‘üniversitelere’ göre dağılımına ilişkin probleme yanıt bulabilmek amacıyla YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından toplamda 61 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmış ve University of London dâhil 29 farklı üniversite saptanmıştır. Bu konuda en fazla tez yayımlayan üniversiteler

Dokuz Eylül Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'dir. Haliç Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi de üçer tez çalışması ile izlemektedir.

İkinci olarak, lisansüstü tezlerin 'düzeyine [Yüksek Lisans / Doktora]' göre dağılımına bakılmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ulaşılan toplamda 61 lisansüstü tez çalışmasından 21 doktora tezi (%34,43), 40 yüksek lisans tezi (%65,57) olarak iki kategori oluşturulmuştur. Bu konudaki öncü araştırmalar Dokuz Eylül Üniversitesinde doktora düzeyinde başlamış olmakla birlikte yüksek lisans düzeyindeki araştırmaların 2018 yılı sonrasında artış eğilimi gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmada müzik – kimlik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin 'anabilim dallarına' göre dağılımına ilişkin olarak lisansüstü tez çalışmaları anabilim / anasanat dalları dikkate alınarak kategorize edildiğinde, bu konuda 16 farklı anabilim / anasanat dalı belirlenmiştir. En fazla Müzik Bilimleri (f=14; %22,95), Müzik (f=10; %16,39) ve Sosyoloji (f=10; %16,39) anabilim dallarında tez üretilirken doğrudan müzikle ilgili olmasa da İletişim Bilimleri, İletişim ve Toplumsal Dönüşüm, Medya ve Kültürel Çalışmalar, Kültürel Araştırmalar, Medya ve İletişim, Sanat ve Tasarım, Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler ve Sosyal Bilimler gibi ana bilim / anasanat dallarında da ilgili yüksek lisans tez çalışmalarının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi, müzik – kimlik konusunda üretilen akademik araştırmaların 'örneklem, hedef grup ve çalışma gruplarına' göre dağılımı nasıldır?" biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme yanıt olarak Türkiye'de bulunan etnisite ve bölge topluluklarına yönelik araştırmalar ve genel katılımcıları örneklem / çalışma grubu olarak belirleyen araştırmalar şeklinde iki grup düzenlenmiştir. Etnik topluluklarla ilgili olarak 'Alevi-Bektaşî', 'Alevi' ve 'Aleviler' kelimeleri ortak bir kategori altında toplanmış ve bu topluluklarla ilgili toplam 19 (%=11,80); belli bir şehir veya yöreyi kapsama alanı olarak belirlenmiş toplam 9 adet alan araştırması bulunmuştur. Romanlar / Çingeneler ve Ermeniler 5'er adet, Makedonya göçmenleri 4 adet, Lazlar ve Tatarlar 4'er adet araştırmada çalışılmıştır. Ayrıca Osetler, Hemşinliler, Varsaklar, Abazalar, Bulgaristan Türkler, Sefarad Yahudileri, Zazalar, Pomaklar ve Boşnaklar gibi toplam 26 farklı etnik grup / toplulukta müzik ve kimlik konulu araştırmaların yapıldığı

belirlenmiştir. Bununla birlikte 55 araştırmada etnik bir topluluğa odaklanmadan müzik türleri, politikalar, literatür taraması, eser içerik analizi, üniversite öğrencileri, ortaokul öğrencileri, gençler ve sanatçılar / müzik grupları özelindeki çalışmalar olmak üzere müzik – kimlik konusu ele alınmıştır.

6.2 Öneriler

6.2.1 Uygulayıcılara öneriler

- a. Müzik, toplumların yaşamsal bir parçası olarak ele alınacağından, toplumların birlikteliği çerçevesinde zenginlikler olarak görülmeli, kayıt altına alınmalı ve koruyucu politikalar geliştirilmelidir.
- b. Toplumların sözsel ve müziksel birikimlerinin canlılığını ve etkinliğinin desteklenmesi amacıyla, yerel yönetimler ve STK’lar da karar alma ve uygulama sürecine dâhil edilmelidir.
- c. Müziğin bir ifade ve duygu açığa çıkarma alanı olarak var olduğu düşünüldüğünde müziğin hem toplumsal açıdan hem de bireylerin psikolojik ve ruhsal durumlarının anlaşılmasında sosyal bilimcilerin ortaklaşa bir çabası ile daha iyi anlaşılmasına çalışılmalıdır.

6.2.2 Araştırmacılara öneriler

- a. Türkiye’de yerleşik otuzdan fazla etnik toplumda müzik ve kimlik konulu çalışmalar yapılmış olmakla birlikte Artvin yöresinde İmerheviler, Türkiye’ye yerleşmiş Suriyeliler, Levantenler, Türkiye Uygurları, Türkiye Yahudileri ve Afganlılar hakkında müzik ve kimlik konusunda yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu toplumlar da Türkiye toplumu ile etkileşim halinde kendi toplumları özelinde kimliklerini ve kültürlerini sürdürmekte olduklarından, bu toplumlarda da müzik ve kimlik konusunda araştırmalar yapılabilir.
- b. Bu araştırma bibliyometrik bir çalışma olduğundan çalışmaları belli kategorilerde frekans olarak ele almakta ve durum ve eğilimi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu konuda psikoloji, felsefe ve din bilimlerini de içeren interdisipliner araştırmalar artırılabilir.
- c. Üniversitelere bakıldığında bu konuda yalnızca 29 üniversitede tez araştırması yapıldığı belirlenmiştir. Tez çalışmalarının diğer üniversitelerde de yapılması

önerilebilir.

- d. İlerideki araştırmalarda makalelerin, kitap bölümlerinin, kitapların ve bildirilerin yazarların unvanları, kurumları, atıf durumları dağılımları da ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Abaylı, Ö. (2022). Kültürel Kimlik Bağlamında Bektaşilikte İnanç Ritüelleri ve Müzik Pratikleri: Girit Bektaşileri Örneği. *Social Science Development Journal*, 7(32), 111-122. <http://dx.doi.org/10.31567/ssd.664>
- Akbaba Bozok, B. (2017). *Göç, kimlik, müzik: Karaağaçlı Pomak topluluğunda Balkanlık tahayyülleri ve kültürel kimliğin müziksel inşası* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Akdeniz, S. (2011). *Alevi müzik uyanışı bağlamında İzmir Yamanlar Alevi göçmenlerinin müzik pratikleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Akdeniz, S. (2013). Alevi Müzik uyanışının, birlik ve farklılık ekseninde İzmir Yamanlar Cemevi müzik pratiklerine yansıması. *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi* (3), 129-147.
- Akgül, Ö. (2006). *Türkiye müzik piyasasında Roman müzisyenler: Mesleki örgütlenme ve kimliksel dönüşüm* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Akyol, H. (2023). *Anadolu coğrafyasından etkilenen Yunan müziğinin müzikal kimlik arayışındaki yolculuğu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.
- Alpman, P. S. (2018). Sosyal teorinin konusu olarak Kimlik: Sosyal inşacı yaklaşım. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21 (2), 1- 28. <https://doi.org/10.18490/sosars.475804>
- Arıkan, M. (2014). *1950 sonrası Türkiye'de bir kimlik ve muhalefet aracı olarak müzik* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Ashforth, B. E., & Mael, F. (1989). Social identity theory and the organization. *Academy Of Management Review*, 14(1), 20-39.
- Ata, Y. (2021). Etnik kimlik inşasında müziğin rolü: Kısa bir inceleme. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 27-44. <https://doi.org/10.30561/sinopusd.915312>

- Avcı, Ö. H. (2024). Müzik ve Kimlik Kazanımı Bağlamında İki Çocuk Romanının Karşılaştırılması: “Hayta” ve “Yol Arkadaşım Banço”. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 442 – 457.
- Aydar, D. (2014). Kimlik ve Kapsam Açısından Türk Müziği’ne Bir Yaklaşım. *Partisyon*, 3, 7 – 16.
- Aydemir, Ö. K. (2019). Kültür coğrafyasında müzikle inşa edilen kimlik üzerine toplumdilbilim incelemesi: İrfan Gürdal ve çerağ örneği. *Turkish Studies-Social Sciences*, 14 (2), 1-8. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>.
- Aydın, N. (2024). Bibliyometrik analiz nasıl yapılır: Genel bakış. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (BNEJSS)*, 10, 153 - 160.
- Bağı, R. (2014). *Türkiye’de yaşayan Arap Alevilerinin etnik ve müzikal kimliği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Bahçekapılı, S. (2019). *Trabzon yöresinde müzik-kimlik ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Baily, J. (1994). The Role of Music in the Creation of an Afghan national identity, 1923-73. In M. Stokes, *Ethnicity, Identity and Music* (pp. 45 – 60). Berg Publishers.
- Balkılıç, Ö. (2015). *Temiz ve Soylu Türküler Söyleyelim: Türkiye’de Milli Kimlik İnşasında Halk Müziği*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Baygal, A. (2010). *Kültürel kimlik bağlamında müzik: Yıldız olgusu / Music in the context of cultural identity: Phenomenon of starship* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Bektaş, C. (2023). *Kimlik, Etno-Sembolizm, Müzik: Borçalı Karapapak Türkleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Berg, B. L., & Lune, H. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (H. Aydın, Çev.) Pearson.
- Beşiroğlu, Ş. Ş. (2010). İstanbul'un kadınları ve müzikal kimlikleri. *İTÜDERGİSİ/b*, 3(2), 3 - 19.
- Best, J. W., & Kahn, V. (2017). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. (O. Köksal, Çev.) Eğitim Yayınevi.
- Bilgin, N. (1999). *Kolektif Kimlik*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

- Bilgin, N. (2007). *Kimlik inşası*. İzmir: Aşina Kitaplar.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Psikoloji*. Ege Üniversitesi
- Çakıcı, Z. (2023). Din, kimlik ve müzik: Genç erkeklerin müzik dinleme pratikleri üzerine nitel bir araştırma. *Etkileşim: Academic Journal of Uskudar University Faculty of Communication*, 11, 316-337. doi: 10.32739/etkilesim.2023.6.11.199.
- Çakmak, S. (2018). Van ilinde çoklu kimliğin müzik kültürü topluluklarına yansımaları. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 4(1), 121-131.
- Çaycı, M. Ş. (2024). *Bellek, kimlik ve müzik: İzmir Sefarad Yahudilerinde dinsel ve dindışı müzik pratikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çerezcioğlu, A. B. (2010). İzmir Makedon göçmenlerinde etnik kimliğin bir işaretleyicisi olarak müzik. *Folklor/Edebiyat* 16(62), 85-100.
- Çerezcioğlu, A. B. (2013). Popüler müzik ve gündelik yaşam deneyimi, *Folklor ve Edebiyat*, Cilt: 19, Sayı: 75, sf. 159-172.
- Çıplak, S. C. (2011). *Music and identity in Atma Tribe / Atma Aşireti'nde müzik ve kimlik*. (Unpublished Master's Thesis). İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Connolly, W. E. (1195). *Kimlik ve Farklılık - Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri*. (Fermâ Lekesizalın, çev.), Ayrıntı Yayınları.
- Cook, N. (2000). *Music: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Dağdeviren, M. (2022). Müziksel öğelerin kültürel kimlik oluşturmadaki rolünün etnomüzikolojik yansımaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 229 – 240. DOI:10.30794/pausbed.961024
- Dalbay, R. S. (2018). Kimlik ve Toplumsal Kimlik Kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2 (31), 161-176.
- Demirci, Ç. (2019). *Bir kimlik göstergesi olarak Alevi müziği ve popülerleşmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Denora, T. (2000). *Music in Everyday Life*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Deriner, F. (2024). *Toplumsal hafıza ve kültürel kimlikten hareketle Zaza müziği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.

- Dertsiz, C. (2023). *Müzik, Kimlik ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Piyano Tuşlarında İki Kadın: Clara Josephine Schumann-Leyla Saz*. Bursa Uludağ Üniversitesi Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu'nda sunulan bildiri metni. Sempozyum Bildirileri Kitabı içinde (48 – 62). Etnomüzikoloji Derneği Yayınları.
- Dişli, S. Ö. (2021). “Kemançe” ve “Mû-Zik”: Nusaybinli Domlarda Kimlik. *Folklor/Edebiyat*, 27(105), 321-336.
- Eken Küçükaksoy, F. M. (2012). *Kültürel kimliğin müzik yoluyla sunumu: Kemaliye (Eğin)'de kültürel gösterim biçimleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Erdoğan, G., Kara, H., & Mengüş, E. (2019). Tunceli Aleviliğinde İnanç Müzik İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması, *Turkish Studies, Social Sciences*, 14(3), 501-525. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.22736>
- Erol, A. (2000). *Kültürel kimlik bağlamında popüler müzikte anlam* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Erol, A. (2002). *Popüler Müziği Anlamak: Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam*. Bağlam yayınları.
- Erol, A. (2007). Alevi-Bektaşî Müziğindeki Çeşitliliği İncelemek. 2. *Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşîlik Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı*, 5, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları, 301-320.
- Erol, A. (2009). *Müzik Üzerine Düşünmek*, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Erol, A. (2010). Alevi kimliğini diasporada müzakere etmek: Toronto Alevi göçmenlerinin ifade kültürü pratikleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (56), 39-60.
- Erol, A. (2018). *İslam, Alevilik ve Müzik*. Bağlam Yayınları
- Erol, A. (2024). *Bellek, Tarih ve Müzik - Finlandiya Tatarları*. Bağlam Yayınları.
- Ersoy Çak, Ş. (2021). Popüler müzik ve kimlik bağlamında hip- hop kültürü ve Türkiye’de rap müzik. *Müziğin Kimlikli Halleri İdeoloji, Etnografi, Popüler Kültür*, Özlem Doğu Varlı, (Ed.). içinde ss. 191 – 225, Doğu Kitabevi.
- Ersoy, İ. (2018). Kırım Tatar kültürel kimliğinin müzik aracılığıyla görünümü: derviza ritüeli ekseninde Kırım Ansamlı performans analizi. *Bilgi*, (84), 273-299.

- Fidan, S. (2020a). Müziğin görselliğine bir ek: Çevrimiçi kimlik göstergesi olarak halk müziği temalı karikatürler. *Müziğin Kimlikli Halleri İdeoloji, Etnografi, Popüler Kültür*, Özlem Doğu Varlı, (Ed.). içinde ss. 168 – 188, Doğu Kitabevi.
- Fidan, S. (2020b). *Müziğin Görselliğine Bir Ek: Çevrimiçi Kimlik Göstergesi Olarak Halk Müziği Temalı Karikatürler*. Müzik / Dans ve Kimlik: Tuna'nın Tımları / 3. Uluslararası Etnomüzikoloji Sempozyumu'nda (Hybrid) sunulan bildiri, 2-4 Ekim 2020, Bursa. Etnomüzikoloji Derneği
- Fırat, O. C. (2020). *Kültür-müzik ilişkisi bağlamında sinemada Çingene kimliği: Transylvania film örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Frith, S. (2012). Music and identity. S. Hall ve P. du Gay, (Ed.), *Questions of cultural identity* içinde (108-127). SAGE Publications Ltd.
- Gaunt, K. (2000). Music Grooves: Essays and Dialogues by Feld, S. & Keil, C., *Yearbook For Traditional Music*, Cilt: 32, Sayı: 178, sf. 178-181.
- Gleason, P. (1983). Identifying identity: A semantic history. *The Journal of American History*, 69/4, 910931.
- Gorgoretti, B. (2020). Milli kimliğin biçimlenmesinde müzik eğitiminin rolü. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 4(2), 143-162. <https://doi.org/10.34056/aujef.621120>
- Güçlü, M. (2019). *Bağımsız müzikte kimlik inşası: 'Brek' örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Güler, B. (2014). *Makedon kültürel kimliğinin ifade aracı olarak İzmir-Selçuk Makedon göçmenlerinin müzik pratikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Güneş, D. (2014). Alevi-Bektaşî Kültürel kimliğinin ifadesinde müzik, zâkir ve bağlamanın rolü. *Hünkâr Alevilik Bektaşîlik Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2, 55-67.
- Güney, İ. (2015). *Les pratiques d'ecoute musicale des jeunes en tant que strategies identitaires: Une étude sociologique à Istanbul / Kimlik stratejileri olarak gençlerin müzik dinleme pratikleri: İstanbul'da sosyolojik bir çözümleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Galatasaray Üniversitesi.

- Güney, M. (2021). *Anadolu Aleviliğindeki müzik pratiklerinin kimlik inşasındaki yeri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Güngör, İ. (2024). *Alevi müziği: Bilgi, iktidar ve etik eksenleri üzerinden inşa edilen bir müzikâl kimlik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Gürkan, B. (2019). *Çoklukimlik, meslek, akrabalık ve müzik: Orta Anadolu Abdalları'nın müziksel dinamikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Hall, S. (1990). Cultural Identity and Diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, Culture, Difference* (pp. 222-237). London: Lawrence & Wishart.
- Hamzaçebi, G. & Özmenli, M. (2024). Horon ve Kimlik. *Eğitim Programları ve Öğretim*, E. K. Demir (Ed.) içinde, ss. 46-62. Yaz yayınları.
- Hargreaves, D. J., Miell, D. & MacDonald, R.A.R. (2002). What are musical identities, and why are they important? In *Musical Identities*, Raymond A.R. Macdonald, David J. Hargreaves, & Dorothy Miell (Eds.) (pp. 1 - 20), Oxford University Press.
- Hargreaves, D. J.; Miell, D., & MacDonald R. A..R. (2002). What are Musical Identities, and Why are They Important? In Raymond A.R. MacDonald, David J. Hargreaves, & Dorothy Miell (Eds.), *Musical Identities*, New York.
- Harlak, H. (2024). Sosyal Kimlik Kuramı. PSİ351-362 Ders notu. <https://akademik.adu.edu.tr/bolum/fef/psikoloji/webfolders/topics/Gruplararası%20İlişkiler%20-2.pdf> adresinden 5 haziran 2025 tarihinde erişilmiştir.
- Harris, C. & Sandresky, C. (1985). Love and Death in Classical Music: Methodological Problems in Analyzing Human Meanings in Music. *Symbolic Interaction* 8 (2), 291–310. <https://doi.org/10.1525/si.1985.8.2.291>
- İduğ, G. (2022). *Aydın ili Kuşadası ilçesinde yaşayan Girit göçmenlerinde müzik yoluyla Giritli olmak* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Ingarden, R., Czerniawski, A., & Harrell, J. G. (1986). *The Work of Music: and the Problem of its Identity*. Springer.

- Işıkkay, T., & Başcı, A. (2020). Sosyal Kimlik Kuramı Açısından Tüketici–Marka Özdeşleşmesi ve Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 42(1), 63-90. DOI: 10.14780.muiibd.763919
- Işıkkay, B., & Tanar, M. (2015). Kimlik oluşumu sürecinde popüler müziğin etkisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (51), 31-49. <https://doi.org/10.18368/IU/sk.42141>
- İstanbulu, S. (2017). Kimlik ve müzik özelinde Emirdağ Karacalar Köyü Bacı Sultan Vuslat yıldönümü etkinlikleri. *Journal of International Social Research*, 10(54), 571 - 584. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175434622>
- Kaemmer, J. E. (1993). İnsan Yaşamında Müzik: Müzik Üzerine Antropolojik Bir Bakış. (Çev. Özer, Y.) (Yayınlanmamış Ders Notları) Texas: University of Texas.
- Kandemir, S. (2020). *Krautrock bands of Germany: Counter-culture and the function of music in identity construction / Alman Krautrock müziği: Karşı kültür ve kimlik inşasında müziğin rolü* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kaplan, Z. (2024). *Türk Modernleşmesi Sürecinde Müzik Eğitimi Politikaları ve Okul Müzik Eğitimine Yansımaları (1923- 2023)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kaplan, Z., & Sakar, M. H. (2024). Erken Cumhuriyet Döneminden Günümüze Okul Müzik Eğitiminde Ulusal Kimlik İnşası. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2814-2837. <https://doi.org/10.51460/baebd.1465318>
- Kaptan, Ç. (2019). *Müzik kimliği bağlamında Abaza halkının folkloru (Sivas ili Halkaçayır Köyü örneği)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Karaburun Doğan, D. (2015). *Kültürel kimlik çerçevesinde Antakya Arap Ortodokslarının dinsel müzik uygulamaları* [Yayınlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Karahan, M. (2022). *Almanya'dan Türkiye pop listelerine: Türk-Alman müzisyenlerin kimlik icralarının Rnbesk müzik üzerinden analizi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.

- Karataş, Y. (2023). Kayseri’de def çalan kadınlar ve müzikal kimlikleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 9(17), 234-255. DOI: 10.36442/AMADER.2023.89
- Karkın, A. M. & Karaburun, D. (2012). Malatya yöresi müziklerinin kültürel kimliği. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (29), 101-119.
- Kaya Göktepe, A. (2021). Popüler Müziğin Sosyal Kimlik İnşasındaki Rolü: Yerli 45’lik Şarkılar Örneği, *Hitit İlahiyat Dergisi*, (Aralık/ December 2021), 20(2), 547 – 588.
- Kaya, A. (2020). *Cihanbeyli-Böğrüdelik Köyü Sibiryâ Tatarlarının müzikal kimliği: Diasporik yaklaşım* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Keleş, A. (2008). *Ortak kimlik ve müzik: 1980 sonrası Alevi-Bektaşî uyanışı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Keleş, A. (2018). Bağlama Eğitiminde Kültürel Kimliğin Temsili: Şahkulu Sultan Dergâhı Örneği. *Alternatif Politika*, 10 (1): 73-90.
- Keleş, E. (2021). *Arabesk rap müziği ve kültürel kimlik inşası: Gaziantep ortaokul gençliği örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Keskin, N. (2015). Tûr Abdin’de Bir Kimlik ve Anlatım Biçimi: Mitirblar ve Mitriplik. *Folklor/Edebiyat*, 21(84), 57-72
- Keskin, S. (2011). *Milli kültürel kimlik bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi müzik eğitim politikalarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Kılınçer, Z. (2012). ‘Kültürel kimlik’ ve ‘kültürel adaptasyon’ kavramları çerçevesinde *Malatya’da yaşayan Romanların müzik pratikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Kılınçer, Z., & Sönmez, B. M. (2013). ‘Kültürel kimlik’ ve ‘kültürel adaptasyon’ kavramları çerçevesinde *Malatya Romanlarının müzik pratikleri*. *Folklor/Edebiyat*, 19(74), 9-45.
- Kınağ, M. (2019). George Herbert Mead Düşüncesinde Kendilik: Sosyo-Ontolojik Bir Analiz. *MetaZihin: Yapay Zeka ve Zihin Felsefesi Dergisi*, 2(1), 103-136.

- Koç, B. (2016). The role of music in the revival of the Laz identity and local responses from North-Western Turkey. (Unpublished Master's thesis). Goldsmiths, University of London.
- Küçükebe, H. D. (2017). Mekân, müzik ve kimlik ilişkisi ekseninde Çamdibi Müzisyen Kıraathanesi ve "Arefe Çalgısı". *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, 11, 93-110. İzmir.
- Küçükebe, M. (2018). Etnomüzikoloji Alanında Bir Analiz Aracı: Kimlik Kavramı. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (13), 118-132. DOI: 10.31722/konservatuvardergisi.496850
- Kumpasoğlu, B. B. (2024). *Duygu durumu ve kimlik bağlamında gündelik yaşamda müzik dinleme biçimleri / Emotional state and identity context in everyday music listening practices* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kürklü, S. (2014). *Kent kimliğinin müzikle ilişkisi: Ankara oyun havaları ve Ankaralılık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Kurtişoğlu, F. B. (2008). *Göçmen kimliği açısından Boşnak müzikleri: Trakya ve İstanbul Örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Lawler, S. (2008). *Identity: Sociological Perspectives*. Cambridge: Polity Press.
- Mirzayev, S. (2024). Savaşçı Kazak (Kozak) Topluluğunda Sosyo-Kültürel Kimlik ve Müzik. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 44-61. <https://doi.org/10.54282/inijoss.1368419>
- Mısır, F. (2020). *Arabesk müzik, mekân ve kimlik ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Musliu, A. (2021). *Defending the boundaries: Understanding identity and the interpretation of events in Kosova vilayet between 1877-1880 through folk music / Sınırları savunmak: Halk müziği üzerinden kimlik ve Kosova vilayetinde 1877-1880 yılları arasında cereyan eden olayların yorumlanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Mustan Dönmez, B. (2011). Bölgesel müzik kültürleri içinde bulunan etnik kimlik kodları üzerine analitik bir değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 149-164.

- Mutlu, (2009). *Hemşin kültürel kimliğinin müziksel dinamikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Nar, M. Ş. (2019). Kültürel Kimlik Sorunsalı: Görecelik mi Evrenselcilik mi? Yoksa Uzlaşma mı?, *Antropoloji*, 37, 72-80. DOI: 10.33613/antropolojidergisi.529387
- Öner, O. (2023). Arap Müzik Kongresi (1932): Tarihsel Değişim, Milli Kimlik ve Öznel Anlatılar. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 28, 54 (Temmuz 2023): 123-163. <https://doi.org/10.20519/divan.1250347> .
- Orak, O. S. (2020). *Psiko-sosyal kişilik kuramı* (Erikson). Ders Notu. Ondokuzmayıs Üniversitesi.
- Özdemir, Ş. (2019). “*Kutsal Sessizlik ve Uyku Arasında*”: *System of a Down, Müzik, Kimlik, Bellek* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Öztürk, O. M. (2013). *Kurucu İdeoloji ve Kimlik Bağlamında Türkiye’de Halk Müziği ve Bağlama*. Birinci Almanya Bağlama Sempozyumu’nda (2. Uluslararası Bağlama-Sempozyumu; Türkiye – Berlin – Avrupa: Kültürlerarası ve Kültürlerötesi Deneyimler, 14. – 15. September 2013 Universität der Künste, Berlin) sunulan bildiri.
- Özyürek, M. P. (2012). *Müzikal kimlik bağlamında Adapazarı Çerkeslerinin müzik kültürleri* (Unpublished Master's thesis). Haliç Üniversitesi.
- Parekh, B. (2014). Kimliğin mantığı. F. Mollaer (Ed.), *Kimlik politikaları* içinde (s.53-78). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Parlaktaş, Ö. (2016). *Özcan Alper'in 'Sonbahar' ve 'Gelecek Uzun Sürer' filmlerinde müzik, kimlik ve kültürel bellek ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Paşaoğlu Yöndem, S. & Şakalar, G. Y. (2020). *Müzik Kimlik*. Gece Kitaplığı
- Paşaoğlu Yöndem, S. & Şakalar, G. Y. (2021a). *Müzik Kimlik II*. Gece Kitaplığı
- Paşaoğlu Yöndem, S. & Şakalar, G. Y. (2021b). *Müzik Kimlik III*. Gece Kitaplığı
- Paşaoğlu, S. (2005). *Müzikal-kültürel kimlik oluşumunda okul müzik eğitiminde kullanılan halk türkülerinin rolü: Türkiye, Bulgaristan, Macaristan örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

- Paşaoğlu, S. (2017). Bulgaristan Türklerinde Etno-kültürel Kimlik İfadesi Olarak Halk Türküleri.9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi'nde (20-23 Kasım 2017, Ordu) sunulan bildiri metni.
- Paşaoğlu, S. (2009). Bulgaristan Türklerinin Etno-kültürel Aidiyet İfadesi Olarak Halk Türküleri ya da Balkanlarda Müzikal Kimlik Üzerine."Geçmişten Günümüze Belgeler Işığında Asimilasyon ve Göç" Sempozyumu'nda (26-27 Aralık, 2009, İzmir) sunulan bildiri metni.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. SAGE Publishing.
- Philip Gleason, P. (2006). Identifying Identity, B. Ashcroft, G. Griffiths ve H. Tiffin (der.) içinde, *The post-colonial studies reader* (2nd Edition) (pp. 194-196). Oxford:Routledge.
- Rice, T. (2007). Reflections on music and identity in ethnomusicology. *Musicology*, 7,17-38. <https://doi.org/10.2298/MUZ0707017R>
- Roy, W. G.; Dowd, T. J. (2010): What is Sociological about Music? Annual Review of Sociology. 36 (1), pp. 183–203. DOI: 10.1146/annurev.soc.012809.102618.
- Sağır, A., & Öztürk, B. (2015). Sosyolojik bağlamda müzik ve kimlik: Karabük Üniversitesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 121-154. <https://doi.org/10.12780/uusbd.48205>
- Şahbudak, E.; Durmuş, B.; Solmaz, K. N.; Altunay, H.; Balta, E. Çulha, İ.; Olguner, A. C. (2017). Kimlik bağlamında popüler müzik: Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri örneğinde. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 45, Mayıs 2017, ss. 128-154.
- Şahin, N. (2018). Göç bağlamında müzik ve kimlik ilişkisi: Türk-Alman genç kadınlar örneği. *İstanbul University Journal of Sociology*, 38(1), 179-197. <http://dx.doi.org/10.26650/SJ.38.1.0006>
- Şahin, O. & Özdek, A. (2023). Ulusötesi göç, kimlik ve aidiyet: İsveç Alevileri örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(44), 1727-1751. DOI: 10.12981/mahder.1320657
- Şakalar, A. (2024). Müzikte kimlik ve aidiyet: Etnik müzik türlerinin müzik sosyolojisi odaklı analizi. *ASBÜ Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 199-223.

- Sarıtaş, B. S. E. (2010). *Articulation of Kurdish identity through politicized music of Koms*. (Unpublished Master's thesis). Middle East Technical University.
- Sarup, M. (2022). *Identity, Culture and the Post-modern World*. R. Tasneem (Ed.). Edinburgh University Press.
- Satır, Ö. C., & Reyhan, H. (2016). Çocuklara Seslenen Müzik Yapıtlarında Türk Ulusal Kimliğinin İnşası. *Kesit Akademi Dergisi*(5), 109-143.
- Şavur, Ö. (2023). *Kültürel kimlik bağlamında Mardin Süryani müziği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Şenel, O. (2013). *Müzik Algısı, Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıpyargı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şengüler, M. İ. (2009). *İstanbul Ermenileri ve müzik pratikleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şentürk, R. (2022). *Müzik ve Kimlik*. Rıdvan Şentürk, Ed. Küre Yayınları.
- Şentürk, R. (2022). *Müzik ve Kimlik*. Rıdvan Şentürk, Ed. Pruva.
- Sezgin, B. (2017). Müzik ve Kimlik. Rıdvan Şentürk, Ed. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 22 (43) (Aralık 2017). <https://doi.org/10.20519/divan.357714>
- Sultanova, R. (2012). Orta Asya'da Müzik ve Kimlik (H. Karataş, Çev.). *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (13), 213-223.
- Tabak, C. (2023). Frankfurt, Birmingham ve Chicago Okullarının popüler kültür ve müzik ilişkisi üzerindeki etkilerinin geçmiş ve güncel perspektifleri, Yusuf Arslan (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Aktüel Araştırmalar: Etkiler-Sonuçlar* (5) içinde, 171 – 181. Kalan yayıncılık
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (2004). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. In J. T. Jost & J. Sidanius (Eds.), *Key readings in social psychology. Political psychology: Key readings* (pp. 276–293). Psychology Press.
- Tak, A. (2020). Musiki İnkılâbı ve Modern Türk kimliğinin inşası. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 18(35), 87 - 120.
- Tamay, Y. B. (2024). *Türkiye'de yaşayan Osetler'de diaspora kimlik ve müzik ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

- Taşçı, F., & Bilge, Y. (2021). Psikososyal kişilik kuramı ve otantiklik çerçevesinden kimlik gelişimi. Sanberk, İ. (Ed.) *Güncel Psikoloji Araştırmaları II* içinde. Akademisyen Kitabevi.
- Taşkın, N. (2011). *Representing and performing Laz identity "This is not a Rebel Song!" / Laz kimliğinin temsili ve performansı "Bu Bir İsyen Şarkısı Değil!"* (Unpublished Master's Thesis). Bogazici University.
- Taşkın, N. (2016). *Bu Bir İsyen Şarkısı Değil! Lazlar, Kimlik, Müzik*. İletişim Yayınları
- Taşkıran, B. (2022). *Mustafapaşa (Sinassos)'daki mübadillerin etnik ve müzikal kimlikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Tezcan, M. (1988). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara : Bilim Yayınları.
- Toptaş, B., & Güler, E. (2023). Türkiye’de Müzik Alanında Yapılan Bibliyografya Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 8(2), 128-139. DOI: 10.22252/ijca.1206251
- Tuncel, E. (2022). *Osmaniye ili Düziçi ilçesi Varsak Türkmenlerinin müzikal kimliğinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Turan, D. (2024). *Alevi müziksel kimliğinde değişim ve süreklilik: Antalya Tahtacıları / Change and continuity in alevi musical identity: The Tahtacıs of Antalya* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Turan, N. S. (2017). Lübnan’da Ulusal Kimlik İnşası Sürecinde Müziğin Temsiliyeti, Rahbaniler ve Feyruz. *Kadın ve Müzik*. Ş. Ersoy Çak Ş.Ş. Beşiroğlu (Eds.) içinde, 193 – 240. Milenyum Yayınları.
- Turino, T. (1984). The Urban-Mestizo Charango Tradition in Southern Peru: A statement of shifting identity, *Ethnomusicology* 28(1984): 253–270.
- Ulusoy Yılmaz, D. (2014). Kültürel kimlik bağlamında Sivas Hafık Beydili köyü müzik pratikleri. (Doktora tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Uzun, Ö. (2023). *Kültürel kimlik bağlamında Aydın ili Kuşadası ilçesi Hacı Feyzullah (Tepe) mahallesi Romanlarının geçiş dönemleri âdetleri ve müzik pratikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.

- Yavuz, S. (2017). Kırım Tatar Diasporasında Melezleşen Diasporik Kimlik: Eskişehir Kırım Tatar Düğünleri Örneği. *Karadeniz Araştırmaları*, (53), 167.
- Yayla, E. (2025). *Ön ergenlik dönemindeki normal gelişim gösteren çocukların kişilik özelliklerinin Bir İnsan Çiz Testiyle projektif değerlendirmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Yenen, İ. (2016). Din, Müzik ve Kimlik Bağlamında Türkiye'de İslami Popüler Müzik. *Journal of History, Culture & Art Research/Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 5(2). 1 – 25. DOI: 10.7596/taksad.v5i2.517
- Yeşilgül Alay, A. & Batmaz, H. Ç. (2023). Milli kimliğin devamında müziğin etkisi (Türk müziği örnekleri). *Uluslararası İletişim ve Sanat Dergisi*, 4(8). ss. 33-47. <http://dx.doi.org/10.29228/iletisimvesanat.67664>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2023). *Kültürel kimlik ve sermaye kavramları bağlamında Manisa Salihli Kazak Türkleri müzik pratikleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Yıldız, B. (2012). *Cultural memory, identity and music: Armenians of Turkey / Kültürel bellek, kimlik ve müzik: Türkiye Ermenileri*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi
- Yıldız, B. (2013). Ermeni müziği tarih yazımında ‘milli kimlik’ kurgusu. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1524-1536.
- Yılmaz Filiz, A., Yılmaz, A., & Sazak, N. (2024). Bireylerin dinledikleri müzik türü ve giyim tarzı tercihleri arasındaki ilişkinin sosyal kimlik temelinde incelenmesi. *Online Journal of Music Sciences*, 9 (1), 196-221. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1483415>
- Yılmaz, E. (2020). Tek Parti Dönemi Kimlik Politikasında Müzik (1923-1950). International Marmara Social Sciences Congress’de [IMASCON 2020-Autumn] sunulan bildiri metni. Proceeding Book, 262 - 269.
- Yükselsin, İ. Y. (2000). *Batı Türkiye romanlarında kültürel kimlik, profesyonel müzisyenlik ve müziksel yaratıcılık* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Zarifoğlu, M. A. (2021). *Kahramanmaraş Abdallık geleneğinde müziğin toplumsal kimlik bağlamında işlevi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Zengin, E. N. (2022). *Metal müzik ve izler-kitlelerince benimsenen kültüre yönelik ötekileştirme politikalarının müzikal, sembolik, toplumsal nedenleri ve bunların kimlik inşası ve komünite kurgusundaki işlevsellikleri üzerine bir değerlendirme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi.

EKLER

EK-A: Lisansüstü Tezler Bibliyografyası

EK-B: Makaleler Bibliyografyası

EK-C: Tebliğler / Bildiriler Bibliyografyası

EK-D: Kitaplar / Kitap Bölümleri Bibliyografyası

EK-A: Lisansüstü Tezler Bibliyografyası

- Akbaba Bozok, B. (2017). *Göç, kimlik, müzik: Karaağaçlı Pomak topluluğunda Balkanlık tahayyülleri ve kültürel kimliğin müziksel inşası* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Akdeniz, S. (2011). *Alevi müzik uyanışı bağlamında İzmir Yamanlar Alevi göçmenlerinin müzik pratikleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Akgül, Ö. (2006). *Türkiye müzik piyasasında Roman müzisyenler: Mesleki örgütlenme ve kimliksel dönüşüm* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Akyol, H. (2023). *Anadolu coğrafyasından etkilenen Yunan müziğinin müzikal kimlik arayışındaki yolculuğu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.
- Arıkan, M. (2014). *1950 sonrası Türkiye'de bir kimlik ve muhalefet aracı olarak müzik* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Bağı, R. (2014). *Türkiye'de yaşayan Arap Alevilerinin etnik ve müzikal kimliği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Bahçekapılı, S. (2019). *Trabzon yöresinde müzik-kimlik ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Baygal, A. (2010). *Kültürel kimlik bağlamında müzik: Yıldız olgusu / Music in the context of cultural identity: Phenomenon of starship* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Bektaş, C. (2023). *Kimlik, Etno-Sembolizm, Müzik: Borçalı Karapapak Türkleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çaycı, M. Ş. (2024). *Bellek, kimlik ve müzik: İzmir Sefarad Yahudilerinde dinsel ve dindışı müzik pratikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çıplak, S. C. (2011). *Music and identity in Atma Tribe / Atma Aşireti'nde müzik ve kimlik*. (Unpublished Master's Thesis). İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Demirci, Ç. (2019). *Bir kimlik göstergesi olarak Alevi müziği ve popülerleşmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Deriner, F. (2024). *Toplumsal hafıza ve kültürel kimlikten hareketle Zaza müziği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Eken Küçükaksoy, F. M. (2012). *Kültürel kimliğin müzik yoluyla sunumu: Kemaliye (Eğin)'de kültürel gösterim biçimleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.

- Erol, A. (2000). *Kültürel kimlik bağlamında popüler müzikte anlam* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Fırat, O. C. (2020). *Kültür-müzik ilişkisi bağlamında sinemada Çingene kimliği: Transylvania film örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Güçlü, M. (2019). *Bağımsız müzikte kimlik inşası: 'Brek' örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Güler, B. (2014). *Makedon kültürel kimliğinin ifade aracı olarak İzmir-Selçuk Makedon göçmenlerinin müzik pratikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Güney, İ. (2015). *Les pratiques d'ecoute musicale des jeunes en tant que strategies identitaires: Une étude sociologique à Istanbul / Kimlik stratejileri olarak gençlerin müzik dinleme pratikleri: İstanbul'da sosyolojik bir çözümleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Galatasaray Üniversitesi.
- Güney, M. (2021). *Anadolu Aleviliğindeki müzik pratiklerinin kimlik inşasındaki yeri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Güngör, İ. (2024). *Alevi müziği: Bilgi, iktidar ve etik eksenleri üzerinden inşa edilen bir müzikâl kimlik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Gürkan, B. (2019). *Çoklukimlik, meslek, akrabalık ve müzik: Orta Anadolu Abdalları'nın müziksel dinamikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- İduğ, G. (2022). *Aydın ili Kuşadası ilçesinde yaşayan Girit göçmenlerinde müzik yoluyla Giritli olmak* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Kandemir, S. (2020). *Krautrock bands of Germany: Counter-culture and the function of music in identity construction / Alman Krautrock müziği: Karşı kültür ve kimlik inşasında müziğin rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kaplan, Z. (2024). *Türk Modernleşmesi Sürecinde Müzik Eğitimi Politikaları ve Okul Müzik Eğitimine Yansımaları (1923- 2023)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kaptan, Ç. (2019). *Müzik kimliği bağlamında Abaza halkının folkloru (Sivas ili Halkaçayır Köyü örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Karaburun Doğan, D. (2015). *Kültürel kimlik çerçevesinde Antakya Arap Ortodokslarının dinsel müzik uygulamaları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Karahan, M. (2022). *Almanya'dan Türkiye pop listelerine: Türk-Alman müzisyenlerin kimlik icralarının Rnbesk müzik üzerinden analizi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.

- Kaya, A. (2020). *Cihanbeyli-Böğrüdelik Köyü Sibiryâ Tatarlarının müzikal kimliği: Diasporik yaklaşım* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Keleş, A. (2008). *Ortak kimlik ve müzik: 1980 sonrası Alevi-Bektaşî uyanışı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Keleş, E. (2021). *Arabesk rap müziği ve kültürel kimlik inşası: Gaziantep ortaokul gençliği örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Keskin, S. (2011). *Milli kültürel kimlik bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi müzik eğitim politikalarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Kılınçer, Z. (2012). 'Kültürel kimlik' ve 'kültürel adaptasyon' kavramları çerçevesinde Malatya'da yaşayan Romanların müzik pratikleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Koç, B. (2016). The role of music in the revival of the Laz identity and local responses from North-Western Turkey. (Unpublished Master's thesis). Goldsmiths, University of London.
- Kumpasoğlu, B. B. (2024). *Duygu durumu ve kimlik bağlamında gündelik yaşamda müzik dinleme biçimleri / Emotional state and identity context in everyday music listening practices* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kürklü, S. (2014). *Kent kimliğinin müzikle ilişkisi: Ankara oyun havaları ve Ankaralılık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Kurtişoğlu, F. B. (2008). *Göçmen kimliği açısından Boşnak müzikleri: Trakya ve İstanbul Örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Mısır, F. (2020). *Arabesk müzik, mekân ve kimlik ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Musliu, A. (2021). *Defending the boundaries: Understanding identity and the interpretation of events in Kosova vilayet between 1877-1880 through folk music / Sınırları savunmak: Halk müziği üzerinden kimlik ve Kosova vilayetinde 1877-1880 yılları arasında cereyan eden olayların yorumlanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Mutlu, (2009). *Hemşin kültürel kimliğinin müziksel dinamikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Özdemir, Ş. (2019). "Kutsal Sessizlik ve Uyku Arasında": *System of a Down, Müzik, Kimlik, Bellek* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Özyürek, M. P. (2012). *Müzikal kimlik bağlamında Adapazarı Çerkeslerinin müzik kültürleri* (Unpublished Master's thesis). Haliç Üniversitesi.

- Parlaktaş, Ö. (2016). *Özcan Alper'in 'Sonbahar' ve 'Gelecek Uzun Sürer' filmlerinde müzik, kimlik ve kültürel bellek ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Paşaoğlu, S. (2005). *Müzikal-kültürel kimlik oluşumunda okul müzik eğitiminde kullanılan halk türkülerinin rolü: Türkiye, Bulgaristan, Macaristan örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Sarıtaş, B. S. E. (2010). *Articulation of Kurdish identity through politicized music of Koms.* (Unpublished Master's thesis). Middle East Technical University.
- Şavur, Ö. (2023). *Kültürel kimlik bağlamında Mardin Süryani müziği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Şenel, O. (2013). *Müzik Algısı, Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıpyargı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şengüler, M. İ. (2009). *İstanbul Ermenileri ve müzik pratikleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Tamay, Y. B. (2024). *Türkiye'de yaşayan Osetler'de diaspora kimlik ve müzik ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Taşkın, N. (2011). *Representing and performing Laz identity "This is not a Rebel Song!" / Laz kimliğinin temsili ve performansı "Bu Bir İsyan Şarkısı Değil!"* (Unpublished Master's Thesis). Bogazici University.
- Taşkıran, B. (2022). *Mustafapaşa (Sinassos)'daki mübadillerin etnik ve müzikal kimlikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Tuncel, E. (2022). *Osmaniye ili Düziçi ilçesi Varsak Türkmenlerinin müzikal kimliğinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Turan, D. (2024). *Alevi müziksel kimliğinde değişim ve süreklilik: Antalya Tahtacıları / Change and continuity in alevi musical identity: The Tahtacıs of Antalya* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ulusoy Yılmaz, D. (2014). *Kültürel kimlik bağlamında Sivas Hafık Beydili köyü müzik pratikleri.* (Doktora tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Uzun, Ö. (2023). *Kültürel kimlik bağlamında Aydın ili Kuşadası ilçesi Hacı Feyzullah (Tepe) mahallesi Romanlarının geçiş dönemleri âdetleri ve müzik pratikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Yayla, E. (2025). *Ön ergenlik dönemindeki normal gelişim gösteren çocukların kişilik özelliklerinin Bir İnsan Çiz Testiyle projektif değerlendirmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Yıldırım, E. (2023). *Kültürel kimlik ve sermaye kavramları bağlamında Manisa Salihli Kazak Türkleri müzik pratikleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.

- Yıldız, B. (2012). *Cultural memory, identity and music: Armenians of Turkey / Kültürel bellek, kimlik ve müzik: Türkiye Ermenileri*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi
- Yükselsin, İ. Y. (2000). *Batı Türkiye romanlarında kültürel kimlik, profesyonel müzisyenlik ve müziksel yaratıcılık* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Zarifoğlu, M. A. (2021). *Kahramanmaraş Abdallık geleneğinde müziğin toplumsal kimlik bağlamında işlevi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Zengin, E. N. (2022). *Metal müzik ve izler-kitlelerince benimsenen kültüre yönelik ötekileştirme politikalarının müzikal, sembolik, toplumsal nedenleri ve bunların kimlik inşası ve komünite kurgusundaki işlevsellikleri üzerine bir değerlendirme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi.

EK-B: Makaleler Bibliyografyası

- Abaylı, Ö. (2022). Kültürel Kimlik Bağlamında Bektaşilikte İnanç Ritüelleri ve Müzik Pratikleri: Girit Bektaşileri Örneği. *Social Science Development Journal*, 7(32), 111-122. <http://dx.doi.org/10.31567/ssd.664>
- Akdeniz, S. (2013). Alevi Müzik uyanışının, birlik ve farklılık ekseninde İzmir Yamanlar Cemevi müzik pratiklerine yansıması. *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi* (3), 129-147.
- Alpman, P. S. (2018). Sosyal teorinin konusu olarak Kimlik: Sosyal inşacı yaklaşım. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21 (2). 1- 28. <https://doi.org/10.18490/sosars.475804>
- Ata, Y. (2021). Etnik kimlik inşasında müziğin rolü: Kısa bir inceleme. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 27-44. <https://doi.org/10.30561/sinopUSD.915312>
- Avcı, Ö. H. (2024). Müzik ve Kimlik Kazanımı Bağlamında İki Çocuk Romanının Karşılaştırılması: “Hayta” ve “Yol Arkadaşım Banço”. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 442 – 457.
- Aydar, D. (2014). Kimlik ve Kapsam Açısından Türk Müziği’ne Bir Yaklaşım. *Partisyon*, 3, 7 – 16.
- Aydemir, Ö. K. (2019). Kültür coğrafyasında müzikle inşa edilen kimlik üzerine toplumdilbilim incelemesi: İrfan Gürdal ve çerağ örneği. *Turkish Studies-Social Sciences*, 14 (2), 1-8. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>.
- Beşiroğlu, Ş. Ş. (2010). İstanbul'un kadınları ve müzikal kimlikleri. *İTÜDERGİSİ/b*, 3(2), 3 - 19.
- Çakıcı, Z. (2023). Din, kimlik ve müzik: Genç erkeklerin müzik dinleme pratikleri üzerine nitel bir araştırma. *Etkileşim: Academic Journal of Uskudar University Faculty of Communication*, 11, 316-337. doi: 10.32739/etkilesim.2023.6.11.199.
- Çakmak, S. (2018). Van ilinde çoklu kimliğin müzik kültürü topluluklarına yansımaları. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 4(1), 121-131.
- Çerezcioğlu, A. B. (2010). İzmir Makedon göçmenlerinde etnik kimliğin bir işaretleyicisi olarak müzik. *Folklor/Edebiyat* 16(62), 85-100.
- Çerezcioğlu, A. B. (2013). Popüler müzik ve gündelik yaşam deneyimi, *Folklor ve Edebiyat*, Cilt: 19, Sayı: 75, sf. 159-172.
- Dağdeviren, M. (2022). Müziksel öğelerin kültürel kimlik oluşturmadaki rolünün etnomüzikolojik yansımaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 229 – 240. DOI:10.30794/pausbed.961024

- Dişli, S. Ö. (2021). “Kemançe” ve “Mû-Zik”: Nusaybinli Domlarda Kimlik. *Folklor/Edebiyat*, 27(105), 321-336.
- Erdoğan, G., Kara, H., & Mengüş, E. (2019). Tunceli Aleviliğinde İnanç Müzik İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması, *Turkish Studies, Social Sciences*, 14(3), 501-525. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.22736>
- Erol, A. (2010). Alevi kimliğini diasporada müzakere etmek: Toronto Alevi göçmenlerinin ifade kültürü pratikleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (56), 39-60.
- Ersoy, İ. (2018). Kırım Tatar kültürel kimliğinin müzik aracılığıyla görünümü: derviza ritüeli ekseninde Kırım Ansamblı performans analizi. *Bilig*, (84), 273-299.
- Gorgoretti, B. (2020). Milli kimliğin biçimlenmesinde müzik eğitiminin rolü. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 4(2), 143-162. <https://doi.org/10.34056/aujef.621120>
- Güneş, D. (2014). Alevi-Bektaşî Kültürel kimliğinin ifadesinde müzik, zâkir ve bağlamanın rolü. *Hünkâr Alevilik Bektaşilik Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2, 55-67.
- Işıktaş, B., & Tanar, M. (2015). Kimlik oluşumu sürecinde popüler müziğin etkisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (51), 31-49. <https://doi.org/10.18368/IU/sk.42141>
- İstanbulu, S. (2017). Kimlik ve müzik özelinde Emirdağ Karacalar Köyü Bacı Sultan Vuslat yıldönümü etkinlikleri. *Journal of International Social Research*, 10(54).571 - 584. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175434622>
- Kaplan, Z., & Sakar, M. H. (2024). Erken Cumhuriyet Döneminden Günümüze Okul Müzik Eğitiminde Ulusal Kimlik İnşası. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2814-2837. <https://doi.org/10.51460/baebd.1465318>
- Karataş, Y. (2023). Kayseri’de def çalan kadınlar ve müzikal kimlikleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 9(17), 234-255. DOI: 10.36442/AMADER.2023.89
- Karkın, A. M. & Karaburun, D. (2012). Malatya yöresi müziklerinin kültürel kimliği. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (29), 101-119.
- Kaya Göktepe, A. (2021). Popüler Müziğin Sosyal Kimlik İnşasındaki Rolü: Yerli 45’lik Şarkılar Örneği, *Hitit İlahiyat Dergisi*, (Aralık/ December 2021), 20(2), 547 – 588.
- Keleş, A. (2018). Bağlama Eğitiminde Kültürel Kimliğin Temsili: Şahkulu Sultan Dergâhı Örneği. *Alternatif Politika*, 10 (1): 73-90.
- Keskin, N. (2015). Tûr Abdin’de Bir Kimlik ve Anlatım Biçimi: Mitirblar ve Mitriplik. *Folklor/Edebiyat*, 21(84), 57-72

- Kılınçer, Z., & Sönmez, B. M. (2013). 'Kültürel kimlik' ve 'kültürel adaptasyon' kavramları çerçevesinde Malatya Romanlarının müzik pratikleri. *Folklor/Edebiyat*, 19(74), 9-45.
- Küçükkebe, H. D. (2017). Mekân, müzik ve kimlik ilişkisi ekseninde Çamdibi Müzisyen Kıraathanesi ve "Arefe Çalgısı". *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, 11, 93-110. İzmir.
- Küçükkebe, M. (2018). Etnomüzikoloji Alanında Bir Analiz Aracı: Kimlik Kavramı. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (13), 118-132. DOI: 10.31722/konservatuvardergisi.496850
- Mirzayev, S. (2024). Savaşçı Kazak (Kozak) Topluluğunda Sosyo-Kültürel Kimlik ve Müzik. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 44-61. <https://doi.org/10.54282/inijoss.1368419>
- Mustan Dönmez, B. (2011). Bölgesel müzik kültürleri içinde bulunan etnik kimlik kodları üzerine analitik bir değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 149-164.
- Öner, O. (2023). Arap Müzik Kongresi (1932): Tarihsel Değişim, Milli Kimlik ve Öznel Anlatılar. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 28, 54 (Temmuz 2023): 123-163. <https://doi.org/10.20519/divan.1250347>
- Sağır, A., & Öztürk, B. (2015). Sosyolojik bağlamda müzik ve kimlik: Karabük Üniversitesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 121-154. <https://doi.org/10.12780/uusbd.48205>
- Şahbudak, E.; Durmuş, B.; Solmaz, K. N.; Altunay, H.; Balta, E. Çulha, İ.; Olguner, A. C. (2017). Kimlik bağlamında popüler müzik: Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri örneğinde. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 45, Mayıs 2017, ss. 128-154.
- Şahin, N. (2018). Göç bağlamında müzik ve kimlik ilişkisi: Türk-Alman genç kadınlar örneği. *İstanbul University Journal of Sociology*, 38(1), 179-197. <http://dx.doi.org/10.26650/SJ.38.1.0006>
- Şahin, O. & Özdek, A. (2023). Ulusötesi göç, kimlik ve aidiyet: İsveç Alevileri örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(44), 1727-1751. DOI: 10.12981/mahder.1320657
- Şakalar, A. (2024). Müzikte kimlik ve aidiyet: Etnik müzik türlerinin müzik sosyolojisi odaklı analizi. *ASBÜ Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 199-223.
- Satır, Ö. C., & Reyhan, H. (2016). Çocuklara Seslenen Müzik Yapıtlarında Türk Ulusal Kimliğinin İnşası. *Kesit Akademi Dergisi*(5), 109-143.
- Sultanova, R. (2012). Orta Asya'da Müzik ve Kimlik (H. Karataş, Çev.). *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (13), 213-223.
- Tak, A. (2020). Musiki İnkilâbı ve Modern Türk kimliğinin inşası. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 18(35), 87 - 120.

- Yavuz, S. (2017). Kırım Tatar Diasporasında Melezleşen Diasporik Kimlik: Eskişehir Kırım Tatar Düğünleri Örneği. *Karadeniz Araştırmaları*, (53), 167.
- Yenen, İ. (2016). Din, Müzik ve Kimlik Bağlamında Türkiye'de İslami Popüler Müzik. *Journal of History, Culture & Art Research/Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 5(2). 1 – 25. DOI: 10.7596/taksad.v5i2.517
- Yeşilgül Alay, A. & Batmaz, H. Ç. (2023). Milli kimliğin devamında müziğin etkisi (Türk müziği örnekleri). *Uluslararası İletişim ve Sanat Dergisi*, 4(8). ss. 33-47. <http://dx.doi.org/10.29228/iletisimvesanat.67664>
- Yıldız, B. (2013). Ermeni müziği tarih yazımında ‘milli kimlik’ kurgusu. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1524-1536.
- Yılmaz Filiz, A., Yılmaz, A., & Sazak, N. (2024). Bireylerin dinledikleri müzik türü ve giyim tarzı tercihleri arasındaki ilişkinin sosyal kimlik temelinde incelenmesi. *Online Journal of Music Sciences*, 9 (1), 196-221. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1483415>

EK-C: Tebliğler / Bildiriler Bibliyografyası

- Aydemir, Ö. K. (2018, 17 - 21 Ekim). *Kültür coğrafyasında müzikle inşa edilen kimlik üzerine toplumdilbilim incelemesi: İrfan Gürdal ve Çerağ örneği* [Bildiri sunumu]. 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi (INCSOS-2018), Buhara, Özbekistan.
- Dertsiz, C. (2023, 5-7 Ekim). *Müzik, Kimlik ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Piyano Tuşlarında İki Kadın: Clara Josephine Schumann-Leyla Saz* [Bildiri sunumu]. Bursa Uludağ Üniversitesi Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu, Bursa, Türkiye.
- Erol, A. (2007, 17 – 19 Ekim). *Alevi-Bektaşî Müziğindeki Çeşitliliği İncelemek* [Bildiri sunumu]. 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşılık Bilgi Şöleni, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi, Ankara.
- Fidan, S. (2020, 2-4 Ekim). *Müziğin Görselliğine Bir Ek: Çevrimiçi Kimlik Göstergesi Olarak Halk Müziği Temalı Karikatürler* [Bildiri sunumu]. Müzik / Dans ve Kimlik: Tuna'nın Tınları / 3. Uluslararası Etnomüzikoloji Sempozyumu, Etnomüzikoloji Derneği, Bursa.
- Öztürk, O. M. (2013, 14–15 September). *Kurucu İdeoloji ve Kimlik Bağlamında Türkiye’de Halk Müziği ve Bağlama* [Bildiri sunumu]. 2. Uluslararası Bağlama-Sempozyumu; Türkiye – Berlin – Avrupa: Kültürlerarası ve Kültürlerötesi Deneyimler, Universität der Künste, Berlin.
- Paşaoğlu, S. (2009, 26-27 Aralık). *Bulgaristan Türklerinin Etno-kültürel Aidiyet İfadesi Olarak Halk Türküleri ya da Balkanlarda Müzikal Kimlik Üzerine* [Bildiri sunumu]. “Geçmişten Günümüze Belgeler Işığında Asimilasyon ve Göç” Sempozyumu, İzmir.
- Paşaoğlu, S. (2017, 20-23 Kasım). *Bulgaristan Türklerinde Etno-kültürel Kimlik İfadesi Olarak Halk Türküleri* [Bildiri sunumu]. 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Ordu.
- Yılmaz, E. (2020, 4 – 5 December). *Tek Parti Dönemi Kimlik Politikasında Müzik (1923-1950)* [Bildiri sunumu]. International Marmara Social Sciences Congress [IMASCON 2020-Autumn], Kocaeli.

EK-D: Kitaplar / Kitap Bölümleri Bibliyografyası

- Balkılıç, Ö. (2015). *Temiz ve Soylu Türküler Söyleyelim: Türkiye’de Milli Kimlik İnşasında Halk Müziği*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Doğuş Varlı, Ö. (Ed.). (2021). *Müziğin Kimlikli Halleri: İdeoloji, Etnografi, Popüler Kültür*. Doğu Kitabevi.
- Erol, A. (2002). *Popüler Müziği Anlamak: Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam*. Bağlam yayınları.
- Erol, A. (2009). *Müzik Üzerine Düşünmek*, Bağlam Yayınları.
- Erol, A. (2018). *İslam, Alevilik ve Müzik*. Bağlam Yayınları.
- Erol, A. (2024). *Bellek, Tarih ve Müzik - Finlandiya Tatarları*. Bağlam Yayınları.
- Ersoy Çak, Ş. (2021). Popüler müzik ve kimlik bağlamında hip- hop kültürü ve Türkiye’de rap müzik. Ö. Doğuş Varlı (Ed.). *Müziğin Kimlikli Halleri İdeoloji, Etnografi, Popüler Kültür* içinde (ss. 191 – 225), Doğu Kitabevi.
- Fidan, S. (2020a). Müziğin Görselliğine Bir Ek: Çevrimiçi Kimlik Göstergesi Olarak Halk Müziği Temalı Karikatürler. Ö. Doğuş Varlı (Ed.). *Müziğin Kimlikli Halleri İdeoloji, Etnografi, Popüler Kültür*, içinde (ss. 168 – 188), Doğu Kitabevi.
- Hamzaçebi, G. & Özmenli, M. (2024). Horon ve Kimlik. E. K. Demir (Ed.) *Eğitim Programları ve Öğretim* içinde (ss. 46-62). Yaz yayınları.
- Paşaoğlu Yöndem, S. & Şakalar, G. Y. (Eds.) (2020). *Müzik Kimlik*. Gece Kitaplığı.
- Paşaoğlu Yöndem, S. & Şakalar, G. Y. (Eds.) (2021a). *Müzik Kimlik II*. Gece Kitaplığı.
- Paşaoğlu Yöndem, S. & Şakalar, G. Y. (Eds.) (2021b). *Müzik Kimlik III*. Gece Kitaplığı.
- Şentürk, R. (Ed.). (2022). *Müzik ve Kimlik*. Küre Yayınları.
- Şentürk, R. (Ed.). (2022). *Müzik ve Kimlik*. Pruva.
- Tabak, C. (2023). Frankfurt, Birmingham ve Chicago Okullarının popüler kültür ve müzik ilişkisi üzerindeki etkilerinin geçmiş ve güncel perspektifleri. Yusuf Arslan (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Aktüel Araştırmalar: Etkiler-Sonuçlar (5)* içinde (s.171 – 181). Kalan yayıncılık.
- Taşkın, N. (2016). *Bu Bir İsyan Şarkısı Değil! Lazlar, Kimlik, Müzik*. İletişim Yayınları
- Turan, N. S. (2017). Lübnan’da ulusal kimlik inşası sürecinde müziğin temsiliyeti: Rahbaniler ve Feyruz. Ş. Ersoy Çak Ş.Ş. Beşiroğlu (Eds.) *Kadın ve Müzik* içinde, (s.193 – 240). Milenyum Yayınları.